

การศึกษาคุณลักษณะทางจริยธรรมของครูในโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดกรุงเทพมหานคร

ปริญญานิพนธ์
ของ
จุฑาทิพย์ เจริญนำ

เสนอต่อบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา
ตามหลักสูตรปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาการวิจัยและสถิติทางการศึกษา
ตุลาคม 2548

การศึกษาคุณลักษณะทางจริยธรรมของครูในโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดกรุงเทพมหานคร

บทคัดย่อ
ของ
จุฑาทิพย์ เจริญนำ

เสนอต่อบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา
ตามหลักสูตรปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาการวิจัยและสถิติทางการศึกษา
ตุลาคม 2548

จุฬาทิพย์ เจริญนำ. (2548). การศึกษาคุณลักษณะทางจริยธรรมของครูในโรงเรียนประถมศึกษา
สังกัดกรุงเทพมหานคร. ปริญญาโท กศ.ม. (การวิจัยและสถิติทางการศึกษา).
กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. คณะกรรมการควบคุม:
รองศาสตราจารย์ภา ศรีไพโรจน์, อาจารย์ชวลิต รวยอาจิน.

การวิจัยครั้งนี้มีจุดมุ่งหมายเพื่อศึกษาและเปรียบเทียบระดับคุณลักษณะทางจริยธรรมของครูใน
โรงเรียนประถมศึกษา สังกัดกรุงเทพมหานคร จำแนกตามบุคลิกภาพ และประสบการณ์การทำงาน
กลุ่มตัวอย่างเป็นครูที่สอนในโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดกรุงเทพมหานคร กลุ่มเขตเจ้าพระยา จำนวน 6 เขต
รวมทั้งสิ้น 426 คน ซึ่งได้มาโดยการสุ่มแบบสองขั้นตอน (Two – stage Random Sampling) เครื่องมือที่
ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล คือ แบบสอบถามวัดบุคลิกภาพ และแบบสอบถามวัดคุณลักษณะทางจริยธรรม
ของครู จากการดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูล พบว่า ครูมีบุคลิกภาพแบบเอ ร้อยละ 95.1 ดังนั้นจึงเลือก
เฉพาะกลุ่มตัวอย่างที่เป็นครูบุคลิกภาพแบบเอ จำนวน 405 คน มาใช้ในการศึกษาระดับคุณลักษณะทาง
จริยธรรมของครูโดยรวมและรายด้าน จำแนกตามประสบการณ์การทำงาน โดยการวิเคราะห์หาค่าสถิติ
พื้นฐาน ได้แก่ ค่าเฉลี่ย และค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐาน และเปรียบเทียบคุณลักษณะทางจริยธรรมของ
ครู จำแนกตามประสบการณ์การทำงานที่ต่างกัน โดยการวิเคราะห์หาค่าความแปรปรวนแบบทางเดียว
(One-way analysis of variance) และทดสอบความแตกต่างภายหลังโดยวิธีของเซฟเฟ (Scheffe')

ผลการวิจัย พบว่า

1. คุณลักษณะทางจริยธรรมของครูในโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดกรุงเทพมหานคร กลุ่มเขต
เจ้าพระยา โดยรวมอยู่ในระดับค่อนข้างดี เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านความรับผิดชอบ
ความเมตตา กรุณา ความเสียสละ ความยุติธรรม และความมีระเบียบวินัยอยู่ในระดับค่อนข้างดี ส่วน
ด้านความซื่อสัตย์อยู่ในระดับดี และเมื่อพิจารณาตามประสบการณ์การทำงานของครู พบว่า

1.1 ครูที่มีประสบการณ์การทำงานน้อยกว่า 6 ปี และระหว่าง 6 – 15 ปี มีคุณลักษณะทาง
จริยธรรมสอดคล้องกันทั้งโดยรวมและรายด้าน คือ ด้านความรับผิดชอบ ความเมตตา กรุณา ความเสียสละ
ความยุติธรรม และความมีระเบียบวินัย อยู่ในระดับค่อนข้างดี ส่วนด้านความซื่อสัตย์ซึ่งอยู่ในระดับดี

1.2 ครูที่มีประสบการณ์การทำงานมากกว่า 15 ปี มีคุณลักษณะทางจริยธรรมโดยรวม
และรายด้าน คือ ด้านความรับผิดชอบ ความเสียสละ ความยุติธรรม และความมีระเบียบวินัย อยู่ในระดับ
ค่อนข้างดี ส่วนด้านความซื่อสัตย์ และความเมตตา กรุณา อยู่ในระดับดี

2. ครูที่มีประสบการณ์การทำงานน้อยกว่า 6 ปี ประสบการณ์การทำงาน 6–15 ปี และ
ประสบการณ์การทำงานมากกว่า 15 ปี มีคุณลักษณะทางจริยธรรมโดยรวมแตกต่างกันอย่างไม่มี
นัยสำคัญทางสถิติ และเมื่อเปรียบเทียบเป็นรายด้าน พบว่า

2.1 ครูที่มีประสบการณ์การทำงานน้อยกว่า 6 ปี ประสบการณ์การทำงาน 6–15 ปี และ ประสบการณ์การทำงานมากกว่า 15 ปี มีคุณลักษณะทางจริยธรรมรายด้าน คือ ด้านความซื่อสัตย์ ความรับผิดชอบ ความเมตตากรุณา ความยุติธรรม และความมีระเบียบวินัย แตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ

2.2 ครูที่มีประสบการณ์การทำงานน้อยกว่า 6 ปี มีคุณลักษณะทางจริยธรรมด้านความเสียสละต่ำกว่าครูที่มีประสบการณ์การทำงาน 6 – 15 ปี และประสบการณ์การทำงานมากกว่า 15 ปี อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

A STUDY OF ETHICAL CHARACTERISTICS OF TEACHERS IN SCHOOLS
UNDER BANGKOK METROPOLITAN ADMINISTRATION

AN ABSTRACT
BY
JUTHATIP CHAROENNAM

Presented in partial fulfillment of the requirements
for the Master of Education degree in Educational Research and Statistics
at Srinakharinwirot University

October 2005

Juthatip Charoennam (2005). *A Study of Ethical Characteristics of Teachers in Schools under Bangkok Metropolitan Administration*. Master Thesis, M.Ed. (Educational Research and Statistics). Bangkok : Graduate School, Srinakharinwirot University. Advisor Committee: Assoc. Prof. Nipa Sripairot, Mr. Chawalit Ruayajin.

The purpose of this study was to investigate and compare ethical characteristic level of teacher in elementary school under Bangkok Metropolitan Administration, according to personality and work experience. The subjects comprised 426 teachers in elementary schools under Bangkok Metropolitan Administration through two-stage random sampling. The instrument for collecting data included questionnaire concerning personality and ethical characteristics. It was found that most of the teachers (95.1%) gained Type A personality. The researcher selected 405 teachers with Type A personality as the subjects for examining ethical characteristic of teacher as a whole and in each aspects, according to work experience by analyzing with mean and standard deviation and comparing ethical characteristic of teacher according to different work experience by analyzing with One-way Analysis of Variance and Scheffe' method.

The results revealed that:

1. Ethical characteristic of teacher in elementary school under Bangkok Metropolitan Administration was at a good level as a whole. When considered each aspects, it was found that responsibility, mercy, sacrifice, justice, and well-discipline were at a fair level, except honesty was at a good level. When considered that of characteristics according to teacher's work experience, it was found that;

- 1.1 Teachers with less than 6 years and within 6 – 15 years of work experience gained concordant ethical characteristics at a fair level as a whole and that on responsibility, mercy, sacrifice, justice, and well-discipline was at a fair level whereas that on honesty was at a good level.

- 1.2 Teachers with more than 15 years of work experience gained concordant ethical characteristics at a fair level as a whole and that on responsibility, sacrifice, justice, and well-discipline was at a fair level whereas that on honesty and mercy was at a good level.

2. Teachers with less than 6 years, 6 – 15 years, and more than 15 years of work experience significantly gained no different ethical characteristics as a whole. When considered each aspects, it was found that;

2.1 There was no significant difference among that of ethical characteristics of teachers with less than 6 years, 6 – 15 years, and more than 15 years of work experience on honesty, responsibility, mercy, justice, and well-discipline.

2.2 Teachers with less than 6 years significantly gained lower ethical characteristics at .05 level on sacrifice than teachers with more than 15 years of work.

การศึกษาคุณลักษณะทางจริยธรรมของครูในโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดกรุงเทพมหานคร

ปริญญานิพนธ์
ของ
จุฑาทิพย์ เจริญนำ

เสนอต่อบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา
ตามหลักสูตรปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาการวิจัยและสถิติทางการศึกษา

ตุลาคม 2548

ลิขสิทธิ์เป็นของมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

ปริญญานิพนธ์
เรื่อง

การศึกษาคูณลักษณะทางจริยธรรมของครูในโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดกรุงเทพมหานคร

ของ
นางสาวจุฑาทิพย์ เจริญนำ

ได้รับอนุมัติจากบัณฑิตวิทยาลัย ให้นำเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตร
ปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาการวิจัยและสถิติทางการศึกษา
ของมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

.....คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. เพ็ญศิริ จีระเดชากุล)
วันที่ ตุลาคม พ.ศ. 2548

คณะกรรมการสอบปริญญานิพนธ์

.....ประธาน
(รองศาสตราจารย์นิภา ศรีไพโรจน์)

.....กรรมการ
(อาจารย์ชวลิต รวยอาจิณ)

.....กรรมการที่แต่งตั้งเพิ่มเติม
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. นิคม ตั้งคะพิภพ)

.....กรรมการที่แต่งตั้งเพิ่มเติม
(รองศาสตราจารย์ชูศรี วงศ์รัตน์)

ประกาศคุณูปการ

ปริญญานิพนธ์ฉบับนี้ สำเร็จลงได้ด้วยความอนุเคราะห์จากรองศาสตราจารย์นิภา ศรีไพโรจน์ ประธานควบคุมปริญญานิพนธ์ และอาจารย์ชวลิต รวยอาจิน กรรมการควบคุมปริญญานิพนธ์ที่ได้กรุณาให้ความรู้ คำแนะนำ ข้อคิดเห็นและช่วยแก้ไขข้อบกพร่องต่างๆ ด้วยความเอาใจใส่เป็นอย่างดี ส่วนการสอบปากเปล่าปริญญานิพนธ์ได้รับคำแนะนำและข้อเสนอแนะเพิ่มเติม อันเป็นประโยชน์ในการทำปริญญานิพนธ์ให้มีความสมบูรณ์ยิ่งขึ้นจากผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.นิคม ตั้งคะพิภพ และรองศาสตราจารย์ชูศรี วงศ์รัตน์ ผู้วิจัยขอกราบขอบพระคุณเป็นอย่างสูง

ขอกราบขอบพระคุณอาจารย์ ดร.สุรพร เข้มเฮง, รองศาสตราจารย์ชูศรี วงศ์รัตน์, อาจารย์ ดร. ละเอียด รัชเผ่า, ศาสตราจารย์ ดร. ผ่องพรรณ เกิดพิทักษ์ และอาจารย์มณฑิรา จารุเพ็ง ที่เป็นผู้เชี่ยวชาญในการตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือ และให้ข้อเสนอแนะอันเป็นประโยชน์ต่อการปรับปรุงและแก้ไขเครื่องมือให้มีความเที่ยงตรงในการวัดยิ่งขึ้น

ขอกราบขอบพระคุณผู้บริหาร และคณาจารย์ในโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดกรุงเทพมหานคร กลุ่มเขตเจ้าพระยา ที่เป็นกลุ่มตัวอย่างสำหรับการวิจัยครั้งนี้ และขอขอบคุณในความช่วยเหลือและให้กำลังใจของน้อง ๆ นิสิตสาขาวิชาการศึกษาและสถิติทางการศึกษา และผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องทุกท่านที่ทำให้ปริญญานิพนธ์ฉบับนี้ สำเร็จลุล่วงไปได้ด้วยดี

สุดท้ายนี้ขอกราบขอบพระคุณ คุณพ่อเจี๊ยก คุณแม่สำราญ เจริญนำ คุณพี่บุญทวี เจริญนำ รวมถึงพี่ ๆ น้อง ๆ และหลาน ๆ ที่ช่วยเหลือให้กำลังใจ กำลังใจ ตลอดจนกำลังใจ ด้วยความรักและความห่วงใยทำให้ประสบความสำเร็จด้วยดีตลอดระยะเวลาที่ทำการวิจัย คุณประโยชน์ของปริญญานิพนธ์ฉบับนี้ ผู้วิจัยขอมอบแด่ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องทุกท่านที่ได้กล่าวมาแล้ว

จุฑาทิพย์ เจริญนำ

สารบัญ

บทที่	หน้า
1. บทนำ.....	1
ภูมิหลัง.....	1
จุดประสงค์ของการวิจัย.....	2
ความสำคัญของการวิจัย.....	2
ขอบเขตของการวิจัย.....	3
ประชากรและกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย.....	3
ตัวแปรที่ศึกษา.....	3
นิยามศัพท์เฉพาะ.....	4
สมมติฐานในการวิจัย.....	6
กรอบแนวคิดในการวิจัย.....	7
2. เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	8
เอกสารที่เกี่ยวข้องกับคุณลักษณะทางจริยธรรมของครู.....	9
ความหมายของจริยธรรม.....	9
แนวคิดและทฤษฎีทางจริยธรรม.....	9
คุณลักษณะทางจริยธรรมของครู.....	17
การวัดจริยธรรม.....	25
เอกสารที่เกี่ยวข้องกับบุคลิกภาพ.....	29
ความหมายของบุคลิกภาพ.....	29
ทฤษฎีบุคลิกภาพ.....	29
องค์ประกอบของบุคลิกภาพ.....	32
ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อบุคลิกภาพ.....	33
ประวัติความเป็นมาของบุคลิกภาพแบบเอ และบุคลิกภาพแบบบี.....	34
การวัดบุคลิกภาพแบบเอ และบุคลิกภาพแบบบี.....	35
งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	36
งานวิจัยต่างประเทศ.....	36
งานวิจัยในประเทศ.....	38

สารบัญ (ต่อ)

บทที่	หน้า
3. วิธีดำเนินการวิจัย.....	45
การกำหนดประชากรและเลือกกลุ่มตัวอย่าง.....	45
การสร้างเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย.....	49
การเก็บรวบรวมข้อมูล.....	55
การวิเคราะห์ข้อมูลในการวิจัย.....	55
สถิติที่ใช้ในการวิจัย.....	56
4. ผลการวิเคราะห์ข้อมูล.....	58
สัญลักษณ์ที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล.....	58
การนำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูล.....	59
ผลการวิเคราะห์ข้อมูล.....	59
5. สรุปผล อภิปราย และข้อเสนอแนะ.....	63
สังเขปจุดประสงค์ สมมติฐาน และวิธีดำเนินการวิจัย.....	63
สรุปผลการวิจัย.....	64
อภิปรายผล.....	65
ข้อเสนอแนะ.....	67
บรรณานุกรม.....	68
ภาคผนวก.....	74
ประวัติย่อผู้วิจัย.....	93

บัญชีภาพประกอบ

ภาพประกอบ	หน้า
1. ขั้นตอนการดำเนินการสร้างแบบสอบถาม.....	50

บัญชีตาราง

ตาราง	หน้า
1. เทคนิคหรือเครื่องมือที่ใช้วัดจริยธรรมลักษณะต่างๆ.....	28
2. กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย จำแนกตามขนาดโรงเรียน.....	46
3. จำนวน และร้อยละของครูในโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดกรุงเทพมหานคร กลุ่มเขตเจ้าพระยา จำแนกตามบุคลิกภาพ และประสบการณ์การทำงาน.....	47
4. จำนวน และร้อยละของครูในโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดกรุงเทพมหานคร กลุ่มเขตเจ้าพระยา จำแนกตามประสบการณ์การทำงาน.....	48
5. ค่าเฉลี่ย และค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐานของคุณลักษณะทางจริยธรรมของครู ในโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดกรุงเทพมหานคร กลุ่มเขตเจ้าพระยา.....	59
6. ค่าเฉลี่ย และค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐานของคุณลักษณะทางจริยธรรมของครูในโรงเรียน ประถมศึกษา สังกัดกรุงเทพมหานคร กลุ่มเขตเจ้าพระยา จำแนกตามประสบการณ์ การทำงาน.....	60
7. การวิเคราะห์ความแปรปรวนคุณลักษณะทางจริยธรรมของครูในโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดกรุงเทพมหานคร กลุ่มเขตเจ้าพระยา ที่มีประสบการณ์การทำงานต่างกัน.....	61
8. การเปรียบเทียบเป็นรายคู่ของคะแนนเฉลี่ยคุณลักษณะทางจริยธรรมด้านความเสียสละของครู ในโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดกรุงเทพมหานคร กลุ่มเขตเจ้าพระยา ที่มีประสบการณ์ การทำงานต่างกัน.....	62
9. ค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC) ของแบบสอบถามวัดบุคลิกภาพ.....	78
10. ค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC) ของแบบสอบถามวัดคุณลักษณะทางจริยธรรมของครู.....	80
11. ค่าอำนาจจำแนก (r) ของแบบสอบถามวัดบุคลิกภาพ.....	83
12. ค่าอำนาจจำแนก (r) ของแบบสอบถามวัดคุณลักษณะทางจริยธรรมของครู.....	84

ปริญญานิพนธ์ฉบับนี้ ได้รับทุนสนับสนุนการวิจัย
จาก
บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

บทที่ 1

บทนำ

ภูมิหลัง

การพัฒนาประเทศให้มีความเจริญก้าวหน้าทันต่อการเปลี่ยนแปลงของโลก สิ่งที่ต้องคำนึงเป็นอันดับแรกคือ การพัฒนาคนให้มีคุณภาพเพราะคนเป็นปัจจัยที่สำคัญที่สุดในการพัฒนาประเทศ การพัฒนาคนควรครอบคลุมถึงความรู้สึกริเริ่มคิดที่ดีงาม ความมีสุนทรีย์ และเน้นด้านจริยธรรมเป็นสำคัญ ทั้งนี้เพราะประเทศใดที่ประชากรมีจริยธรรมสูงประเทศนั้นก็จะพัฒนาไปอย่างรวดเร็ว ดังนั้นการปลูกฝังจริยธรรมให้กับประชากรจึงเป็นเรื่องสำคัญ ที่ผ่านมาการจัดการศึกษายังไปเอื้อต่อการพัฒนาจริยธรรมอันเป็นพื้นฐานสำคัญของการพัฒนาคุณภาพชีวิต เป้าหมายที่สำคัญ คือ การมีสังคมที่พึงปรารถนา ครอบคลุมที่อบอุ่น ชุมชนที่เข้มแข็งและประเทศชาติที่มั่นคง ในการพัฒนาคนให้บรรลุเป้าหมายดังกล่าว ต้องมีวิสัยทัศน์ในการพัฒนาคนให้มีความสุข มีศีลธรรม มีการศึกษามีจิตสำนึกรับผิดชอบต่อสังคม มีระเบียบวินัย เห็นคุณค่าในศาสนา ประเพณีและวัฒนธรรมไทย (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ. 2540: 1) จริยธรรมเป็นเรื่องที่สำคัญมากต่อชะตากรรมของบ้านเมือง ดังจะเห็นได้จากวิกฤตทางเศรษฐกิจและสังคมที่ผ่านมาซึ่งเกิดจากความอ่อนด้อยของคนจำนวนหนึ่งที่ทำธุรกิจในลักษณะไม่โปร่งใสและไม่คำนึงถึงผลกระทบที่จะเกิดขึ้นต่อสังคมในวงกว้าง ซึ่งหมายความว่า เป็นคนที่มีปัญหาทางจริยธรรม โดยปัญหาทางจริยธรรมนี้ได้กัดกร่อนสังคมไทยทุกหย่อมหญ้า หากจะให้สังคมไทยเจริญรุ่งเรือง ควรมีการพัฒนาจริยธรรมในระดับต่างๆ ในสังคมไทย (วริยา ชินวรรณ. 2546: 2)

เป็นที่ยอมรับกันโดยทั่วไปแล้วว่า ครูเป็นบุคคลที่มีความสำคัญที่สุดต่อการพัฒนาสังคมและชาติบ้านเมือง เพราะครูต้องรับหน้าที่ในการพัฒนาบุคคลให้มีความเจริญงอกงามอย่างเต็มที่ ครูต้องพัฒนาบุคคลให้เป็นผู้ที่พร้อมทั้งสติและปัญญาในการที่จะแก้ไขปัญหาและปรับตัวให้เข้ากับสถานการณ์ที่เปลี่ยนแปลงได้อย่างเหมาะสม จึงกล่าวได้ว่า ครูเป็นผู้มีบทบาทสำคัญในการสร้างคุณภาพประชากรในสังคม ซึ่งคุณภาพของประชากรในสังคมนี้จะส่งผลต่อความสำเร็จในการพัฒนาเศรษฐกิจ สังคม การเมืองการปกครอง การศึกษา วัฒนธรรม วิทยาศาสตร์ เทคโนโลยีและสิ่งแวดล้อม วิชาชีพครูจึงควรเป็นวิชาชีพของคนเก่ง คนดีในสังคมและผู้ประกอบวิชาชีพนี้ควรเป็นแบบอย่างทางคุณธรรมจริยธรรม การประพฤติปฏิบัติตน การดำรงชีวิต และสามารถชี้นำสังคมไปในทางที่เหมาะสม (ดิเรก พรสีมา. 2541: 1) ครูผู้ซึ่งได้รับการยกย่องว่าเป็นบุคคลที่มีความสำคัญในการให้การศึกษ และพัฒนานักเรียนให้เป็นผู้มีความรู้ความสามารถและมีคุณธรรมจริยธรรม แต่การที่ครูจะสามารถทำหน้าที่สำคัญนี้ได้ดีนั้น ครูจะต้องประกอบด้วยคุณลักษณะต่างๆ หลายประการในตัวครูนับตั้งแต่ความรู้ความสามารถ ทักษะ อุปนิสัย บุคลิกภาพ อุดมคติ และพฤติกรรมที่แสดงออกทางด้านจริยธรรม เช่น ความซื่อสัตย์ ความรับผิดชอบ ความเมตตากรุณา ความเสียสละ

ความยุติธรรม การรักษาวินัย ซึ่งจะเป็นการกำหนดคุณภาพของครู ดังนั้นครูซึ่งเป็นบุคคลอีกกลุ่มหนึ่งที่มียุทธศาสตร์ในการปลูกฝัง ถ่ายทอด และขัดเกลา ตลอดจนสร้างเสริมจริยธรรมให้แก่นักเรียนในฐานะเป็นครูผู้สอนหรือให้การศึกษา ดังที่ นพคุณ ภูขาว (2539: 2-3) ได้กล่าวไว้ว่า การปลูกฝังและพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมให้เกิดขึ้นในชาตินั้นเราต้องยอมรับกันว่า ครูเป็นบุคคลที่มีความสำคัญที่สุด เพราะครูมิใช่จะเป็นแบบอย่างเฉพาะแก่นักเรียนเท่านั้น คนทั่วไปยังคาดหวังว่าจะเป็นแบบอย่างที่ดีแก่สังคมยิ่งกว่าบุคคลกลุ่มใด ๆ

จากที่กล่าวมาข้างต้น ผู้วิจัยในฐานะครูผู้สอนนักเรียนในระดับชั้นประถมศึกษา จึงมีความสนใจศึกษาคุณลักษณะทางจริยธรรมของครูที่มีบุคลิกลักษณะ และประสิทธิภาพการทำงานที่ต่างกันว่าจะมีคุณลักษณะทางจริยธรรมแตกต่างกันหรือไม่ เพื่อจะได้เป็นประโยชน์ในการนำข้อมูลมาใช้ในการพัฒนาคุณลักษณะทางจริยธรรมของครู และเป็นแนวทางในการปรับปรุงคุณภาพของครูให้ตรงกับความต้องการของสังคมต่อไป

จุดประสงค์ของการวิจัย

ในการวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยมีจุดประสงค์เพื่อศึกษาและเปรียบเทียบระดับคุณลักษณะทางจริยธรรมของครูในโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดกรุงเทพมหานคร กลุ่มเขตเจ้าพระยา โดยมีจุดประสงค์เฉพาะดังนี้

1. เพื่อศึกษาคุณลักษณะทางจริยธรรมของครูโดยรวมและรายด้าน จำแนกตามบุคลิกภาพและประสิทธิภาพการทำงาน
2. เพื่อเปรียบเทียบคุณลักษณะทางจริยธรรมของครูที่มีบุคลิกภาพต่างกัน
3. เพื่อเปรียบเทียบคุณลักษณะทางจริยธรรมของครูที่มีประสิทธิภาพการทำงานต่างกัน
4. เพื่อศึกษาปฏิสัมพันธ์ระหว่างบุคลิกภาพกับประสิทธิภาพการทำงานที่มีผลต่อคุณลักษณะทางจริยธรรมของครู

หมายเหตุ : ผู้วิจัยได้ปรับจุดประสงค์ของการวิจัยดังปรากฏในหน้า 48

ความสำคัญของการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ ทำให้ทราบว่าบุคลิกภาพ และประสิทธิภาพการทำงานมีผลต่อระดับคุณลักษณะทางจริยธรรมของครูหรือไม่ และรูปแบบบุคลิกภาพต่างกันที่มีประสิทธิภาพการทำงานต่างกันจะมีผลต่อคุณลักษณะทางจริยธรรมของครูต่างกันหรือไม่ ซึ่งผลจากการศึกษาจะเป็นประโยชน์ต่อผู้ที่เกี่ยวข้องทั้งครูผู้สอน ผู้บริหาร และผู้ปกครองได้เข้าใจ และใช้เป็นข้อมูลพื้นฐานในการหาแนวทางปรับปรุง ส่งเสริม คุณลักษณะทางจริยธรรมของครู อันจะนำไปสู่การพัฒนากระบวนการศึกษาให้มีประสิทธิภาพมากขึ้น

ขอบเขตของการวิจัย

ประชากรและกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย

ประชากรที่ใช้ในการวิจัย

ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ เป็นครูที่สอนในโรงเรียนประถมศึกษา สังกัด กรุงเทพมหานคร กลุ่มเขตเจ้าพระยา ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2547 จำนวน 9 เขต 1,596 คน แบ่งเป็นชาย 398 คน หญิง 1,198 คน

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ เป็นครูที่สอนในโรงเรียนประถมศึกษา สังกัด กรุงเทพมหานคร กลุ่มเขตเจ้าพระยา ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2547 จำนวน 6 เขต 426 คน ซึ่งได้มาโดยการสุ่มแบบสองขั้นตอน (Two-stage Random Sampling)

ตัวแปรที่ศึกษา

1. ตัวแปรอิสระ ได้แก่

- 1.1 บุคลิกภาพของครู จำแนกเป็น
 - 1.1.1 บุคลิกภาพแบบเอ
 - 1.1.2 บุคลิกภาพแบบบี
- 1.2 ประสบการณ์การทำงานของครู จำแนกเป็น
 - 1.2.1 น้อยกว่า 6 ปี
 - 1.2.2 6-15 ปี
 - 1.2.3 มากกว่า 15 ปี

2. ตัวแปรตาม ได้แก่ คุณลักษณะทางจริยธรรมของครู 6 ด้าน ดังนี้

- 2.1 ความซื่อสัตย์
- 2.2 ความรับผิดชอบ
- 2.3 ความเมตตากรุณา
- 2.4 ความเสียสละ
- 2.5 ความยุติธรรม
- 2.6 ความมีระเบียบวินัย

นิยามศัพท์เฉพาะ

1. คุณลักษณะทางจริยธรรมของครู หมายถึง การประพฤติหรือกิริยาอาการที่ผู้ประกอบวิชาชีพครูประพฤติปฏิบัติเพื่อรักษา ส่งเสริมเกียรติคุณ ชื่อเสียง และฐานะของความเป็นครู ซึ่งประกอบด้วย

1.1 ความซื่อสัตย์ หมายถึง การประพฤติปฏิบัติอย่างเหมาะสมและตรงต่อความเป็นจริง ทั้งกาย วาจา ใจ ต่อตนเองและต่อผู้อื่น ซึ่งแสดงพฤติกรรมโดยการถ่ายทอดความรู้อย่างไม่ปิดบังอำพราง ไม่เบียดบังแรงงานหรือนำผลงานของผู้อื่นมาเป็นของตน ไม่เบียดบังทรัพย์สินส่วนรวม หรือส่วนราชการไปใช้เพื่อประโยชน์ส่วนตนหรือพวกพ้อง ไม่อวดอ้างความสามารถเกินความจริง ไม่นำหรือยอมให้นำผลงานทางวิชาการของตนไปใช้ในทางทุจริตหรือเป็นภัยต่อมนุษยชาติ ใช้เวลาราชการเพื่อประโยชน์ทางราชการอย่างเต็มที่ ไม่ชักชวนศิษย์กระทำในสิ่งที่เสื่อมเสีย เข้าสอนและเลิกสอนตามเวลาที่กำหนด ไม่ประจบสอพลอผู้บังคับบัญชาเพื่อประโยชน์ส่วนตน ปฏิบัติหน้าที่อย่างดีทั้งต่อหน้าและลับหลังผู้บังคับบัญชา และเป็นผู้ที่รักษาคำมั่นสัญญา

1.2 ความรับผิดชอบ หมายถึง การมุ่งมั่นตั้งใจปฏิบัติหน้าที่ด้วยความผูกพันพากเพียร ยอมรับการกระทำในการปฏิบัติหน้าที่เพื่อให้บรรลุผลสำเร็จตามความมุ่งหมาย พยายามที่จะปรับปรุงการปฏิบัติหน้าที่ให้ดียิ่งขึ้น ซึ่งแสดงพฤติกรรมโดยการเตรียมการสอนเป็นอย่างดี ดูแลซ่อมแซมปรับปรุงอุปกรณ์และสถานที่ของทางราชการอยู่เสมอ แสวงหาแนวทางวิธีการปรับปรุงในงานที่รับผิดชอบ ค้นคว้าหาความรู้ใหม่ ไม่เพิกเฉยต่อพฤติกรรมที่ไม่เหมาะสม ไม่เพิกเฉยในเหตุการณ์ที่จะทำให้เกิดผลเสียต่องานราชการ มีความละเอียดรอบคอบในการทำงาน อดทนต่อปัญหาต่างๆ ในการทำงาน โดยไม่ละทิ้งและทอดถอนใจง่าย อดทนต่อพฤติกรรมที่ยั่วเย้าของศิษย์ ไม่แสดงความโกรธโดยง่าย ยอมรับผลการกระทำของตน รู้จักหน้าที่และปฏิบัติหน้าที่อย่างเต็มกำลังความสามารถ ให้ความร่วมมือในกิจกรรมของสถาบันเป็นอย่างดี ฝ่าทนปรนต่อปัญหาต่างๆ หาทางแก้ไขโดยวิธีทางปัญญาด้วยสันติวิธี และใช้ทรัพย์สินราชการอย่างประหยัด

1.3 ความเมตตากรุณา หมายถึง การรักใคร่ปรารถนาจะให้ผู้อื่นเป็นสุข และการสงสารคิดจะให้ผู้อื่นพ้นทุกข์ ซึ่งแสดงพฤติกรรมโดยการสนใจเอาใจใส่ศิษย์ที่มีปัญหาอย่างสม่ำเสมอ ชักนำให้ศิษย์ประพฤติแต่สิ่งที่ดีงาม ให้โอกาสศิษย์ได้แก้ตัวต่อการกระทำที่ผิดพลาด ให้กำลังใจแก่ศิษย์ โดยเฉพาะศิษย์ที่มีปัญหา ให้ความอนุเคราะห์กับศิษย์และบุคคลทั่วไปตามสมควรกับฐานะ ไม่ใช่ถ้อยคำหรือแสดงกริยาข่มขู่ศิษย์และผู้อื่น ไม่ใช่ถ้อยคำหรือแสดงกริยาดูหมิ่นเสียดสีศิษย์และผู้อื่นไม่แสดงกริยาอาฆาตพยาบาทต่อศิษย์และผู้อื่น มีบุคลิกภาพยิ้มแย้มแจ่มใสอยู่เสมอ ให้ความเป็นกันเองกับศิษย์และผู้อื่นอยู่เสมอ

1.4 ความเสียสละ หมายถึง การละความเห็นแก่ตัว การให้แก่คนที่ควรได้ ทั้งด้านกำลังกาย กำลังทรัพย์ กำลังสติปัญญา รวมทั้งการรู้จักสละทิ้งอารมณ์ร้ายในตนเอง ซึ่งแสดงพฤติกรรมโดยการร่วมกิจกรรมที่ก่อให้เกิดการพัฒนาทางการศึกษากับศิษย์ทั้งในและนอกเวลาราชการ ให้คำปรึกษากับศิษย์ในปัญหาต่างๆ ทั้งในและนอกเวลาราชการ แบ่งปันทรัพย์สินตามสมควร เพื่อให้กิจการของศิษย์หรือสถาบันประสบความสำเร็จ ช่วยเจรจาเป็นธุระในกิจการของศิษย์และสถาบันให้สำเร็จประโยชน์ ให้อภัยผู้อื่น ไม่แสดงอาการอาฆาตพยาบาท ใจกว้าง รับฟังความคิดเห็นของผู้อื่น มีเหตุผล ไม่มั่งมายในความเชื่อของตน

1.5 ความยุติธรรม หมายถึง การปฏิบัติด้วยความเที่ยงตรงสอดคล้องกับความเป็นจริง และเหตุผล ไม่มีความลำเอียง ซึ่งแสดงพฤติกรรมโดยการให้ความรู้และการบริการต่างๆ แก่ศิษย์โดยไม่แบ่งเชื้อชาติ ศาสนา เพศหรือความสัมพันธ์ส่วนตัว ตรวจสอบงานและให้คะแนนตามความเป็นจริงด้วยความเที่ยงธรรมและมีเหตุผล ใช้หลักวิชาที่ถูกต้องในการประเมินผลการศึกษาอย่างสม่ำเสมอ

1.6 ความมีระเบียบวินัย หมายถึง การควบคุมความประพฤติปฏิบัติให้ถูกต้อง และเหมาะสมกับจรรยาบรรณ ขอบบังคับ ข้อตกลง กฎหมาย และศีลธรรม ซึ่งแสดงพฤติกรรมโดยการแต่งกายเหมาะสมกับอาชีพครู วาจาสุภาพ รักษาความลับของศิษย์ เพื่อนร่วมงาน และสถานศึกษา ตรงต่อเวลา ดูแลจัดอุปกรณ์ทางการศึกษาและสถานที่ทำงานให้สะอาดเป็นระเบียบเรียบร้อย ไม่สูบบุหรี่ ไม่ดื่มสุรา ไม่เล่นการพนัน ไม่ประพฤติผิดทางเพศ ให้ความร่วมมือกับกิจกรรมของสถานศึกษาเป็นอย่างดี

คุณลักษณะทางจริยธรรมของครูวัดได้จากแบบสอบถามวัดคุณลักษณะทางจริยธรรมของครูตามการรับรู้พฤติกรรมของตนเองซึ่งเป็นแบบสอบถามที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น

2. บุคลิกภาพ หมายถึง ลักษณะเฉพาะของครูที่แสดงออกหรือตอบสนองต่อสถานการณ์ต่างๆ ในการดำรงชีวิต ซึ่งทำให้บุคคลนั้นมีความแตกต่างจากผู้อื่น บุคลิกภาพในการวิจัยครั้งนี้แบ่งออกเป็น 2 แบบ ได้แก่

2.1 บุคลิกภาพแบบเอ หมายถึง ครูที่มีบุคลิกภาพรีบร้อน ขอบแข่งขัน ขอบทำงานให้ได้มากๆ ในเวลาน้อยๆ มีความรู้สึกที่เวลาผ่านไปอย่างรวดเร็ว มีความมานะพยายามมากในการทำงาน ชอบฝ่าฟันอุปสรรคต่างๆ เพื่อให้ประสบความสำเร็จ ชอบทำงานด้วยความรวดเร็ว ไม่ชอบการรอคอย ทนไม่ได้กับการทำงานช้า มีความต้องการพักผ่อนน้อยกว่าคนอื่น และถูกกระตุ้นให้เกิดความรู้สึกโกรธง่าย

2.2 บุคลิกภาพแบบบี หมายถึง ครูที่มีบุคลิกภาพที่มีความผ่อนคลาย ไม่รีบร้อน มีจิตใจเยือกเย็น มีลักษณะเรียบๆ เฉื่อยๆ ชอบการพักผ่อน ดำเนินชีวิตแบบง่ายๆ ไม่หวังผลสัมฤทธิ์ในการทำงาน และไม่ชอบฝ่าฟันอุปสรรคในการทำงาน

บุคลิกภาพวัดได้จากแบบสอบถามวัดบุคลิกภาพที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นตามแนวแบบสำรวจบุคลิกภาพของเจนกินส์ (Jenkins Activity Survey)

3. ประสิทธิภาพการทำงาน หมายถึง ระยะเวลาการทำงานด้านการสอนของครูในโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดกรุงเทพมหานคร กลุ่มเขตเจ้าพระยา ในการวิจัยครั้งนี้ แบ่งประสิทธิภาพการทำงานของครูเป็น 3 กลุ่ม ได้แก่

3.1 น้อยกว่า 6 ปี

3.2 6-15 ปี

3.3 มากกว่า 15 ปี

4. ผู้เชี่ยวชาญ หมายถึง ผู้ที่มีคุณวุฒิตั้งแต่ปริญญาโทขึ้นไปทางด้านการวัดผลทางการศึกษา และด้านจิตวิทยาการศึกษา และเป็นผู้ที่มีประสบการณ์ในการสร้างและพัฒนาแบบทดสอบ และแบบวัดทางด้านจิตวิทยา จำนวน 5 ท่าน

สมมติฐานในการวิจัย

จากแนวคิดทฤษฎี และข้อค้นพบของงานวิจัยที่ผ่านมา ผู้วิจัยได้กำหนดสมมติฐานในการวิจัยดังนี้

1. ครูในโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดกรุงเทพมหานคร กลุ่มเขตเจ้าพระยา ที่มีบุคลิกภาพต่างกันมีคุณลักษณะทางจริยธรรมแตกต่างกัน

2. ครูในโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดกรุงเทพมหานคร กลุ่มเขตเจ้าพระยา ที่มีประสิทธิภาพการทำงานต่างกันมีคุณลักษณะทางจริยธรรมแตกต่างกัน

3. ปฏิสัมพันธ์ระหว่างบุคลิกภาพกับประสิทธิภาพการทำงานมีผลต่อคุณลักษณะทางจริยธรรมของครูในโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดกรุงเทพมหานคร กลุ่มเขตเจ้าพระยา

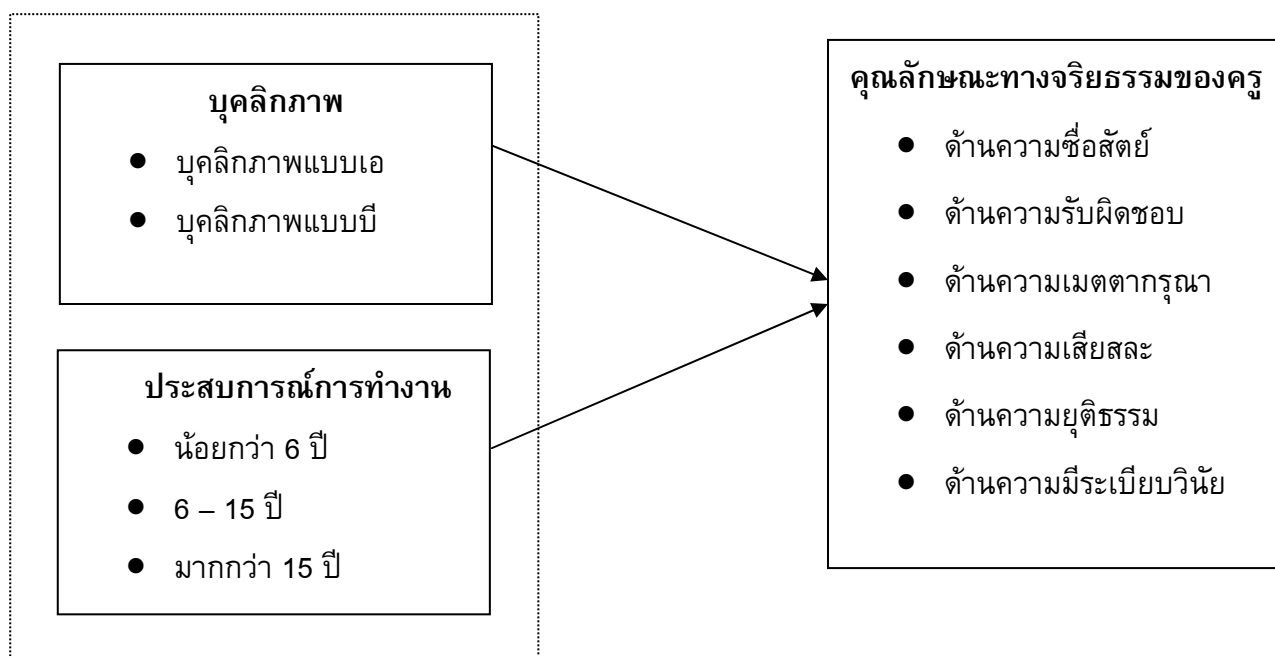
หมายเหตุ : ผู้วิจัยได้ปรับสมมติฐานในการวิจัยดังปรากฏในหน้า 48

กรอบแนวคิดในการวิจัย

ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องเพื่อศึกษาและเปรียบเทียบระดับคุณลักษณะทางจริยธรรมของครู จำแนกตามบุคลิกภาพ และประสบการณ์การทำงาน เมื่อพิจารณาจากลักษณะต่าง ๆ ของตัวแปร สามารถจัดเป็นกรอบแนวคิดในการวิจัยได้ ดังนี้

ตัวแปรอิสระ

ตัวแปรตาม

บทที่ 2

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ ผู้วิจัยเสนอรายละเอียดตามหัวข้อต่อไปนี้

1. เอกสารที่เกี่ยวข้องกับคุณลักษณะทางจริยธรรมของครู
 - 1.1 ความหมายของจริยธรรม
 - 1.2 แนวคิดและทฤษฎีทางจริยธรรม
 - 1.3 คุณลักษณะทางจริยธรรมของครู
 - 1.4 การวัดจริยธรรม
2. เอกสารที่เกี่ยวข้องกับบุคลิกภาพ
 - 2.1 ความหมายของบุคลิกภาพ
 - 2.2 ทฤษฎีบุคลิกภาพ
 - 2.3 องค์ประกอบของบุคลิกภาพ
 - 2.4 ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อบุคลิกภาพ
 - 2.5 ประวัติความเป็นมาของบุคลิกภาพแบบเอ และบุคลิกภาพแบบบี
 - 2.6 การวัดบุคลิกภาพแบบเอ และบุคลิกภาพแบบบี
3. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง
 - 3.1 งานวิจัยต่างประเทศ
 - 3.2 งานวิจัยในประเทศ

1. เอกสารที่เกี่ยวข้องกับคุณลักษณะทางจริยธรรมของครู

1.1 ความหมายของจริยธรรม

ตามความหมายในพจนานุกรมราชบัณฑิตยสถาน (2526 : 217) กล่าวว่า “จริยธรรม” คือ ธรรมที่เป็นข้อประพฤติปฏิบัติ ศีลธรรม กฎศีลธรรม

หากพิจารณาความหมายของจริยธรรมที่ถ้อยคำแล้วก็จะเห็นว่ามี ความหมาย 2 นัย (ชาญชัย อินทรประวัติ. 2535 : 8) กล่าวคือ ตามแนวคิดของทฤษฎีปรนัย (Objectivism) จริยธรรม จะหมายถึงแนวทางปฏิบัติที่สังคมกำหนดขึ้นให้มนุษย์ในแต่ละสังคมได้ปฏิบัติเพื่อ ความสงบสุขของสังคมนั้น ๆ แต่หากพิจารณาในแนวคิดของอัตนัยนิยม (Subjectivism) ก็น่าจะ หมายถึง แนวคิดหรือคุณภาพจิตของบุคคลที่จะกำกับให้บุคคลประพฤติปฏิบัติในทางที่ สร้างสรรค์ ไม่เบียดเบียนสิ่งมีชีวิตอื่นๆ ให้เดือดร้อน

ดวงเดือน พันธุมนาวิน (2524 : 2) ได้ให้ความหมายจริยธรรมว่า จริยธรรม หมายถึงลักษณะทางสังคมหลายลักษณะของมนุษย์ และมีขอบเขตรวมถึงพฤติกรรมทางสังคม ประเภทต่างๆ ด้วย ลักษณะและพฤติกรรมที่เกี่ยวข้องกับจริยธรรมจะมีคุณสมบัติประเภทใด ประเภทหนึ่งในสองประเภทคือ เป็นลักษณะที่สังคมต้องการให้มีอยู่ในสมาชิกในสังคมนั้น คือ เป็นพฤติกรรมที่สังคมนิยมชมชอบ ให้การสนับสนุน และผู้กระทำความผิดเกิดความพอใจว่า การกระทำนั้นเป็นสิ่งที่ถูกต้องเหมาะสม ส่วนอีกประการหนึ่งคือ ลักษณะที่สังคมไม่ต้องการให้มี อยู่ในสมาชิกในสังคมเป็นการกระทำที่สังคมลงโทษหรือพยายามกำจัดและผู้กระทำนั้นส่วนมาก รู้สึกว่า เป็นสิ่งที่ไม่ถูกต้องและไม่สมควร ฉะนั้นผู้ที่มีจริยธรรมสูง คือผู้ที่มีลักษณะและพฤติกรรม ประเภทแรกมาก ประเภทหลังน้อย

อำนาจ ทะพังค์แก และชยันต์ วรรณะภูติ (2522 : 189) ได้ให้ความหมายว่า “จริยธรรมหมายถึงการประพฤติในสิ่งที่ควรประพฤติปฏิบัติเพื่อให้เกิดความดีและความถูกต้องใน สังคม มีจุดมุ่งหมายปลายทางอยู่ที่คุณค่าความดีของสังคมในส่วนรวม”

สาโรช บัวศรี (2526 : 12) อธิบายว่า จริยธรรม คือ หลักความประพฤติที่อบรม กิริยาและปลูกฝังลักษณะนิสัยให้อยู่ในครรลองของคุณธรรมหรือศีลธรรม

จากความหมายของ “จริยธรรม” ที่ได้รวบรวมมาข้างต้นสรุปได้ว่า จริยธรรม หมายถึงการประพฤติปฏิบัติดีปฏิบัติชอบ ทั้งต่อตนเอง ต่อผู้อื่น และต่อสังคม ซึ่งจะทำให้เกิด ความสุข ความเจริญรุ่งเรืองขึ้นในสังคม

1.2 แนวคิดและทฤษฎีทางจริยธรรม

จริยธรรมเป็นแนวทางของพฤติกรรมที่ดีของมนุษย์ซึ่งขึ้นกับค่านิยมของสังคม ดังนั้นจริยธรรมจึงมีการปรับเปลี่ยนตามสภาพของสังคม ทั้งนี้ขึ้นกับกาลเวลาและสภาพของ สังคมนั้นๆ จริยธรรมของสังคมไทยมีพื้นฐานมาจากความเชื่อทางศาสนา คนไทยส่วนใหญ่นับถือ

ศาสนาพุทธ ซึ่งสอนให้คนทำดีละความชั่ว และทำจิตใจให้เบิกบานเพื่อความสุขในชีวิตและความสงบสุขของสังคม จากความเชื่อทางศาสนาและสภาพของสังคมไทยซึ่งเดิมเป็นสังคมเกษตรกรรม มีการช่วยเหลือซึ่งกันและกัน เอื้ออารีต่อกัน อยู่กันอย่างพี่น้อง ปัจจุบันประเทศไทยพัฒนาทางด้านเศรษฐกิจและสังคม ผู้การเป็นประเทศอุตสาหกรรม มีความก้าวหน้าทางวิชาการและเทคโนโลยีขั้นสูง คนในสังคมมีการแข่งขัน และมีค่านิยมทางวัตถุมากขึ้น ให้ความสำคัญกับคนที่มีความสามารถ ทำให้มีการแข่งขันกันมากขึ้นและให้ความสะดวกสบายกับชีวิตมากขึ้น ค่านิยมที่เปลี่ยนไปทำให้ความเอื้อเฟื้อเสียสละน้อยลง (ดวงเดือน พันธุมนาวิน. 2524: 6) จะเห็นว่าจริยธรรมมีลักษณะที่สัมพันธ์และขึ้นอยู่กับสภาพของสังคม ความเชื่อ ค่านิยม และหลักศีลธรรมของแต่ละบุคคล ซึ่งลักษณะที่เป็นองค์ประกอบของจริยธรรมมีหลากหลายด้วยกันตามแนวคิดของบุคคลต่างๆ ดังนี้

พระราชวรมนี (2523: 11-12) แบ่งลักษณะทางจริยธรรมเป็น 2 ส่วน คือ

1. จริยธรรมภายใน ซึ่งเกี่ยวข้องกับความรู้สึกนึกคิด
2. จริยธรรมภายนอก เป็นพฤติกรรมภายนอกที่สังเกตเห็นได้ แสดงออกโดยไม่ได้อยู่ภายในใจแต่อย่างใด

โกวิท ประวาลพุกษ์ (2528: 3) กล่าวว่า องค์ประกอบของจริยธรรมที่สำคัญมี 3 ประการ คือ

1. องค์ประกอบด้านความรู้ หมายถึง ความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับเหตุผลของความถูกต้องดีงาม สามารถใช้สติปัญญา ความนึกคิด พิจารณา ตัดสินความถูกผิดนั้นได้
2. องค์ประกอบด้านทัศนคติและความเชื่อ หมายถึง ความรู้สึกพอใจ เกิดความศรัทธาเลื่อมใส ยินดีรับแนวคิดเกี่ยวกับจริยธรรมนั้น มาเป็นแนวปฏิบัติ
3. องค์ประกอบด้านพฤติกรรมที่แสดงออก หมายถึง พฤติกรรมที่แสดงออกมาจากการตัดสินใจจะทำหรือแสดงพฤติกรรมนั้นให้สถานการณ์นั้น

ดวงเดือน พันธุมนาวิน (2524 : 2-3) ได้อธิบายถึงลักษณะทางจริยธรรมของมนุษย์ที่สำคัญมี 4 ประการ ดังนี้

1. ความรู้เชิงจริยธรรม หมายถึง การมีความรู้ในสังคมของตนนั้นถือว่าการกระทำชนิดใดดีควรกระทำ และการกระทำชนิดใดเลวควรงดเว้น ลักษณะและพฤติกรรมประเภทใด เหมาะสมหรือไม่เหมาะสมมากนักน้อยเพียงใด ปริมาณความรู้เชิงจริยธรรมหรือความรู้เกี่ยวกับค่านิยมทางสังคมนี้ขึ้นอยู่กับอายุ ระดับการศึกษา และพัฒนาการทางสติปัญญาของบุคคลด้วย เด็กจะเริ่มเรียนรู้กฎเกณฑ์ทางสังคมและศาสนามาตั้งแต่เกิด และโดยเฉพาะในช่วงอายุ 2 ปี ถึง 10 ปี จะได้รับ การปลูกฝังค่านิยมเหล่านี้เป็นพิเศษ ความรู้เชิงจริยธรรมของบุคคลประเภทต่างๆ โดยเฉพาะเด็กได้มีผู้วิจัยมาแล้วมากมายในต่างประเทศ ความพยายามในการสำรวจลักษณะบุคลิกภาพเชิงจริยธรรม ทัศนคติเชิงจริยธรรม หรือแม้แต่การสอบถามเกี่ยวกับ

พฤติกรรมเชิงจริยธรรมที่กระทำกัน ก็มักเป็นการศึกษาความรู้เชิงจริยธรรมของบุคคลเสียเป็นส่วนใหญ่ นอกจากนี้ผลการค้นคว้าเกี่ยวกับความรู้เชิงจริยธรรมก็มักจะเป็นรายละเอียด ทำให้ยากแก่การนำไปใช้ทำนายพฤติกรรมเพราะความรู้ของบุคคลเป็นเพียงสาเหตุเดียวในหลายๆ สาเหตุของพฤติกรรมของบุคคลนั้น

2. เจตคติเชิงจริยธรรม คือความรู้สึกของบุคคลเกี่ยวกับลักษณะหรือพฤติกรรมเชิงจริยธรรมต่างๆ ว่าตนชอบหรือไม่ชอบลักษณะนั้นๆ เพียงใด เจตคติเชิงจริยธรรมของบุคคลส่วนมากจะสอดคล้องกับค่านิยมในสังคมนั้น แต่บุคคลบางคนในสถานการณ์ปกติอาจมีเจตคติแตกต่างไปจากค่านิยมของสังคมก็ได้ เจตคติเชิงจริยธรรมของบุคคลนั้นมีความหมายกว้างกว่าความรู้เชิงจริยธรรมของบุคคล เพราะเจตคตินั้นรวมทั้งความรู้และความรู้สึกในเรื่องนั้นๆ เข้าด้วยกัน ฉะนั้นเจตคติเชิงจริยธรรมจึงมีคุณสมบัติที่สำคัญสามารถใช้ทำนายพฤติกรรมเชิงจริยธรรมได้แม่นยำกว่าการใช้ความรู้เกี่ยวกับค่านิยมทางสังคมของบุคคลแต่เพียงอย่างเดียว นอกจากนี้เจตคติเชิงจริยธรรมของบุคคลในเวลาหนึ่งยังอาจเปลี่ยนแปลงไปจากเดิมได้เนื่องด้วยสาเหตุหลายประการดังจะได้กล่าวต่อไป

3. เหตุผลเชิงจริยธรรม หมายถึงการที่บุคคลใช้เหตุผลในการเลือกที่จะกระทำหรือเลือกที่จะไม่กระทำพฤติกรรมอย่างใดอย่างหนึ่ง เหตุผลที่กล่าวถึงนี้จะแสดงให้เห็นถึงเหตุจูงใจหรือแรงจูงใจที่อยู่เบื้องหลังการกระทำต่างๆ ของบุคคลการศึกษาเหตุผลเชิงจริยธรรมจะทำให้ทราบว่าบุคคลผู้มีจริยธรรมในระดับแตกต่างกันอาจมีการกระทำที่คล้ายคลึงกันได้เสมอ และบุคคลที่มีการกระทำเหมือนกันอาจมีเหตุผลเบื้องหลังการกระทำและท้ายสุดระดับจริยธรรมที่ต่างกันได้นักทฤษฎีทางจริยธรรมคือ เพียเจท์และโคลเบอร์กได้ใช้การอ้างเหตุผลเชิงจริยธรรมของบุคคลเป็นเครื่องแสดงถึงพัฒนาการทางจริยธรรมของบุคคลนั้น นอกจากนี้การใช้เหตุผลเชิงจริยธรรม ยังมีความสัมพันธ์กับพัฒนาการด้านอื่นๆ ของบุคคลด้วย โดยเฉพาะพัฒนาการทางสติปัญญาและอารมณ์ อีกประการหนึ่งโคลเบอร์ก (Kohlberg, 1969: 394-395) และนักวิจัยอื่นๆ พบว่า การใช้เหตุผลเชิงจริยธรรมของบุคคลมีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมประเภทต่างๆ ของบุคคลนั้นด้วย

4. พฤติกรรมเชิงจริยธรรม หมายความว่า การที่บุคคลแสดงพฤติกรรมที่สังคมนิยมชมชอบหรืองดเว้นพฤติกรรมที่ฝ่าฝืนกฎเกณฑ์หรือค่านิยมในสังคมนั้น ตัวอย่างพฤติกรรมเชิงจริยธรรมซึ่งเป็นการกระทำที่สังคมเห็นชอบและสนับสนุนมีหลายประเภท เช่น การให้ทาน การเสียสละเพื่อส่วนรวม และการช่วยเหลือผู้ตกทุกข์ได้ยาก เป็นต้น ส่วนพฤติกรรมเชิงจริยธรรมอีกจำพวกหนึ่ง คือ พฤติกรรมในสถานการณ์ที่เฝ้าระวัง หรือในสภาพที่ยั่วให้บุคคลกระทำผิดกฎเกณฑ์เพื่อประโยชน์ส่วนตนบางประการ พฤติกรรมเชิงจริยธรรมในสถานการณ์ยั่ว เช่น การโกงสิ่งของ เงินทอง หรือคะแนน การลักขโมย และการกล่าวเท็จ เป็นต้น ซึ่งอาจรวมเรียกว่า พฤติกรรมเกี่ยวกับความไม่ซื่อสัตย์ ซึ่งผู้มีจริยธรรมสูงย่อมงดเว้นการกระทำไม่ซื่อสัตย์นี้ พฤติกรรมเชิงจริยธรรมเป็นสิ่งที่สังคมให้ความสำคัญมากกว่าด้านอื่นๆ ทั้งนี้เพราะการกระทำ

ในทางที่ดีและเลวของบุคคลนั้นส่งผลโดยตรงต่อความผาสุกและความทุกข์ของสังคม การศึกษาด้านอื่นๆ ของจริยธรรมจึงเป็นเพียงเพื่อให้เข้าใจและสามารถทำนายพฤติกรรมในสถานการณ์ต่างๆ ของบุคคลเท่านั้น และโกศล มีคุณ (2533 : 93 - 94) ได้กล่าวว่า การที่บุคคลจะมีการพัฒนาการทางจริยธรรมสูงขึ้นได้นั้นองค์ประกอบที่จำเป็นก็คือสติปัญญาและการคิด เพราะสติปัญญาจะทำให้เด็กสามารถจดจำ พินิจพิเคราะห์เข้าใจกฎเกณฑ์ ข้อบัญญัติหรือพฤติกรรมต่างๆ อันเกี่ยวกับจริยธรรมได้ ซึ่งจริยธรรมตามความหมายของเพียเจต์และโคลเบอร์กก็คือพัฒนาการของความสามารถในการใช้หลักเพื่อการตัดสินใจแก้ปัญหาทางจริยธรรมซึ่งเป็นที่รู้จักกันในปัจจุบันว่าคือ “เหตุผลเชิงจริยธรรม” นั้นเองและคุณลักษณะนี้กำลังเป็นที่สนใจศึกษากันอย่างกว้างขวางในปัจจุบัน

จากลักษณะของจริยธรรมอาจสรุปได้ว่า ลักษณะของจริยธรรมประกอบไปด้วย 2 ส่วน คือ จริยธรรมที่อยู่ภายใน ได้แก่ ความรู้เชิงจริยธรรม ความคิด ความรู้สึก ความดี ทศนคติ ความเชื่อ รวมทั้งการใช้เหตุผลเชิงจริยธรรม และลักษณะของจริยธรรมอีกส่วนหนึ่งคือ จริยธรรมที่อยู่ภายนอก ได้แก่ พฤติกรรมเชิงจริยธรรมที่บุคคลอื่นสังเกตเห็นได้ ซึ่งลักษณะทางจริยธรรมภายนอกจะมีผลโดยตรงต่อความสงบสุขของสังคม และแทนค่าความมีจริยธรรมของบุคคลนั้นด้วย

ลัวัน สายยศ, และอังคณา สายยศ (2538 : 170-172) ได้สรุปทฤษฎีพัฒนาจริยธรรมไว้ 3 ทฤษฎี ดังนี้

1. ทฤษฎีจิตวิเคราะห์ องค์ประกอบในทฤษฎีจิตวิเคราะห์ของฟรอยด์ (Freud) คือ อิด (id) อีโก้ (ego) และซูเปอร์อีโก้ (superego) ดังนี้

1.1 อิด เป็นแหล่งพลังงานทางจิตเบื้องต้น และเป็นที่ตั้งแห่งสัญชาตญาณมันสิ่งอยู่ในโลกภายในซึ่งมีอยู่ก่อนที่เรามีประสบการณ์กับโลกภายนอกมันเป็นความต้องการแสวงหาเพื่อตนเองจะเรียกว่าเป็นกิเลสตัณหาก็ได้

1.2 อีโก้ เป็นผู้ควบคุมพฤติกรรมของอิด อาศัยหลักแห่งความเป็นจริง คือสิ่งที่ปรากฏอยู่อย่างแท้จริง ทำให้มีความยั้งคิด หาเหตุผลหรือกำหนดรู้ ตอนนี้เริ่มมีการเรียนรู้พัฒนาขึ้นมา การเรียนรู้ทำให้คนฉลาด สามารถเป็นนายเหนือความอยากอันเกิดแต่อิด การเรียนรู้อาศัยการรับรู้ ความจำ ความคิด และส่งเสริมให้ แข็งแรง

1.3 ซูเปอร์อีโก้ เป็นแห่งอุดมคติและศีลธรรมจรรยา ซึ่งอิดอาศัยหลักแห่งความสำราญ อีโก้อาศัยหลักแห่งความจริง ส่วนซูเปอร์อีโก้ขึ้นอยู่กับหลักแห่งความจริงไปอีกเป็นเรื่องของการประพฤติดีความดีที่สังคมยอมรับและละเว้นสิ่งเลวที่สังคมไม่ยอมรับ ซูเปอร์อีโก้แบ่งได้เป็น 2 ประเภท คือ

1.3.1 Ego-ideal คือ อุดมคติ เป็นแนวคิดของผู้ใหญ่ในสังคมที่สอนไว้ว่าอะไรเป็นสิ่งที่ควร อะไรเป็นสิ่งที่ไม่ควร และเมื่อประพฤติตามแล้ว จะเป็นที่ยอมรับชมชอบของผู้ใหญ่ในสังคม

1.3.2 Conscience คือ มโนธรรม ได้แก่ ความรู้สึกว่าจะไรดี ควรทำ อะไรชั่วควรละเว้น ในขั้นนี้เด็กจะพัฒนาจากการที่เด็กเคยกระทำผิดอยู่ในใจ เช่น ผู้ใหญ่สอนให้เกลียดชังความสกปรก ถ้าเราไปนิยมก็จะได้โทษ เราจึงเว้นเสีย บุคคลในระดับนี้จะเคร่งต่อหลักศีลธรรมเป็นอันมาก และเป็นส่วนสำคัญที่ป้องกันการกระทำความผิด

2. ทฤษฎีการเรียนรู้ทางสังคม ทฤษฎีนี้มีความเชื่อว่า กฎเกณฑ์ของสังคมและวัฒนธรรมเป็นปัจจัยสำคัญให้เกิดการพัฒนาจริยธรรม ทฤษฎีนี้พยายามอธิบายกระบวนการเรียนรู้โดยหลักการเสริมแรงและการเชื่อมโยงความสัมพันธ์จากปรากฏการณ์ของสังคม ดังนี้

สกินเนอร์ (Skinner. 1971) มีความเชื่อว่า แรงจูงใจที่ทำให้เกิดพัฒนาการทางสังคมมีรากฐานมาจากความต้องการรางวัลและหลีกเลี่ยงการลงโทษจากสังคม การพัฒนาจริยธรรมจึงมีความเกี่ยวข้องกับวัฒนธรรมที่สังคมยึดถือ บรรทัดฐานหรือเกณฑ์ปกติของจริยธรรมพื้นฐานเกิดขึ้นภายในจิตใจ เพราะเหตุของกฎเกณฑ์วัฒนธรรมซึ่งเป็นเงื่อนไขภายนอก สังคมแวดล้อมมีอิทธิพลต่อพัฒนาการจริยธรรมของสังคม แนวคิดนี้สอดคล้องกับแนวคิดของรอตเตอร์ (Rotter. 1954) ที่ว่า การเสริมแรงเป็นสิ่งสำคัญในการปฏิบัติหรือกระทำ และพฤติกรรมของมนุษย์ได้รับการเรียนรู้จากสภาพแวดล้อมของสังคม

บันดูรา (Bandura. 1977) ศึกษาทฤษฎีการเรียนรู้ทางสังคมอย่างลึกซึ้ง โดยมีความคิดว่าการเรียนรู้ทางสังคมเกิดจากการเรียนรู้โดยการสังเกต การเลียนแบบ การเอาอย่างแบบบันดูรา มีความคิดแตกต่างกับ สกินเนอร์ที่ว่าการเรียนรู้ไม่จำเป็นต้องมีการเสริมแรง คือไม่จำเป็นต้องมีรางวัลและการลงโทษ ความสำคัญของการเรียนรู้ คือกระบวนการเลียนแบบ พฤติกรรมของผู้อื่น หรือพิจารณาการกระทำของผู้อื่นแล้วสังเกตผลกรรมที่ตามมา การตัดสินใจทางจริยธรรมเป็นกระบวนการตัดสินใจเกี่ยวกับความถูกต้องของการกระทำตามกฎเกณฑ์ต่าง ๆ กฎเกณฑ์การตัดสินใจนี้เกิดจากการเรียนรู้พฤติกรรมของมนุษย์ในสังคม

3. ทฤษฎีทางสติปัญญา ทฤษฎีนี้เชื่อเรื่องกิจกรรมทางสมองของแต่ละบุคคลมีความสำคัญกว่าพฤติกรรมอันเกิดจากอิทธิพลของสังคมภายนอก กิจกรรมทางสมองเป็นกระบวนการทางสติปัญญา ซึ่งรวมทั้งการรับรู้ ความจำ และการพิจารณาตัดสินใจ อันได้แก่ความสามารถในการแก้ปัญหาและการพิจารณาตัดสินใจ ทฤษฎีสติปัญญาไม่ได้ปฏิเสธความสำคัญของสิ่งเร้าภายนอก เป็นแต่เพียงถือว่าการเชื่อมโยงระหว่างสิ่งเร้ากับสิ่งตอบสนองไม่เป็นอัตโนมัติเท่านั้น ทฤษฎีนี้ถือว่าแต่ละคนไม่ต้องตีความหมายของแต่ละตัวกระตุ้น แต่เลือกการกระทำที่เกิดหลายๆ ครั้งของผลการตอบสนองอันเกิดจากตัวกระตุ้นหรือสิ่งเร้า มนุษย์พยายามแสวงหาความจริง สิ่งใดที่ไม่มีความแน่นอน มนุษย์นำมาศึกษาพิจารณา ใช้หลักเหตุผลและการรู้แจ้งเป็นแรงจูงใจ ความแตกต่างระหว่างสิ่งที่ดีกว่าหรือเลวกว่า เป็นเรื่องที่มีมนุษย์จะต้องแก้ปัญหาโดยความยุติธรรม ทฤษฎีทางสติปัญญาที่น่าสนใจ คือทฤษฎีพัฒนาการทางจริยธรรมของของเพียเจต์ (Piaget) และโคลเบอร์ก (Kohlberg)

เพียเจท์ (Piaget. 1951 : 120 – 152) ได้ศึกษาพัฒนาการทางสติปัญญา (Cognitive Development) ของเด็กและพบว่าเด็กทั่วไปมีพัฒนาการทางสติปัญญาเป็น 4 ขั้นตอน คือ

1. ขั้นประสาทสัมผัสและการเคลื่อนไหว (Sensory – Motor Period) คือ ระยะตั้งแต่แรกเกิดจนถึงอายุประมาณ 2 ปี การรับรู้ทางประสาทสัมผัสในระดับง่าย ๆ ทำให้เกิดพัฒนาการทางสติปัญญาและความคิดขึ้น เด็กจะค่อย ๆ มีโครงสร้างทางความคิดต่อสิ่งของที่ตนได้พบเห็น

2. ขั้นความคิดก่อนปฏิบัติการ (Preoperational Period) ช่วงอายุ 2 – 7 ปี เด็กจะเริ่มใช้ภาพแทนวัตถุและเหตุการณ์ สามารถเลียนแบบคนอื่นได้และพัฒนาอย่างรวดเร็ว ในช่วงอายุ 2 – 4 ปี เด็กจะยึดตัวเองเป็นศูนย์กลาง (Egocentric) ลักษณะนี้จะลดลงในตอนปลายคือราวอายุ 6-7 ปี ซึ่งเป็นตอนที่เด็กเริ่มใช้ภาษาติดต่อทางสังคมกว้างขวางขึ้น เด็กเริ่มพัฒนาความคิดหาเหตุผลแบบตรรกศาสตร์ แต่ความคิดส่วนใหญ่ยังอยู่ภายใต้อิทธิพลของการรับรู้

3. ขั้นปฏิบัติการด้วยรูปธรรม (Concrete operational Period) ช่วงอายุประมาณ 7-11 ปี เป็นขั้นที่เด็กเกิดความคิดแบบตรรกศาสตร์ในสิ่งที่สามารถมองเห็นหรือจับต้องได้ (Concrete) พัฒนาการทางความคิดจะสูงขึ้น การค้นหาความจริงเกี่ยวกับวัตถุและสิ่งแวดล้อมจะมีแบบแผนไม่ติดอยู่กับการรับรู้

4. ขั้นปฏิบัติการด้วยนามธรรม (Formal – Operational Period) ช่วงอายุประมาณ 11-15 ปี พัฒนาการทางสติปัญญาและความคิดของเด็กถึงขั้นสุดยอด คือเด็กสามารถคิดค้นหาเหตุผลนอกเหนือจากข้อมูลที่มีอยู่ สามารถแก้ปัญหาทั้งรูปธรรมและนามธรรมได้ โดยวิธีการทางวิทยาศาสตร์

เพียเจท์ มีความเชื่อว่าพัฒนาการทางสติปัญญามีความสัมพันธ์กับพัฒนาการทางจริยธรรมของบุคคล เนื่องจากพบว่าเด็กมีหลักการตัดสินจริยธรรมแตกต่างกันตามขั้นพัฒนาการทางสติปัญญาและได้แบ่งขั้นพัฒนาการทางจริยธรรมของบุคคลเป็น 3 ขั้น คือ

ก) ขั้นก่อนจริยธรรม (Egocentric) เริ่มตั้งแต่แรกเกิดจนถึงอายุ 4 ปี เด็กในขั้นนี้ยังไม่มีความสามารถในการรับรู้สิ่งแวดล้อมอย่างละเอียด มีแต่ความอยากความต้องการทางกายซึ่งต้องการที่จะได้รับการบำบัดโดยไม่คำนึงถึงกาลเทศะใดๆ ทั้งสิ้น เด็กมีความเชื่อว่าบุคคลอื่นต้องเข้าใจในสิ่งต่างๆ เหมือนตน เด็กจะเล่นเกมเป็นกลุ่มไม่ได้ เพราะเด็กถือว่ากฎของตนต้องเป็นกฎของส่วนรวม เด็กไม่เข้าใจว่าทำไมคนอื่นจึงมีกฎเกณฑ์แตกต่างไปจากตน

ข) ขั้นยึดคำสั่งหรือขั้นยึดความเป็นจริงที่เห็นได้ชัด (Heteronomous Morality หรือ Moral Realism) เด็กในช่วงอายุ 4-11 ปีจะพัฒนาการในขั้นยึดคำสั่งกล่าวคือเด็กมีความรู้สึกว่าบิดามารดาและผู้ใหญ่คนอื่นๆ รู้ในสิ่งต่างๆ ทั้งหลายอย่างสมบูรณ์ เด็กมีความเกรงกลัวผู้ใหญ่และเห็นว่ากฎเกณฑ์ต่างๆ ที่ผู้ใหญ่ตั้งขึ้นจะเปลี่ยนแปลงหรือละเมิดไม่ได้อย่างเด็ดขาด

ค) ขั้นยึดหลักแห่งตน (Autonomous Morality หรือ Moral Relativism) เด็กที่มีพัฒนาการทางสติปัญญาเข้าสู่ขั้นปฏิบัติการด้วยนามธรรมซึ่งได้แก่เด็กที่อายุประมาณ 11 ปี

ขึ้นไป จะมีพัฒนาการทางจริยธรรมถึงขั้นนี้ คุณค่าทางจริยธรรมได้มาจากความคิดเห็นและค่านิยมซึ่งเป็นที่ยอมรับของสังคมว่าอะไรคือสิ่งที่สังคมที่สังคมยอมรับ ขั้นนี้เป็นจุดเริ่มต้นของการพิจารณาค่านิยมของตนเองซึ่งจะนำไปสู่ปรัชญาในการดำเนินชีวิตเมื่อเข้าสู่วัยผู้ใหญ่ เด็กที่มีพัฒนาการทางจริยธรรมถึงขั้นนี้จะเข้าใจได้ว่ากฎต่างๆ นั้นเป็นข้อตกลงที่ควรเคารพปฏิบัติตามเพื่อความเป็นระเบียบของสังคม แต่กฎก็อาจเปลี่ยนแปลงได้ในบางสถานการณ์เมื่อมีการทำผิดกฎเด็กที่พัฒนาถึงขั้นยึดหลักแห่งตน ก็จะพิจารณาว่าเป็นเพราะสาเหตุใดที่บุคคลนั้นเลือกที่จะทำผิดกฎ เช่น “การโกหกเป็นสิ่งที่ไม่ดี” แต่เด็กที่มีพัฒนาการทางจริยธรรมแบบยึดหลักแห่งตน แม้จะยอมรับว่า การโกหกไม่ดี แต่ก็สามารถพิจารณาตัดสินได้ว่าในกรณีที่จะถนอมน้ำใจคน การโกหกก็มีใช่เป็นการทำความผิดที่ร้ายแรง

อย่างไรก็ตาม คนที่สามารถตัดสินสิ่งต่างๆ ได้แบบยึดหลักแห่งตนก็ไม่ได้เป็นหลักประกันว่าบุคคลนั้นจะเลือกปฏิบัติตามแบบยึดหลักแห่งตนเสมอไป บุคคลไม่ว่าอายุเท่าใดมีพัฒนาการทางสติปัญญาและจริยธรรมระดับใดเมื่อสภาพการณ์ส่งเสริมให้เขามีโอกาสกระทำ ความชั่ว เขามักเลือกโอกาสนั้น เช่น ชายอายุ 30 ปี มีความเฉลียวฉลาด มีพัฒนาการทางสติปัญญาขั้นปฏิบัติการด้วยนามธรรม มีพัฒนาการทางจริยธรรมขั้นยึดหลักแห่งตน มีอำนาจหน้าที่เกี่ยวกับการเก็บภาษี เมื่อมีโอกาสดูภาษีได้อย่างแนบเนียน ยากที่จะมีคนสงสัยหรือจับได้มักเลือกที่จะทุจริตต่อหน้าที่ ฉะนั้นการที่จะเข้าใจระดับจริยธรรมของบุคคลใดบุคคลหนึ่งนั้น ทฤษฎีของเพียเจ็ดยังอธิบายได้ไม่กว้างขวางและครอบคลุมนัก

โคลเบอร์ก ได้ขยายและปรับปรุงทฤษฎีของเพียเจ็ทให้เหมาะสมและทำให้เข้าใจพัฒนาการทางจริยธรรมของมนุษย์ได้ดียิ่งขึ้น โคลเบอร์กยอมรับว่าพัฒนาการทางสติปัญญาเป็นพื้นฐานของพัฒนาการทางจริยธรรมเช่นเดียวกับเพียเจ็ทการศึกษาและค้นคว้าของโคลเบอร์ก เริ่มศึกษาจากเด็กอายุ 10-16 ปี ต่อมาได้ศึกษากับผู้ใหญ่ด้วยและยังได้ศึกษาแบบข้ามวัฒนธรรมหลายประเทศ เช่น ไต้หวัน ตุรกี เม็กซิโก และสหรัฐอเมริกา จากผลการวิจัยทำให้แบ่งขั้นตอนของพัฒนาการทางจริยธรรมได้ 3 ระดับ และในแต่ละระดับยังแบ่งออกเป็นขั้นระดับละ 2 ขั้น รวมทั้งหมดเป็น 6 ขั้น โดยเริ่มตั้งแต่ขั้นต่ำสุดจนถึงขั้นสูงสุดดังนี้

ระดับที่ 1 ระดับก่อนกฎเกณฑ์ (Preconventional Level) จริยธรรมในระดับนี้พบในช่วงอายุ 2 – 10 ปี เด็กวัยนี้จะพิจารณาสິงต่างๆ เกี่ยวกับการถูกลงโทษหรือได้รับรางวัล เช่น ถ้าทำผิดจะถูกตี ฉะนั้นไม่ทำผิด ถ้าทำดีจะได้รับรางวัลจึงทำให้เด็กวัยนี้เชื่อและทำตามผู้ที่มีอำนาจในการลงโทษหรือให้รางวัล เช่น พ่อแม่ ครู พัฒนาการทางจริยธรรมระดับก่อนกฎเกณฑ์นี้แบ่งออกเป็น 2 ขั้น คือ

ขั้นที่ 1 ขั้นหลบหลีกการถูกลงโทษ (Punishment and Obedience Orientation) เด็กจะทำดีตามกฎเกณฑ์ของผู้มีอำนาจเหนือกว่าเพราะกลัวถูกลงโทษ เช่น กลัวถูกตีมิใช่เพราะกลัวความผิด เด็กช่วงอายุ 2-7 ปี

ขั้นที่ 2 ขั้นอยากได้รางวัล (Instrumental Relativist Orientation) ในขั้นนี้เด็กจะทำดีตามกฎหมายเพราะเห็นว่าจะทำให้ได้มาซึ่งสิ่งที่ต้องการ ขั้นพัฒนาการทางจริยธรรมขั้นนี้ได้แก่ลักษณะการแลกเปลี่ยน เช่น ถ้าฉันทำอย่างนี้ให้เธอ เธอต้องทำอย่างนั้นตอบแทน เด็กช่วงนี้อายุ 7-19 ปี

ระดับที่ 2 ระดับตามกฎหมายเกณฑ์ (Conventional Level) พัฒนาการทางจริยธรรมในระดับนี้เด็กจะไม่ทำอะไรเพียงเพื่อหวังผลประโยชน์ที่ตนจะได้รับหรือเพราะกลัวถูกลงโทษ แต่เด็กจะรู้จักกฎหมายเกณฑ์เพราะเห็นแก่กลุ่มหรือเพราะความรับผิดชอบต่อสังคม เด็กไม่ยอมทำผิดเพราะต้องการเป็นที่ยอมรับของกลุ่ม เด็กพร้อมที่จะทำตามบุคคลที่ตนรัก ยึดตัวบุคคลหรือกลุ่มเป็นเกณฑ์ พัฒนาการทางจริยธรรมในระดับนี้แบ่งออกได้เป็น 2 ขั้น คือ

ขั้นที่ 3 ขั้นทำตามความเห็นชอบของผู้อื่นหรือขั้นอยากเป็นเด็กดี เด็กน่ารัก (Interpersonal Concordance or Good-Boy Nice-Girl ' Orientation) ในขั้นนี้เด็กจะทำดีเพื่อให้บุคคลอื่นพอใจหรือเพราะต้องการการยอมรับจากกลุ่ม เด็กจึงปฏิบัติตามกฎของส่วนรวม (Majority Rules) ทำตามแบบฉบับของสังคม (Stereotypical Images) อย่างไม่โต้แย้งหรือสงสัย ต้องการที่จะเป็น “เด็กดี” ของกลุ่ม เด็กช่วงนี้อายุ 10-13 ปี

ขั้นที่ 4 ขั้นทำตามหน้าที่ (Law and Order Orientation) ในขั้นนี้กฎหมายเกณฑ์บรรทัดฐานของสังคมเป็นสิ่งที่เด็กคิดว่ามีค่ายิ่ง และคิดว่าตนมีหน้าที่ต้องปฏิบัติตามค่านิยมและรักษาเกณฑ์ไว้เพื่อประโยชน์ต่อกลุ่มสังคมที่เป็นสมาชิกอยู่ เด็กจะทำหน้าที่เพื่อประโยชน์ของกลุ่ม เด็กช่วงนี้อายุ 13-16 ปี

ระดับที่ 3 ระดับเหนือกฎหมายเกณฑ์ (Post-Conventional Level) ระดับนี้บุคคลจะเข้าใจค่านิยม คุณค่าทางจริยธรรม หลักเกณฑ์ที่นำไปใช้ โดยพิจารณากับสภาพการณ์ที่แตกต่างกันได้ได้อย่างเหมาะสมและเที่ยงธรรม การพิจารณาถึงเรื่องความถูกต้อง ความดี ความชั่ว จะลึกซึ้งกว้างขวางมีเหตุผล ไม่ยึดหลักเกณฑ์ตายตัว ไม่ยึดถือตัวบุคคลหรือค่านิยมเฉพาะกลุ่มเหมือนระดับที่ 2 ในระดับสูงกว่ากฎหมายเกณฑ์แบ่งพัฒนาการทางจริยธรรมออกเป็น 2 ขั้นคือ

ขั้นที่ 5 ขั้นการมีเหตุผลและเคารพตนเอง (Social Contract Legalistic Orientation) ในขั้นนี้ความถูกต้องนั้นเป็นเรื่องที่ต้องพิจารณาถึงค่านิยม เฉพาะตัวบุคคล สิทธิเฉพาะตัวบุคคล สภาพการณ์และกฎหมายเกณฑ์ที่มีเหตุผลซึ่งคนส่วนใหญ่ยอมรับเคารพในวิธีลงความเห็นแบบประชาธิปไตยไม่ใช่ยึดถือกฎหมายเกณฑ์ตายตัว เด็กช่วงนี้อายุ 16 ปีขึ้นไป

พัฒนาการทางจริยธรรมขั้นนี้จะพบมากในวัยผู้ใหญ่หรือวัยรุ่นตอนปลาย บางคน บุคคลที่พัฒนาถึงขั้นนี้จะมีเหตุผล มีหลักหรือแนวทางในการดำเนินชีวิตที่เหมาะสมแต่ไม่ใช่ตายตัว พร้อมทั้งจะรับฟังความคิดเห็นของผู้อื่นและเชื่อว่ากฎหมายเกณฑ์ย่อมเปลี่ยนแปลงได้ถ้ามีเหตุผลที่เหมาะสม คำว่า “หน้าที่” ของบุคคลในขั้นนี้คือการทำตามข้อตกลงที่ให้ไว้กับผู้อื่นโดยคำนึงถึงสิทธิเสรีภาพของบุคคลอื่น เห็นแก่ประโยชน์ส่วนรวมมากกว่าประโยชน์ส่วนตน

ขั้นที่ 6 ขั้นอุดมคติสากล (Universal Ethical – Principle Orientation) ในขั้นนี้ความถูกต้องคือความสำนึกถึงคุณค่าของความถูกต้องตามหลักเกณฑ์ที่บุคคลนั้นพิจารณาเลือกแล้ว โดยคำนึงถึงเหตุผลอย่างกว้างขวาง รับเอาความคิดเห็นที่เป็นสากลของผู้ที่เจริญแล้วมาพิจารณาคำนึงถึงผลประโยชน์ของมนุษยชาติไม่ใช่เฉพาะกลุ่มตน ยึดถือและปฏิบัติตามความถูกต้องนั้นอย่างมั่นคง โดยไม่หวั่นไหวกับสิ่งใดๆ บุคคลที่พัฒนาถึงขั้นนี้จะมีอุดมคติที่เป็นคุณธรรมประจำใจ มีความละเอียดต่อความชั่ว แม้ไม่มีใครเห็นก็จะไม่ทำเพราะเชื่อว่าแม้รอดพ้นไม่ถูกผู้ใดลงโทษ แต่โทษคือ ความละเอียดใจ บุคคลในขั้นนี้แม้โอกาสเปิดให้กระทำผิดก็จะเลือกไม่ทำ คุณธรรมขั้นนี้อธิบายได้ยาก เพราะเป็นลักษณะนามธรรม เช่นการยอมรับคุณค่าของมนุษย์ทุกคน การยอมรับว่าทุกคนมีสิทธิเท่าเทียมกันในความเป็นมนุษย์ แต่ละคนอาจแตกต่างกันแต่ไม่ใช่ในแง่ของความเป็นมนุษย์ (Human Being) บุคคลในขั้นนี้จะไม่ดูถูกเหยียดหยามคนอื่นแม้เขาจะด้อยกว่าก็ตาม พัฒนาการทางจริยธรรมในขั้นนี้จะพบในวัยผู้ใหญ่ที่มีความเจริญทางสติปัญญา มีประสบการณ์และความรู้อย่างกว้างขวางเกี่ยวกับสังคมและวัฒนธรรมของสังคมของตนเองและสังคมทั่วโลก ซึ่งน้อยคนที่มีพัฒนาการถึงขั้นที่ 6 นี้

จากที่กล่าวมา พอสรุปได้ว่า พัฒนาการทางจริยธรรมของบุคคลเป็นผลมาจากพันธุกรรมและสภาพแวดล้อมหรือสภาพของสังคมทั้งหลายที่บุคคลนั้นเจริญเติบโตขึ้นหรือได้เรียนรู้จากประสบการณ์ทางจริยธรรมจากสังคมนั้นๆ

1.3 คุณลักษณะทางจริยธรรมของครู

ในการศึกษาคุณลักษณะทางจริยธรรมของครูสิ่งสำคัญที่ควรยึดถือเป็นแนวทางในการปฏิบัติคือ จรรยาบรรณวิชาชีพครู ดังนี้

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติได้เชิญผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 74 ท่านเพื่อร่างจรรยาบรรณวิชาชีพครู ในระหว่างวันที่ 8-10 เมษายน 2524 ผลการประชุม ที่ประชุมเห็นชอบให้แบ่งจรรยาบรรณวิชาชีพครูเป็น 4 หมวด (คณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ. 2524 : 3) ดังนี้

หมวดที่ 1 อุดมการณ์ครู ซึ่งเป็นหัวใจของการเป็นครู ประกอบด้วยคุณลักษณะดังนี้

1. ศรัทธาในอาชีพครู อุทิศตน เพื่อศิษย์ และการศึกษา
2. ชำรงและส่งเสริมเกียรติแห่งวิชาชีพครู
3. บำเพ็ญตนเพื่อประโยชน์ส่วนรวมมากกว่าส่วนตน
4. ยึดมั่นในคุณธรรม มีใจรัก และเมตตาต่อศิษย์
5. มีจิตใจเป็นประชาธิปไตย
6. ยึดมั่นในศาสนา พระมหากษัตริย์

หมวดที่ 2 เอกลักษณ์ของครู โดยเน้นให้เห็นลักษณะเฉพาะของครูที่แตกต่างจากบุคคลในอาชีพอื่น ประกอบด้วยคุณลักษณะ ดังนี้

1. ดำรงตนอย่างเรียบง่าย ประหยัด เหมาะสมกับอาชีพครู
2. มีอารมณ์มั่นคง และสามารถควบคุมอารมณ์ทั้งในและนอกเวลาสอน
3. มีสัจจะความจริงใจในความรับผิดชอบต่อนักเรียน และต่อตนเอง สามารถร่วมงานเป็นหมู่คณะได้
4. เป็นผู้มีความดีมีวินัย มีศีลธรรมตามศาสนาที่ตนนับถือ และเป็นตัวอย่างที่ดีของศิษย์
5. เป็นคนตรงเวลา ประพฤติตนสม่ำเสมอ
6. เป็นผู้มีความสะอาดเรียบร้อยและแต่งกายเรียบร้อยเหมาะสม
7. ใฝ่หาความรู้ สืบหาและปรับปรุงแก้ไขตนเองและงานสอนอยู่เสมอ
8. กระตือรือร้น ขยันหมั่นเพียรและตั้งใจใช้กลวิธีสอนให้ศิษย์เกิดความรู้จนเป็นแบบอย่างการสอนที่ดี
9. มีความคิดริเริ่มและนำสิ่งใหม่ ๆ มาใช้สอนศิษย์
10. รู้จักผ่อนปรนต่อปัญหาต่าง ๆ ที่เกี่ยวกับงานครู และหาทางแก้ไขโดยสันติวิธี
11. อดทนต่อพฤติกรรมที่เป็นปัญหาของศิษย์ และแสวงหาหนทางอบรมให้ศิษย์เป็นพลเมืองดี
12. ให้เกียรติโดยไม่เลือกเชื้อชาติ ศาสนา ฐานะครอบครัว เพศและวัย
13. เป็นผู้มีใจกว้าง และมีน้ำใจนักกีฬา รับฟังความคิดเห็นของศิษย์ และเปิดโอกาสให้ศิษย์ได้ปรึกษาหารืออย่างสม่ำเสมอ
14. เอาใจใส่ต่อการเรียน ความประพฤติ และความเป็นอยู่ของศิษย์อยู่เสมอ
15. เข้าใจถึงความแตกต่างระหว่างบุคคลของศิษย์
16. เป็นผู้เห็นศิษย์มีความสำคัญ และพิจารณาคุณค่าของศิษย์แต่ละคนด้วยเหตุผล
17. เป็นผู้ที่น่าเคารพรัก และทำให้ศิษย์เกิดความอบอุ่นใจ
18. มีความยุติธรรม และตัดสินใจหรือลงโทษศิษย์อย่างมีเหตุผล
19. เป็นผู้ควรแก่การยกย่อง นับถือในเชิงภูมิปัญญา และเชี่ยวชาญในด้านการอบรมสั่งสอน
20. สามารถอธิบายเรื่องราวให้เข้าใจง่าย

หมวดที่ 3 การรักษาวินัยแห่งวิชาชีพครู ประกอบด้วยคุณลักษณะดังนี้

1. รักษาความลับของศิษย์ เพื่อนร่วมงาน และสถานศึกษา
2. ไม่แสดงอาการอาฆาตพยาบาทต่อศิษย์

3. เข้าสอนโดยสม่ำเสมอ ไม่ปิดบังอำพรางหรือบิดเบือน เนื้อหาสาระทางวิชาการ
4. สุภาพเรียบร้อย เชื่อฟัง และไม่แสดงความกระด้างกระเดื่องต่อผู้บังคับบัญชา ซึ่งสั่งในหน้าที่การงานโดยชอบด้วยกฎหมาย และระเบียบแบบแผนของสถานศึกษา
5. ต้องถือและปฏิบัติตามแบบธรรมเนียมที่ดีของสถานศึกษา
6. ตั้งใจปฏิบัติหน้าที่ของตนให้เกิดผลดีด้วยการเอาใจใส่ รับผิดชอบ รักษาผลประโยชน์ของสถานศึกษา
7. ไม่ละทิ้งหน้าที่ด้านการสอนและงานที่ได้รับมอบหมาย ตลอดจนอุทิศเวลาของตนให้กับสถานศึกษา
8. รักษาความสามัคคี ชื่อเสียงของคณะและสถานศึกษาที่สังกัดอยู่
9. ปฏิบัติหน้าที่อย่างจริงจังด้วยความรับผิดชอบและเสียสละ
10. ให้เกียรติแก่เพื่อนร่วมอาชีพ และบุคคลทั่วไป
11. ไม่ลบหลู่ดูหมิ่นศาสนา
12. รักษาความลับของเพื่อนร่วมงาน และสถานศึกษา
13. รักษาและส่งเสริมความสามัคคีของหมู่คณะ
14. ไม่นำหรือยอมให้นำผลงานทางวิชาการของตนไปใช้ในทางทุจริต หรือเป็นภัยต่อมนุษยชาติ
15. ไม่นำผลงานของผู้อื่นมาแอบอ้างเป็นผลงานของตน
16. รักษาชื่อเสียงมิให้ขึ้นชื่อว่าประพฤติชั่ว
17. ประพฤติตนและปฏิบัติหน้าที่ด้วยความซื่อสัตย์และเที่ยงธรรม โดยไม่เห็นแก่ประโยชน์อันมิชอบ

หมวดที่ 4 บทบาทของครูต่อบุคคลและสังคม ประกอบด้วยคุณลักษณะดังนี้

1. ยึดมั่นในชาติ ศาสนา พระมหากษัตริย์
2. ส่งเสริมกิจกรรมในระบอบประชาธิปไตย
3. ส่งเสริมความสัมพันธ์ระหว่างสถาบันด้วยกันและระหว่างสถาบันและชุมชน
4. สร้างและส่งเสริมความสามัคคีอันดีระหว่างครูและผู้ปกครอง
5. ดำรงชีวิตและปฏิบัติตนเป็นตัวอย่างที่ดีของชุมชน
6. รับผิดชอบต่อการใช้สัจธรรมด้วยการสร้างสรรค์ผลงานทางวิชาการ
7. โอบอ้อมอารีมีน้ำใจต่อผู้อื่น

ในปี พ.ศ.2526 ครูสภาได้มีการปรับปรุงจรรยาบรรณวิชาชีพครูขึ้นใหม่เรียกว่า “ระเบียบครูสภาว่าด้วยจรรยาบรรณและวินัยตามระเบียบประเพณีครู” (ครูสภา. 2526 : 2 – 3) ซึ่งมีรายละเอียดดังนี้

ครูต้องมีจรรยาบรรณทางอันดีงามและต้องอยู่ในระเบียบวินัยประเพณีของครูดังต่อไปนี้

1. เลื่อมใสการปกครองระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์เป็นประมุข ด้วยความบริสุทธิ์ใจ
2. ยึดมั่นในศาสนาที่ตนนับถือ ไม่ลบหลู่ดูหมิ่นศาสนาอื่น
3. ตั้งใจสั่งสอนศิษย์และปฏิบัติหน้าที่ของตนให้เกิดผลดี ด้วยความเอาใจใส่ อุทิศเวลาของตนให้แก่ศิษย์ จะละทิ้งหรือทอดทิ้งหน้าที่การงานมิได้
4. รักษาชื่อเสียงของตนมิให้ชู้ว่าประพฤติชั่ว ไม่ประพฤติการอันใดอันจะทำให้เสียชื่อเสียงและเกียรติของความเป็นครู
5. ถือปฏิบัติตามระเบียบและแบบธรรมเนียมอันดีงามของสถานศึกษา
6. ถ่ายทอดความรู้โดยไม่ปิดบังอำพราง ไม่นำหรือยอมให้นำผลงานทางวิชาการของตนไปใช้ในทางทุจริต หรือเป็นภัยต่อมนุษยชาติ
7. ให้เกียรติแก่ผู้อื่นทางวิชาการ โดยไม่นำผลงานของผู้ใดมาแอบอ้างเป็นผลงานของตนและไม่เบียดบังใช้แรงงาน หรือนำผลงานของผู้อื่นไปเพื่อประโยชน์ส่วนตน
8. ประพฤติอยู่ในความซื่อสัตย์สุจริต และปฏิบัติหน้าที่ของตนด้วยความเที่ยงธรรม ไม่แสวงหาประโยชน์สำหรับตนเองหรือผู้อื่นโดยมิชอบ
9. สุภาพเรียบร้อย ประพฤติตนเป็นแบบอย่างที่ดีแก่ศิษย์ รักษาความลับของศิษย์ ของผู้ร่วมงานและสถานศึกษา
10. รักษาความสามัคคีของครู และช่วยเหลือกันในหน้าที่การงาน

คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัยได้จัดการสัมมนาทางวิชาการ เรื่อง “คุณธรรมสำหรับผู้ประกอบวิชาชีพครู” เมื่อวันที่ 25 มกราคม 2529 และได้กำหนดขอบเขตจรรยาบรรณของอาชีพครูไว้ดังนี้ (ครุสภา. 2529 : 5 – 7)

1. ตั้งใจสั่งสอนศิษย์ อุทิศเวลาในการปฏิบัติหน้าที่ให้เกิดผลดี ไม่ละทิ้งหน้าที่การงาน
2. ถ่ายทอดวิชาความรู้โดยไม่ปิดบังอำพราง ไม่นำผลงานวิชาการไปใช้ในทางที่ทุจริต หรือเป็นภัยต่อมนุษยชาติ
3. ประพฤติตนเป็นแบบอย่างที่ดีแก่ศิษย์ ผู้ร่วมงาน และสถานศึกษา
4. ไม่แอบอ้างผลงานทางวิชาการของผู้อื่นมาเป็นของตน และไม่ใช้แรงงาน หรือนำผลงานของผู้อื่นไปใช้เพื่อประโยชน์ส่วนตัว
5. รักษาชื่อเสียงของตนมิให้ชู้ว่าประพฤติชั่ว อันจะทำให้เสื่อมเสียเกียรติของครู

กล่าวโดยสรุป หัวใจสำคัญของจรรยาบรรณครูมี 3 ประการ คือ ต้องมีความซื่อสัตย์รักปรารถนาดีต่อศิษย์อย่างจริงใจ วางตนให้เป็นที่น่าเชื่อถือของผู้อื่น การที่ครูผู้ใดจะมีคุณธรรมดังกล่าวได้ จะต้องรู้จักและตีความวิชาชีพครูให้ชัดเจนก่อน

คุณลักษณะของครูที่ดี

คุณลักษณะของครูที่ดีนั้นมีผู้กล่าวไว้หลายท่าน ในหลายโอกาส พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวภูมิพลอดุลยเดชทรงมีพระราชดำรัสพระราชทานแก่ครูอาวุโส ประจำปี พ.ศ.2522 ซึ่งมี ข้อความที่แสดงถึงคุณลักษณะของครูที่ดีไว้ดังนี้

“ครูที่แท้นั้นเป็นผู้กระทำแต่ความดี คือ ต้องขยันและอดสาเห พากเพียร เอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ เสียสละ ต้องหนักแน่น อดกลั้น อดทน ต้องรักษาวินัย สำรวมระวังความประพฤติ และปฏิบัติตนให้อยู่ในระเบียบแบบแผนที่ดีงาม ต้องปลื้มตัวปลื้มใจจากความสะอาดสบาย และความสนุกรื่นเริงที่ไม่สมควรแก่เกียรติภูมิของตน ต้องตั้งใจให้มั่นคงและแน่วแน่ ต้องซื่อสัตย์ รักษาความจริงใจ ต้องเมตตา ห่วงดี ต้องวางใจเป็นกลาง ไม่ปล่อยไปตามอำนาจอคติ ต้องอบรม ปัญญาให้เพิ่มพูนสมบูรณ์ขึ้น ทั้งในด้านวิชาการ และความฉลาด รอบรู้ในเหตุ และผล” (คุรุสภา. 2524 : 3)

พุทธทาสภิกขุ (2530 : 1-27) ได้บรรยายเรื่องธรรมะสำหรับครู ระหว่างวันที่ 4-29 กันยายน 2527 ณ สวนโมกขพลาราม จังหวัดสุราษฎร์ธานี ซึ่งมีความบางตอนแสดงถึง คุณลักษณะของครูที่ดีไว้ดังนี้

“ครูในฐานะที่ได้รับการยกย่องว่าเป็นปูชนียบุคคล ควรก่อรูปด้วยคุณธรรมของครู คือ เปิดประตูทางวิญญาณของสัตว์โลกที่ปิดด้วยอวิชชาให้ออกมาสู่แสงสว่าง และอิสรภาพทางจิต มีลักษณะสูงส่งในแง่คุณธรรม มีหน้าที่พัฒนามนุษย์ให้เป็นในทางที่ถูกต้อง มีจิตใจเปี่ยมด้วยเมตตา กรุณาและปัญญา ทำบุญคุณและมีประโยชน์แก่โลกอย่างมหาศาลโดยได้รับประโยชน์ตอบแทนเพียงเลี้ยงชีวิตได้ ครูต้องสร้างเด็กให้มีสติปัญญา มีเหตุผล ช่วยให้เขาหลุดพ้นจากสัญชาติญาณอย่างสัตว์ สามารถสร้างบ้านสร้างชาติและสังคมโลก เป็นพุทธมามกะที่สมบูรณ์ รู้จักรับผิดชอบชั่วดี เชื่อฟังบิดามารดา และให้เขารู้จักว่า “ไท” (อิสระจากกิเลส) “มัชฌิม” (ทางสายกลางอริยมรรค) “โชคดี” (ทำดีทางกาย วาจา ใจ) “เกียรติ” (รู้วาทนเองได้ทำดี ถูกต้อง มีคุณค่าควรแก่การภาคภูมิใจ)

คณะกรรมการข้าราชการครู (2529 : 12) จัดประชุมสัมมนา เรื่อง การปฏิรูปการฝึกหัดครูตามโครงการพัฒนาศึกษาอาเซียน เมื่อวันที่ 24 – 27 ธันวาคม 2524 และได้สรุปลักษณะของครูที่พึงประสงค์ไว้ ดังนี้

1. มีความเป็นครู คือ ทำตนเองเป็นตัวอย่างที่ดี มีเมตตาปราณี รักษาชีพครู ใฝ่รู้โลกทัศน์กว้าง รับผิดชอบต่อหน้าที่ยอมรับการเปลี่ยนแปลง มีวุฒิภาวะ ยุติธรรม มีชีวิตที่สงบและเรียบง่าย มีบทบาทในการช่วยเหลือชุมชนมากขึ้น

2. มีความรู้ในด้านต่อไปนี้ คือ

2.1 วิชาเฉพาะอย่างลึกซึ้งเหมาะสมกับระดับการศึกษาที่จะสอน

2.2 วิชาครู วิทยาการจัดการ จิตวิทยา ที่เกี่ยวข้องกับการเรียนการสอน การวิจัย การประเมินผล

2.3 ความรู้ทั่วไป โดยเฉพาะเรื่องการส่งเสริมศิลปวัฒนธรรม และการอนุรักษ์ ธรรมชาติ

3. มีความสามารถในวิธีสอน วิธีอบรมและการพัฒนาการเป็นผู้นำ ผู้ตาม และ ผู้ประสานงานที่ดีโดยได้รับการฝึกปฏิบัติเหมาะสมจนเกิดเป็นทักษะ

ฝ่ายพัฒนาข้าราชการครู กองวิชาการบริหารงานบุคคล คณะกรรมการข้าราชการครู (2529 : 1) ได้กำหนดคุณลักษณะของครูที่สามารถปฏิบัติงานได้อย่างมีประสิทธิภาพไว้ดังนี้ คือ “สอนดี มีระเบียบ เพียบคุณธรรม นำสังคม” พร้อมกับการกำหนดคุณลักษณะดังกล่าว เพื่อ พัฒนาวิสัย และจริยธรรมสำหรับข้าราชการครู 6 เรื่อง คือ

1. การปฏิบัติการสอนที่มีคุณภาพ: ตรงเวลา
2. การปฏิบัติการสอนที่มีคุณภาพ : การแสวงหาทางใหม่ ๆ ในการเรียนการสอน
3. การปฏิบัติการสอนที่มีคุณภาพ : การคำนึงถึงผลที่จะเกิดกับผู้เรียน
4. การปฏิบัติตามระเบียบของทางราชการ
5. การประพฤติเป็นแบบอย่างที่ดี
6. การมุ่งมั่นในการทำประโยชน์แก่สังคม

คณะอนุกรรมการส่งเสริมวิชาชีพครู (ครูสภา. 2532 : 1) ได้ประกาศเกณฑ์ มาตรฐานวิชาชีพครูเมื่อเดือนสิงหาคม 2532 ว่าครูควรมีคุณลักษณะพื้นฐานอย่างน้อย 4 ประการ คือ

1. รอบรู้ คือ จะต้องมีความรู้เกี่ยวกับสภาพเศรษฐกิจสังคมโดยทั่วไป และรอบรู้ เรื่องราวเกี่ยวกับอาชีพของตน

2. สอนดี คือ สามารถทำการสอนได้อย่างมีประสิทธิภาพ

3. มีคุณธรรม จรรยาบรรณ คือ มีศรัทธาในอาชีพของตน ตั้งใจใช้ความรู้ ความสามารถในการอาชีพ เพื่อเยาวชนและสังคมมีความซื่อสัตย์ มีความรับผิดชอบต่ออาชีพ และมีความรักปรารถนาดีต่อเยาวชน ตลอดจนอุทิศเวลาให้กับศิษย์

4. มุ่งมั่นพัฒนา คือ ปรับปรุงตนเอง ใฝ่ศึกษาหาความรู้ คิดค้นหาความรู้ที่ทันสมัย

จากการศึกษา พระบรมราโชวาทของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ทศนะของ ผู้ทรงคุณวุฒิ ตลอดจนจรรยาบรรณครูและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง นำมาสรุปจะได้คุณลักษณะทาง จริยธรรมของครู รวม 6 ด้าน ดังนี้

1. ความซื่อสัตย์
2. ความรับผิดชอบ
3. ความเมตตากรุณา
4. ความเสียสละ
5. ความยุติธรรม
6. ความมีวินัย

คุณลักษณะทางจริยธรรมทั้ง 6 ด้านนั้น โกวิท ประวาทพฤษ (2528: 582-592) ได้ให้ความหมายไว้ดังนี้

1. ความซื่อสัตย์ หมายถึง การประพฤติปฏิบัติอย่างเหมาะสมและตรงต่อความเป็นจริง ประพฤติปฏิบัติอย่างตรงไปตรงมา ทั้งกาย วาจา ใจ ต่อตนเอง และต่อผู้อื่น ซึ่งแสดงออกเป็นพฤติกรรมได้ดังนี้

- 1.1 ถ่ายทอดความรู้โดยไปปิดบังอำพราง
- 1.2 ไม่เบียดบังแรงงานหรือผลงานของผู้อื่นมาเป็นของตน
- 1.3 ไม่เบียดบังทรัพย์สินส่วนรวม หรือส่วนราชการไปใช้เพื่อประโยชน์ส่วนตนหรือพวกพ้อง
- 1.4 ไม่อวดอ้างความสามารถเกินความจริง
- 1.5 ไม่นำหรือยอมให้นำผลงานทางวิชาการของตนไปใช้ในทางทุจริต หรือเป็นภัยต่อมนุษยชาติ
- 1.6 ใช้เวลาราชการเพื่อประโยชน์ทางราชการอย่างเต็มที่
- 1.7 ไม่ชักชวนศิษย์กระทำในสิ่งที่เสื่อมเสีย
- 1.8 เข้าสอน และเลิกสอนตามเวลาที่กำหนด
- 1.9 ไม่ประจบ สอพลอผู้บังคับบัญชาเพื่อประโยชน์ส่วนตน
- 1.10 ปฏิบัติหน้าที่อย่างดี ทั้งต่อหน้าและลับหลังผู้บังคับบัญชา
- 1.11 เป็นบุคคลที่รักษาคำมั่นสัญญา

2. ความรับผิดชอบ หมายถึง ความมุ่งมั่น ตั้งใจปฏิบัติหน้าที่ด้วยความผูกพัน พากเพียร และละเอียดรอบคอบ ยอมรับผลการกระทำในการปฏิบัติหน้าที่เพื่อให้บรรลุผลสำเร็จตามความมุ่งหมาย ทั้งพยายามที่จะปรับปรุงการปฏิบัติหน้าที่ให้ดียิ่งขึ้น ซึ่งแสดงออกพฤติกรรมดังนี้

- 2.1 เตรียมการสอนอย่างดี
- 2.2 ดูแลซ่อมแซม ปรับปรุง อุปกรณ์ และสถานที่ของทางราชการอยู่เสมอ
- 2.3 แสวงหาแนวทางวิธีการปรับปรุงในงานที่รับผิดชอบอยู่เสมอ
- 2.4 ค้นคว้าหาความรู้ใหม่อยู่เสมอ
- 2.5 ไม่เพิกเฉยต่อพฤติกรรมที่ไม่เหมาะสม
- 2.6 ไม่เพิกเฉยในเหตุการณ์ที่จะทำให้เกิดผลเสียต่องานราชการ
- 2.7 มีความละเอียด รอบคอบในการทำงาน
- 2.8 อดทนต่อปัญหาต่างๆ ในการทำงาน โดยไม่ละทิ้งและท้อถอยโดยง่าย

- 2.9 อดทนต่อพฤติกรรมที่ยั่วเย้าของศิษย์ ไม่แสดงความโกรธโดยง่าย
- 2.10 ยอมรับผลการกระทำของตน
- 2.11 รู้จักหน้าที่และปฏิบัติหน้าที่อย่างเต็มกำลังความสามารถ
- 2.12 ให้ความร่วมมือในกิจกรรมของสถาบันเป็นอย่างดี
- 2.13 ผ่อนปรนต่อปัญหาต่างๆ และหาทางแก้ไขโดยวิธีทางปัญญาและสันติวิธี
- 2.14 ใช้ทรัพย์สินราชการอย่างประหยัด

3. ความเมตตา กรุณา เมตตา หมายถึง ความรักใคร่ปรารถนาจะให้ผู้อื่นเป็นสุข
กรุณา หมายถึง ความสงสารคิดจะช่วยให้ผู้อื่นพ้นทุกข์ แสดงออกเป็นพฤติกรรมได้ดังนี้

- 3.1 สนใจ เอาใจใส่ศิษย์ที่มีปัญหาอย่างสม่ำเสมอ
- 3.2 ชักนำให้ศิษย์ประพฤติแต่สิ่งที่ดีงาม
- 3.3 ให้โอกาสกับศิษย์ได้แก้ตัวต่อการกระทำที่ผิดพลาด
- 3.4 ให้กำลังใจแก่ศิษย์โดยเฉพาะศิษย์ที่มีปัญหา
- 3.5 ให้ความอนุเคราะห์กับศิษย์และบุคคลทั่วไปตามสมควรกับฐานะ
- 3.6 ไม่ใช้ถ้อยคำหรือแสดงกริยาข่มขู่ศิษย์และผู้อื่น
- 3.7 ไม่ใช้ถ้อยคำหรือแสดงกริยาดูหมิ่นเสียดสีศิษย์และผู้อื่น
- 3.8 ไม่แสดงกริยาอาฆาตพยาบาทต่อศิษย์และผู้อื่น
- 3.9 มีบุคลิกภาพยิ้มแย้มแจ่มใสอยู่เสมอ
- 3.10 ให้ความเป็นกันเองกับศิษย์และผู้อื่นอยู่เสมอ

4. ความเสียสละ หมายถึง การละความเห็นแก่ตัว การให้ปันแต่คนที่ควรให้
ด้วยกำลังกาย กำลังทรัพย์ กำลังสติปัญญา รวมทั้งการรู้จักสละทิ้งอารมณ์ร้ายในตนเองด้วย
แสดงออกเป็นพฤติกรรมได้ดังต่อไปนี้

4.1 ร่วมกิจกรรมที่ก่อให้เกิดการพัฒนาทางการศึกษากับศิษย์ทั้งในและ
นอกเวลาราชการอยู่เสมอ

- 4.2 ให้คำปรึกษากับศิษย์ในปัญหาต่างๆ ทั้งในและนอกเวลาราชการอยู่เสมอ
- 4.3 แบ่งปันทรัพย์สินตามสมควร เพื่อให้กิจการของศิษย์หรือสถาบันประสบความสำเร็จ

ความสำเร็จ

- 4.4 ช่วยเจรจาเป็นธุระในกิจการของศิษย์และสถาบันให้สำเร็จประโยชน์
- 4.5 ให้อภัยผู้อื่น ไม่แสดงอาการอาฆาตพยาบาท
- 4.6 ใจกว้าง รับฟังความคิดเห็นของผู้อื่น
- 4.7 มีเหตุผล ไม่มั่งงายในความเชื่อของตน

5. ความยุติธรรม หมายถึง การปฏิบัติด้วยความเที่ยงตรง สอดคล้องกับความเป็นจริงและเหตุผล ไม่มีความลำเอียง แสดงออกเป็นพฤติกรรมได้ดังต่อไปนี้

5.1 ให้ความรู้และการบริการต่างๆ แก่ศิษย์โดยไม่แบ่งเชื้อชาติ ศาสนา เพศ หรือความสัมพันธ์ส่วนตัว

5.2 ตรวจผลงานและให้คะแนนตามความเป็นจริงด้วยความเที่ยงธรรมและมีเหตุผล

5.3 ใช้หลักวิชาที่ถูกต้องในการประเมินผลการศึกษาอย่างสม่ำเสมอ

6. การรักษาวินัย หมายถึง การควบคุมความประพฤติปฏิบัติให้ถูกต้องและเหมาะสมกับจรรยาบรรณ ขอบบังคับ ข้อตกลง กฎหมาย และศีลธรรม แสดงออกเป็นพฤติกรรมได้ดังต่อไปนี้

6.1 แต่งกายเหมาะสมกับอาชีพครู

6.2 วาจาสุภาพ

6.3 รักษาความลับของศิษย์ เพื่อนร่วมงาน และสถานศึกษา

6.4 ตรงต่อเวลา

6.5 ดูแล จัดอุปกรณ์ทางการศึกษา และสถานที่ทำงานให้สะอาดเป็นระเบียบเรียบร้อย

6.6 ไม่สูบบุหรี่

6.7 ไม่ดื่มสุรา

6.8 ไม่เล่นการพนัน

6.9 ไม่ประพฤติผิดทางเพศ

6.10 ให้ความร่วมมือกับกิจกรรมของสถานศึกษาเป็นอย่างดี

1.4 การวัดจริยธรรม

ลักษณะทางจริยธรรมแต่ละลักษณะมีธรรมชาติและคุณสมบัติที่ค่อนข้างแตกต่างกัน จึงเป็นไปได้ยากที่จะใช้เครื่องมือหรือเทคนิคเดียวกันในการวัดหลายๆ ลักษณะ ก่อนจะเลือกหรือสร้างเครื่องมือเพื่อวัดคุณลักษณะใดจึงควรได้ใช้ความพึงพิจารณาอย่างรอบคอบเสียก่อน อย่างไรก็ตามในกรณีทั่วๆ ไปอาจเลือกใช้เครื่องมือวัดจริยธรรมให้เหมาะสมกับลักษณะที่ต้องการวัดได้ดังนี้ (โกศล มีคุณ. 2533 : 94-98)

1. ลักษณะด้านความรู้ความคิด เป็นการเน้นวัดความสามารถทางสมองหรือกระบวนการแก้ปัญหาของมนุษย์ ซึ่งแบ่งออกได้เป็น 6 ชั้น เรียงลำดับจากชั้นต่ำสุดไปชั้นสูงสุดได้คือ

1.1 ความรู้ความจำ (Knowledge)

1.2 ความเข้าใจ (Comprehension)

1.3 การนำไปใช้ (Application)

1.4 การวิเคราะห์ (Analysis)

1.5 การสังเคราะห์ (Synthesis)

1.6 การประเมินค่า (Evaluation)

หลักของการวัดความสามารถทางสมองคือ นำสิ่งเร้าที่เป็นปัญหา สถานการณ์หรือคำถามไปกระตุ้นให้บุคคลได้ใช้สมองในการระลึก การคิดเพื่อการตอบสนองงานเหล่านั้น เครื่องมือที่นิยมใช้เพื่อวัดคุณลักษณะประเภทนี้คือข้อสอบหรือแบบทดสอบ นอกจากนี้ที่พอใช้ได้ก็คือการซัก-ถาม (สัมภาษณ์) หรือการให้ทำงานแก้ปัญหา

2. ลักษณะทางด้านการใช้เหตุผลเชิงจริยธรรม ลักษณะนี้ก็ยังถือว่าเป็นความสามารถทางด้านสมองจึงควรวัดได้ด้วยข้อสอบ การสัมภาษณ์หรือให้ทำงานแก้ปัญหา แต่เนื่องจากเหตุผล เชิงจริยธรรมมีโครงสร้างทางทฤษฎีที่แยกออกไปต่างหาก ดังนั้นวิธีการถาม และการตอบจึงอาจแตกต่างไปจากข้อสอบที่ใช้วัดลักษณะด้านความรู้ความคิดที่กล่าวมาในข้อ 1 นอกจากนั้นลักษณะคำตอบของคำถามแบบนี้ก็ไม่มีลักษณะถูก-ผิดเหมือนข้อสอบวัดความรู้ ความคิด คำตอบทุกคำตอบจะได้รับการยอมรับและถูกตีค่าออกมาเป็นระดับหรือคะแนน ซึ่งแสดงถึงระดับขั้นทางจริยธรรมของผู้ตอบตามหลักทฤษฎีของการใช้เหตุผลเชิงจริยธรรม การวัดคุณลักษณะนี้ใช้ข้อสอบเป็นสถานการณ์ซึ่งสามารถทำให้ผู้สอบวัดความสามารถพิจารณาตัดสินใจได้จากคำตอบหรือเหตุผลของผู้ถูกวัดว่ามีลักษณะทางจริยธรรมด้านนี้เป็นอย่างไร

3. ลักษณะทางด้านความรู้สึก อันหมายรวมถึงความสนใจ เจตคติ ค่านิยม การวัดทางด้านความรู้สึกไม่สามารถวัดได้ด้วยแบบทดสอบเพราะแบบทดสอบเพราะแบบทดสอบจะให้คำตอบที่ว่าถูกหรือผิด และผู้ถูกทดสอบพยายามจะทำให้ถูก ในสถานการณ์การสอบนั้นก็จะต้องพยายามจงใจให้ผู้ถูกทดสอบได้ใช้ความสามารถของเขาอย่างเต็มที่ แต่ในการวัดด้านความรู้สึกนั้นไม่มีคำตอบประเภทถูกหรือผิด สิ่งที่ถูกทดสอบต้องการทราบก็คือ ความรู้สึกหรือสภาพจิตใจ อันแท้จริงของผู้ตอบขณะนั้น ปัญหาของการวัดทางด้านนี้ก็คือเป็นการยากที่จะทราบว่า สิ่งที่เขาตอบนั้นเป็นความเชื่อ ความคิดเห็น เจตคติ หรือความรู้สึกอันแท้จริงหรือไม่ ดังนั้นประเด็นสำคัญก็คือผู้สอบวัดจะต้องพยายามหาวิธีการที่จะทำให้ผู้ตอบเปิดเผยความรู้สึกอันแท้จริงของเขาอย่างตรงไปตรงมา

เครื่องมือที่ใช้สำหรับวัดลักษณะทางด้านความรู้สึกนี้อาจแยกได้เป็น 2 ประเภท คือ ประเภทที่ผู้วัดเป็นผู้ประเมิน เช่น จากการสังเกตพฤติกรรม และประเภทที่ผู้ถูกวัดรายงานความรู้สึกของตนเอง ซึ่งได้แก่การให้ตอบแบบสำรวจ แบบสอบถาม การสัมภาษณ์ และการทำ (ตอบ) สเกลวัดเจตคติ เป็นต้น

4. ลักษณะทางด้านพฤติกรรม การวัดพฤติกรรมเชิงจริยธรรมเป็นการวัดสิ่งที่บุคคลแสดงออกภายนอก ซึ่งผู้สอบวัดอาจสังเกตเห็นได้ เช่น ความรับผิดชอบ ความร่วมมือ ความสนใจ ความมีวินัย ความซื่อสัตย์

วิธีการสังเกตน่าจะดีที่สุดสำหรับการวัดพฤติกรรมทางจริยธรรม แต่ข้อจำกัดของวิธีการดังกล่าวอยู่ตรงที่ผู้สังเกตมักไม่ค่อยมีโอกาสดูได้เห็นพฤติกรรมที่แท้จริงตามธรรมชาติของผู้ถูกสังเกต เพราะบุคคลมักจะระมัดระวังพฤติกรรมของตนเองเมื่ออยู่ต่อหน้าผู้อื่น อีกประการหนึ่งก็คือพฤติกรรมทางจริยธรรมนั้นจะแสดงออกก็ต่อเมื่อมีเหตุการณ์ที่เป็นปัญหาทางจริยธรรมเกิดขึ้นเท่านั้น และเหตุการณ์ดังกล่าวมิใช่จะเกิดขึ้นตลอดเวลา หรือตามที่ต้องการให้เกิด จึงเป็นการยากที่ผู้สังเกตจะเฝ้ารออยู่ ที่สำคัญอีกประเด็นหนึ่งก็คือ พฤติกรรมที่แสดงออกเพียงครั้งสองครั้งไม่อาจนำมาสรุปได้ว่าเป็นพฤติกรรมประจำตัวบุคคล เพราะมันอาจเป็นพฤติกรรมที่เป็นลักษณะอันแท้จริงของเขาหรือไม่ก็ได้

ด้วยข้อจำกัดของวิธีการสังเกตดังกล่าว การวัดพฤติกรรมเชิงจริยธรรมจึงอาจใช้เทคนิคอื่นๆ ด้วย เช่น

- เทคนิคการให้รายงานพฤติกรรมของตนเองโดยให้มีการบันทึกหรือตรวจสอบพฤติกรรมของตนเองเป็นประจำ เช่น ทุกวัน ทุกสัปดาห์
- การตรวจสอบพฤติกรรมโดยการสังเกตอย่างสม่ำเสมอ และมีแบบบันทึก
- การตรวจสอบผลงาน ซึ่งสะท้อนให้เห็นพฤติกรรมการทำงาน
- การวัดพฤติกรรมโดยสร้างสถานการณ์ นักวิจัยทางด้านพฤติกรรมศาสตร์ นิยมใช้วิธีนี้ เพราะสามารถทำให้เกิดเหตุการณ์ที่เราให้ผู้ถูกวัดแสดงพฤติกรรมทางจริยธรรม การสร้างสถานการณ์ที่สมจริง และเฝ้าสังเกตโดยผู้ถูกวัดไม่รู้ตัวจะทำให้ทราบพฤติกรรมทางจริยธรรมได้เป็นอย่างดี

ไม่ว่าจะใช้เทคนิควิธีใดก็ตาม สิ่งที่คุณต้องวัดต้องการก็คือพฤติกรรมอันแท้จริงที่แสดงถึงคุณภาพทางจริยธรรมของผู้แสดงพฤติกรรมนั้น

จากที่กล่าวมาทั้งหมดอาจสรุปเครื่องมือหรือเทคนิควัดจริยธรรมกับคุณลักษณะทางจริยธรรมได้ ดังตาราง 1

ตาราง 1 เทคนิคหรือเครื่องมือที่ใช้วัดจริยธรรมลักษณะต่างๆ

ลักษณะทางจริยธรรม	เทคนิคหรือเครื่องมือวัด
1. ลักษณะด้านความรู้ความคิด	1. ข้อสอบ หรือแบบทดสอบ 2. การซัก – ถาม หรือสัมภาษณ์ 3. สถานการณ์หรืองานแก้ปัญหา
2. ลักษณะด้านการใช้เหตุผลเชิงจริยธรรม	1. แบบทดสอบที่เป็นสถานการณ์ 2. การสัมภาษณ์โดยใช้สถานการณ์ 3. ให้ทำงานแก้ปัญหาที่เป็นสถานการณ์
3. ลักษณะด้านความรู้สึก	1. การสังเกตพฤติกรรม 2. แบบสำรวจ 3. แบบสอบถาม 4. การสัมภาษณ์ 5. สเกลวัดเจตคติ
4. ลักษณะด้านพฤติกรรม	1. การสังเกต 2. ใช้สถานการณ์จำลอง 3. ตรวจสอบผลงาน 4. รายงานพฤติกรรมตนเอง แบบสำรวจ

ตาราง 1 แสดงให้เห็นว่า จริยธรรมในแต่ละลักษณะสามารถวัดได้หลายวิธีและบางลักษณะก็อาจใช้วิธีเดียวกันหรือคล้ายกับลักษณะอื่นได้ ในแต่ละลักษณะไม่อาจกล่าวได้ว่าวิธีใดดีที่สุด การจะเลือกใช้เครื่องมือชนิดใด ย่อมขึ้นอยู่กับสถานการณ์ความพร้อมและความเหมาะสมในขณะนั้น

2. เอกสารที่เกี่ยวข้องกับบุคลิกภาพ

2.1 ความหมายของบุคลิกภาพ

ฮิลการ์ด (Hilgard. 1962: 627) ได้ให้ความหมายของบุคลิกภาพว่า หมายถึง ลักษณะของบุคลิกและวิธีการแสดงออก ซึ่งกำหนดการปรับตัวตามแบบฉบับของแต่ละบุคคล

สุชา จันทน์เอม และสุรางค์ จันทน์เอม (2518: 116) ได้ให้ความหมายของบุคลิกภาพว่า หมายถึง ลักษณะต่าง ๆ ของแต่ละบุคคลที่แสดงออกมา ลักษณะนี้หมายถึง ลักษณะที่ถาวร คือ แสดงออกมาอย่างไร ก็เป็นอย่างนั้นตลอดไป ไม่เป็นชั่วคราวชั่วยาม

เชดส์ค็อกซ์ โฆวาสิษฐ์ (2520: 3) ได้ให้ความหมายบุคลิกภาพว่า หมายถึง ลักษณะนิสัยที่รวมเป็นแบบฉบับเฉพาะตัวของแต่ละบุคคลและเป็นสิ่งที่ทำให้เห็นถึงความแตกต่างระหว่างบุคคลซึ่งพิจารณาได้จากรูปแบบพฤติกรรมของบุคคลนั้นที่แสดงออกหรือตอบสนองต่อสิ่งแวดล้อม

ศรีเรือน แก้ววังวล (2538: 5) ได้ให้ความหมายว่า บุคลิกภาพ หมายถึง ลักษณะเฉพาะของบุคคลในด้านต่าง ๆ ทั้งส่วนภายนอกและส่วนภายใน ส่วนภายนอก คือ ส่วนที่มองเห็นชัดเจน เช่น รูปร่าง หน้าตา กิริยามารยาท ฯลฯ และส่วนภายในคือ ส่วนที่มองเห็นได้ยากแต่อาจทราบได้จากการอนุมาน เช่น สติปัญญา ความถนัด ลักษณะอารมณ์ประจำตัว ค่านิยม ฯลฯ ลักษณะต่าง ๆ ของบุคลิกภาพต่างมีความสัมพันธ์ต่อกันและกัน และมีผลกระทบต่อกันและกันเป็นประจักษ์ชัด

จากความหมายของบุคลิกภาพที่กล่าวมาข้างต้น สรุปได้ว่า บุคลิกภาพหมายถึง ลักษณะที่โดดเด่นของแต่ละบุคคลที่แสดงออกอยู่เป็นประจำ ได้แก่ รูปร่าง หน้าตา การแต่งกาย กิริยา ท่าทาง ตลอดจนสติปัญญาและความสามารถ

2.2 ทฤษฎีบุคลิกภาพ

ในปัจจุบันมีทฤษฎีบุคลิกภาพหลายทฤษฎี ซึ่งอาจจะเป็นเพราะบุคลิกภาพเป็นเรื่องที่สลับซับซ้อน แม้กระทั่งทฤษฎีใดทฤษฎีหนึ่งไม่อาจสามารถอธิบายลักษณะบุคลิกภาพได้โดยตรงกันในทุกด้าน ดังนั้นจึงได้มีการจัดแบ่งตามลักษณะความเชื่อของนักจิตวิทยากลุ่มต่าง ๆ ดังนี้

2.2.1 ทฤษฎีจิตวิเคราะห์ (Psychoanalytic Theories)

ทฤษฎีจิตวิเคราะห์ของฟรอยด์ (นวลละอ อสุภาผล. 2527: 21-23; อ้างอิงจาก Freud; op.cit) มีต้นกำเนิดมาจากคลินิกโรค เขาได้นำวิธีการสะกดจิตมาใช้ในการรักษาคนไข้โรคประสาท ขณะที่คนไข้ถูกสะกดจิตอยู่นั้นก็ได้รับเรื่องราวต่าง ๆ ที่เป็นปัญหากับคนไข้ แต่ปรากฏว่าสิ่งที่รู้นั้นไม่มีประโยชน์ที่จะนำมาช่วยเหลือคนไข้ได้มากนัก จึงเปลี่ยนมาใช้การวิเคราะห์จิตที่มีหลักเกณฑ์มากขึ้น เรียกว่า ผูกพันเสรี คือให้คนไข้ได้ระบายความในใจบอกความคิดต่าง ๆ ของเขาทั้งหมด โดยจะได้ข้อมูลเกี่ยวกับทัศนคติ สิ่งที่ชอบและไม่ชอบ สิ่งที่เกลียดและกลัว สิ่งที่

ทำให้วิตกกังวลและสงสัย วิธีการนี้ทำให้ได้รายละเอียดของคนไข้ทั้งหมด พื้นฐานของทฤษฎีจิตวิเคราะห์มีความเชื่อเบื้องต้นว่า บุคลิกภาพหรือพฤติกรรมของมนุษย์มาจากพลัง 4 ชนิด ได้แก่ พลังสัญชาตญาณ พลังเพศ พลังคุ้มครองตนเอง และพลังความก้าวร้าว และฟรอยด์ (Freud) เชื่อว่ากิจกรรมเหล่านี้เกี่ยวกับจิตไร้สำนึก กิจกรรมจากจิตไร้สำนึกมีบทบาทสำคัญในการทำหน้าที่ทางจิตและมีส่วนสำคัญในการตัดสินใจพฤติกรรม

2.2.2 ทฤษฎีจิตสังคม (Psychosocial Theories)

นักทฤษฎีจิตวิทยาที่เป็นบุคคลสำคัญที่มีชื่อเสียงมากที่สุดในกลุ่มจิตสังคม ได้แก่ อิริคสัน (นวลละอ อสุภาผล. 2527: 64-65; อ้างอิงจาก Erik H.Erikson; op.cit) เป็นชาวเดนิสประเทศเยอรมัน อิริคสัน (Erikson) ได้เข้าร่วมงานและถือว่าเป็นศิษย์คนหนึ่งของฟรอยด์ในการตั้งทฤษฎี เขาได้นำแนวคิดพื้นฐานมาจากทฤษฎีของฟรอยด์ แต่มีแบบแผนที่แตกต่างกัน บุคลิกภาพในทัศนะของ อิริคสัน เกิดจากการติดต่อสัมพันธ์ในสังคมเป็นความสัมพันธ์ระหว่างตนเองกับสังคม แนวความคิดในเรื่องบุคลิกภาพของอิริคสันในปัจจุบันเป็นที่ยอมรับกันอย่างกว้างขวางเพราะเป็นทฤษฎีบุคลิกภาพที่มีสาระครอบคลุมสิ่งต่าง ๆ ที่มีผลต่อบุคคลทุก ๆ ด้าน

2.2.3 ทฤษฎีจิตวิทยารายบุคคล (Individual Psychology)

แอดเลอร์ (นวลละอ อสุภาผล. 2527: 102-105; อ้างอิงจาก Adler; op.cit) เป็นนักจิตวิทยาในกลุ่มจิตวิทยารายบุคคล เขาได้เข้าร่วมงานกับฟรอยด์ แต่ไม่เห็นด้วยในเรื่องของความฝัน จึงได้รวบรวมนักจิตวิทยาที่มีความคิดเห็นตรงกันตั้งกลุ่มจิตวิทยาขึ้นใหม่ เรียกชื่อว่า จิตวิทยารายบุคคล เป็นชื่อที่สะท้อนถึงความเกี่ยวข้องต่าง ๆ ที่จะเข้าใจบุคลิกภาพทั้งหมดไม่ใช่เพียงด้านใดด้านหนึ่งในเรื่องพฤติกรรมเท่านั้น คือ การแสดงสิ่งที่ปรากฏทั้งหมดหรือสิ่งที่มีอยู่ในรายบุคคล จิตวิทยารายบุคคลเป็นศาสตร์ซึ่งพยายามที่จะเข้าใจประสบการณ์และพฤติกรรมของแต่ละบุคคลในลักษณะของการจัดระบบตามความเป็นจริง เขาเชื่อว่าพฤติกรรมและการกระทำต่าง ๆ นั้น ได้ถูกเสนอแนะโดยทัศนคติเบื้องต้นของบุคคลที่ผ่านเข้ามาในชีวิต โครงสร้างทฤษฎีเบื้องต้นได้พยายามที่จะเข้าใจ พลังการสร้างสรรคที่น่าสนใจของชีวิต ซึ่งเป็นพลังที่แสดงออกโดยตัวของมันเองเป็น ความปรารถนาที่จะพัฒนาและแสวงหาเพื่อที่จะประสบความสำเร็จ และแม้กระทั่งการชดเชย ความบกพร่องเพื่อที่จะแสวงหาความสำเร็จอย่างอื่นมาทดแทน การทำความเข้าใจพลังนี้เขาได้เน้นที่จะเข้าใจบุคลิกภาพของมนุษย์ในเรื่องเป้าหมายของแต่ละบุคคล แอดเลอร์เชื่อว่า เป้าหมายเป็นสิ่งที่กำหนดพฤติกรรมหรือโดยทั่ว ๆ ไปคือ พฤติกรรมเป็นไปในทิศทางและมีรูปแบบตามพลังที่กำหนดและสิ่งนี้ก็คือ เป้าหมายของแต่ละบุคคลซึ่งทำให้เกิดพฤติกรรมในปัจจุบัน บุคคลในทัศนะของแอดเลอร์มีความมุ่งหวังในชีวิต คือ ต้องการความสมบูรณ์แบบ ซึ่งความเคลื่อนไหวในเรื่องนี้เกิดจากความรู้สึกต้อยนั่นเอง

2.2.4 ทฤษฎีจิตวิทยาวิเคราะห์ (Analytical Psychology)

จุง (นวลละอ อสุภาผล. 2527: 124-128; อ้างอิงจาก Jung; op.cit) เป็นนักจิตวิทยาวิเคราะห์ กล่าวถึง บุคลิกภาพด้วยข้อมูลที่ซับซ้อนมีความคิดหลายอย่างเข้ามาประสมประสาน บุคลิกภาพในทัศนะของเขาจึงวิเคราะห์และรวบรวมจากวิชาการต่าง ๆ หลาย ๆ วิชา ถึงแม้ว่าทฤษฎีบุคลิกภาพของจุง จะคล้ายคลึงกับทฤษฎีจิตวิเคราะห์ของฟรอยด์ เพราะยังย่ำในเรื่องกระบวนการของจิตไร้สำนึก แต่มีบางมโนคติที่แตกต่างไปจากทฤษฎีบุคลิกภาพของฟรอยด์ ส่วนที่เด่น คือ ทัศนะของเขาที่มีต่อมนุษย์ว่ามนุษย์นั้นเป็นผลรวมของอนาคตการกับอดีตกาล พฤติกรรมมนุษย์ได้รับเงื่อนไขไม่เพียงแต่ความแตกต่างที่เกิดจากอดีตกาลเท่านั้นแต่ยังเกิดจากจุดมุ่งหมาย ความปรารถนาในอนาคตของเขอีกด้วย ความสำคัญของกาลเวลาทั้ง 2 อย่าง คือ อดีตกาลเป็นความจริงที่แสดงออกอย่างแท้จริงส่วนอนาคตเป็นเสมือนศักยภาพที่จะชี้นำบุคคลให้เกิดพฤติกรรม และกล่าวว่า บุคลิกภาพ คือ ความคาดหวังในผลข้างหน้าเป็นการรับรู้ถึงการมองไปข้างหน้าไม่สู่ออนาคตและเป็นเหตุให้เกิดการพัฒนาตนเอง

2.2.5 ทฤษฎีสัมพันธภาพระหว่างบุคคล (The Interposol Theory)

ความคิดพื้นฐานของทฤษฎีสัมพันธภาพระหว่างบุคคล มาจากซัลลิเวล (นวลละอ อสุภาผล. 2527: 155-158; อ้างอิงจาก Sullivan; op.cit) เขาได้นำหลักการจากวิชาชีววิทยามาใช้ 3 ข้อ ได้แก่ หลักการมีชีวิตอยู่ร่วมกัน หลักการปฏิบัติกิจกรรม และหลักการจัดระบบ มาอธิบายพฤติกรรมและพัฒนาการของมนุษย์ โดยถือว่าเป็นปรากฏการณ์ของชีวิตขั้นพื้นฐานทางชีววิทยา เขากล่าวว่าบุคคลไม่สามารถมีชีวิตอยู่ได้เมื่อแยกจากสิ่งแวดล้อมที่จำเป็น และสิ่งสำคัญที่ทำให้มนุษย์แตกต่างจากสิ่งมีชีวิตอื่น ๆ ก็คือ การรับรู้ในสิ่งแวดล้อมและการมีวัฒนธรรม วัฒนธรรมเป็นสิ่งจูงใจให้มนุษย์ต้องการมีความสัมพันธ์กับบุคคลอื่น

2.2.6 ทฤษฎีลักษณะนิสัย (A Trait Approach to Personality)

ทฤษฎีของแอลพอร์ท (นวลละอ อสุภาผล. 2527: 158-162; อ้างอิงจาก Allport. 1973) จะพิจารณาระหว่างโครงสร้างและการแปรพลังของบุคลิกภาพควบคู่กันไป โดยโครงสร้างบุคลิกภาพของแอลพอร์ท ใช้คำว่า ลักษณะนิสัย (Traits) แทนคำว่าโครงสร้าง และในเวลาเดียวกันพฤติกรรมจะเกิดจากแรงจูงใจหรือแรงขับของลักษณะนิสัย ดังนั้น โครงสร้างและการแปรพลังจึงเป็นสิ่งเดียวกัน เขากล่าวว่าไม่มีอะไรที่จะสะท้อนให้เห็นบุคคลได้ดีเท่าตัวแปรต่าง ๆ ของความคิดของบุคคลนั้น แอลพอร์ท พิจารณาถึงโครงสร้างหรือลักษณะนิสัย แยกออกเป็น ส่วน ๆ เช่น ลักษณะที่จะสะท้อนให้เห็นพฤติกรรมเด่นชัดเป็น ลักษณะนิสัยเฉพาะหรือลักษณะนิสัยร่วม ซึ่งเป็นลักษณะที่มีอยู่มากใน ตัวบุคคล เป็นต้น การแบ่งลักษณะนิสัยเป็นส่วน ๆ ทำให้เข้าใจพฤติกรรมและกระบวนการทำงานของลักษณะนิสัยต่าง ๆ เหล่านี้ได้ชัดเจนขึ้นกล่าวได้ว่า ทฤษฎีบุคลิกภาพของแอลพอร์ทเป็นทฤษฎีที่เป็นการทำงานของลักษณะนิสัย เขามีความสนใจอย่างลึกซึ้งในเรื่องลักษณะนิสัยที่อยู่ภายในตัวบุคคล

2.2.7 ทฤษฎีทฤษฎีวิเคราะห์องค์ประกอบ (Factor Analytic Theory)

แคทเทล (นวลละอ อสุภาพผล. 2527: 202-209; อ้างอิงจาก Cattell. 1950) กล่าวว่ามียุทธิพล 2 ประการที่เป็นหลักการในการสร้างทฤษฎีบุคลิกภาพ คือ แนวความคิดที่ได้มาจาก การศึกษาโรคด้วยวิธีจิตวิเคราะห์ของฟรอยด์ โดยใช้การวิเคราะห์องค์ประกอบมาใช้วิเคราะห์โครงสร้างของบุคลิกภาพในเรื่อง อิด อีโก และซูเปอร์อีโก และแนวความคิดนี้ได้จากนักจิตวิทยาสังคมชาวอังกฤษ คือ วิลเลียม แมคโดรกอ (William McDougall) ซึ่งศึกษาพฤติกรรมสังคม โดยใช้หลักเบื้องต้น 7 ประการ เป็นสัญชาตญาณ ซึ่งในทฤษฎีของแคทเทลได้เลียนแบบการทำหน้าที่ของพลังและเพิ่มเป็น 10 ประการ นอกจากนี้ เขายังกล่าวถึงการวิเคราะห์องค์ประกอบ คือ วิธีการทางสถิติเพื่อวิเคราะห์ตัวแปรทางจิตวิทยาหรือทางการศึกษา หรือจะเป็นตัวแปรใด ๆ ก็ตามที่เราสอบวัดหรือสังเกตมาได้ นั้นถ้านำมาหาความสัมพันธ์กันก็จะพบว่า บางตัวแปรมีความสัมพันธ์กันสูง บางตัวแปรก็ไม่มีสัมพันธ์กัน บางที่เราอาจพบกลุ่มตัวแปรที่มีความสัมพันธ์กันสูง การที่ตัวแปรเหล่านี้มีความสัมพันธ์กันสูงย่อมแสดงให้เห็นว่ากลุ่มตัวแปรเหล่านี้มีบางสิ่งบางอย่างที่เป็นสามัญร่วมกัน

2.2.8 ทฤษฎีจิตวิทยามานุษยนิยม (Humanistic Theory)

มาสโลว์ (นวลละอ อสุภาพผล. 2527: 255-287; อ้างอิงจาก Maslow; op.cit) เป็นผู้ตั้งทฤษฎีนี้และได้รับการยกย่องว่าเป็นบิดาแห่งจิตวิทยามานุษยนิยม ทฤษฎีนี้กล่าวถึงบุคลิกภาพโดยมีความเชื่อพื้นฐานว่ามนุษย์นั้นมีความดีและมีคุณค่าต่อการยอมรับ มนุษย์มีความต้องการที่จะมุ่งไปสู่ความเข้าใจในศักยภาพของตนเอง ถ้าสภาพสิ่งแวดล้อมของเขาดีพอหรือเอื้ออำนวย ดังนั้นทฤษฎีนี้จึงมีมโนทัศน์พื้นฐานการศึกษาบุคคลในเรื่องของความบริบูรณ์ เจริญองงามและการสร้างสรรค์ของมนุษย์

จากแนวคิดของทฤษฎีบุคลิกภาพต่าง ๆ อาจกล่าวได้ว่า ทฤษฎีใดทฤษฎีหนึ่งไม่สามารถอธิบายพฤติกรรมได้อย่างละเอียดครอบคลุม ซึ่งนักจิตวิทยาแต่ละกลุ่มได้เสนอแนวความคิดที่แตกต่างกันออกไปตามความเชื่อและความสนใจของแต่ละคน

2.3 องค์ประกอบของบุคลิกภาพ

สมศักดิ์ คำศรี (2534: 139) ได้กล่าวถึงองค์ประกอบที่สำคัญของบุคลิกภาพ ได้แก่

1. ลักษณะทางกาย เป็นสิ่งที่สังเกตได้ง่าย ได้แก่ รูปร่าง หน้าตา ท่าทาง ตลอดจนลักษณะของการแต่งกาย บุคลิกภาพด้านนี้นับเป็นจุดแรกที่พบเห็น
2. ลักษณะทางอารมณ์หรือลักษณะทางด้านจิตใจ เป็นส่วนภายในทั้งหมดที่มีอยู่ ได้แก่ เจตคติ อารมณ์ สติปัญญา ความคิด เป็นต้น
3. ลักษณะทางสังคม การปรับตัว ลักษณะด้านนี้จะเน้นหนักในด้านการปะทะสังสรรค์ระหว่างบุคคลกับสิ่งแวดล้อม เมื่อบุคคลเกี่ยวข้องกับสังคมเขาย่อมต้องปรับปรุง

เปลี่ยนแปลงตัวเองอยู่ตลอดเวลา ความสามารถในการปรับตัวของบุคคลจะส่งผลถึงบุคลิกภาพของตัวเขา เช่น ถ้าหากบุคคลปรับตัวได้อย่างเหมาะสม การวางตัวดีก็ย่อมจะมี

ประภาพรรณ สุวรรณสุข (2537: 768) กล่าวว่า การที่เราจะเข้าใจบุคลิกภาพของคนนั้นต้องศึกษาถึงองค์ประกอบของบุคลิกภาพเสียก่อน องค์ประกอบของบุคลิกภาพ ได้แก่

1. องค์ประกอบภายนอก คือ รูปร่างลักษณะภายนอก ได้แก่ รูปร่างทางกาย การแต่งตัว การพูด การแสดงท่าทาง
2. องค์ประกอบภายใน เช่น ความรู้สึกนึกคิด หรือทัศนคติ ความสนใจ อารมณ์ และสติปัญญา เป็นต้น

ประภาพรรณ สุวรรณสุข (2537: 768) แบ่งบุคลิกภาพออกเป็น 4 ด้าน คือ

1. บุคลิกภาพทางกาย ได้แก่ รูปร่าง หน้าตา กิริยาท่าทาง น้ำเสียง การพูด การแต่งกาย
2. บุคลิกภาพทางจิตใจและอารมณ์ ได้แก่ การแสดงพฤติกรรมในขณะที่เกิดอารมณ์ การควบคุมอารมณ์
3. บุคลิกภาพทางสังคม ได้แก่ การแสดงพฤติกรรมในขณะที่เข้าสังคม การรู้จักวิธีการสร้างสัมพันธภาพกับผู้อื่น
4. บุคลิกภาพทางสติปัญญา ได้แก่ การแสดงความสามารถในการแก้ปัญหา การแสดงความคิดเห็น การให้คำแนะนำต่อผู้อื่น

จากที่กล่าวมาพอสรุปได้ว่า องค์ประกอบของบุคลิกภาพ มีด้วยกัน 2 ส่วน คือ องค์ประกอบภายนอก ได้แก่ รูปร่างทางกาย การแต่งตัว การพูด การแสดงท่าทาง และองค์ประกอบภายใน ได้แก่ ความรู้สึกนึกคิด หรือทัศนคติ ความสนใจ อารมณ์ และสติปัญญา เป็นต้น

2.4 ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อบุคลิกภาพ

ผ่องพรรณ เกิดพิทักษ์ (2530: 44) กล่าวว่า ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อบุคลิกภาพประกอบด้วย พันธุกรรม สิ่งแวดล้อม และช่วงเวลาในชีวิตของบุคคล ดังนี้

1. พันธุกรรม สิ่งที่ถ่ายทอดทางพันธุกรรม ส่วนมากเป็นลักษณะทางกาย เช่น ความสูงต่ำ ลักษณะเส้นผม สีของผิว ชนิดของโลหิต โรคภัยไข้เจ็บบางชนิด และข้อบกพร่องทางร่างกายบางชนิด เช่น ตาบอดสี นิ้วมือเกิน ฯลฯ ซึ่งลักษณะทางกายเหล่านี้ เป็นอิทธิพลของพันธุกรรมที่มีต่อบุคลิกภาพของแต่ละบุคคลทั้งสิ้น
2. สิ่งแวดล้อม มีอิทธิพลต่อการพัฒนาการของมนุษย์ทั้งพัฒนาการทางกายทางจิต และบุคลิกภาพ คือ บุคคลอื่นๆ รอบตัวเรา ครอบครัว กลุ่มคน และวัฒนธรรม สิ่งแวดล้อมที่เป็นมนุษย์อื่นๆ นี้จะมีอิทธิพลอย่างมากต่อการพัฒนาทางบุคลิกภาพ ทัศนคติ และพฤติกรรมทางสังคมของมนุษย์

3. ช่วงเวลาในชีวิตของบุคคลแสดงถึง ระดับพัฒนาการทางร่างกายและจิตใจอันเกิดจากอิทธิพลร่วมกันระหว่างพันธุกรรมและสิ่งแวดล้อม ตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน และแม้แต่ระยะสำคัญของพัฒนาการมนุษย์ส่วนมากจะอยู่ในช่วงชีวิตเด็กเป็นส่วนมาก

ฉลอง ภิรมรัตน์ (2521: 29-30) กล่าวว่า ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อบุคลิกภาพมี 2 ปัจจัยใหญ่ๆ ได้แก่

1. ปัจจัยด้านพันธุกรรม เป็นการถ่ายทอดยีนส์จาก พ่อแม่ หรือบรรพบุรุษไปสู่ลูกหลาน ได้แก่ ลักษณะทางด้านรูปร่าง หน้าตา ท่าทาง ผิวพรรณ อารมณ์ ตลอดจนระบบประสาทและเลือด เป็นลักษณะที่ติดตัวมาตั้งแต่เกิด

2. ปัจจัยด้านสิ่งแวดล้อม ทั้งที่เป็นธรรมชาติ และสภาพวัฒนธรรม ประเพณี กฎเกณฑ์ ระเบียบต่างๆ ในสังคมที่บุคคลเกี่ยวข้องอยู่ เป็นผลให้เกิดการเรียนรู้และปรับตัวให้สมกับสภาพแวดล้อมนั้นๆ ได้แก่ ลมฟ้าอากาศ ที่อยู่อาศัย อาหาร ตลอดจนคนที่อยู่ใกล้ชิด องค์ประกอบด้านสิ่งแวดล้อมนี้มีผลให้บุคคลเกิดการเรียนรู้ที่แตกต่างกัน ส่งผลให้บุคลิกภาพของคนต่างกัน

จากที่กล่าวมาพอสรุปได้ว่า อิทธิพลของพันธุกรรม สิ่งแวดล้อม และช่วงเวลาในชีวิตของบุคคล เป็นปัจจัยสำคัญที่ส่งผลให้การพัฒนาบุคลิกภาพของบุคคลให้มีลักษณะที่แตกต่างกันไป

2.5 ประวัติความเป็นมาของบุคลิกภาพแบบเอ และบุคลิกภาพแบบบี

บุคลิกภาพแบบเอ เป็นบุคลิกภาพที่ค้นพบในราวปี ค.ศ. 1960 อันเนื่องมาจากนายแพทย์โรเซนแมน (Rosen man) ได้เริ่มสังเกตผู้ป่วยโรคหัวใจว่ามีบุคลิกภาพบางอย่างที่แปลกไปจากผู้ป่วยคนอื่นๆ จากการสังเกตเหตุการณ์บางอย่างในคลินิกโรคหัวใจของเขาพบว่า แก้วอี้ที่ผู้ป่วยโรคหัวใจมานั่งตรวจนั้นจะมีรอยลึกเฉพาะตรงขอบแก้วอี้เท่านั้น แสดงว่า คนไข้ส่วนใหญ่ของเขานั่งแต่ตรงขอบแก้วอี้ ซึ่งทำให้เขาคิดว่าคนเช่นนี้จะต้องเป็นคนรีบร้อน เพราะคนที่ทำอะไรรีบร้อน รีบเร่ง มักนั่งแก้วอี้แค่ตรงขอบแก้วอี้ จะได้ลุกขึ้นรวดเร็ว น่าจะมีบุคลิกภาพบางอย่างที่เป็นปัจจัยเสี่ยงต่อการเกิดโรคหัวใจ ซึ่งสอดคล้องกับการสังเกตของเขาอีกว่า ผู้ป่วยโรคหัวใจบางคนนั้นไม่มีปัจจัยเสี่ยง ที่เคยเชื่อกันว่าเป็นสาเหตุสำคัญของโรคหัวใจเลย แต่เดิมนั้นพบว่า การมีโคเรสเตอรอลสูง ความดันโลหิตสูง การสูบบุหรี่ การเป็นเบาหวานและความอ้วน เป็นปัจจัยที่เสี่ยงต่อโรคหัวใจ ดังนั้น เขาจึงใช้เวลา 8 ปี ในการร่วมกันศึกษาและวิจัยบุคลิกภาพผู้ป่วยโรคหัวใจ และในที่สุดก็พบว่าบุคลิกภาพชนิดหนึ่งซึ่งใช้ชื่อว่า บุคลิกภาพแบบเอ และบุคลิกภาพที่ตรงกันข้ามเรียกว่า บุคลิกภาพแบบบี การค้นพบบุคลิกภาพแบบเอนั้นถือว่าเป็นการค้นพบที่สำคัญเพราะบุคลิกภาพแบบเอเป็นปัจจัยที่เสี่ยงกว่าปัจจัยกายภาพทุกตัว (จรรยา เกษศรีสังข์. 2537: 14)

จากประวัติความเป็นมาของการศึกษาบุคลิกภาพแบบเอและแบบบี นั้น ฟรีดแมน, และโรสแมน (จรรยา เกษศรีสังข์. 2537: 14; อ้างอิงจาก Friedman, & Rosen man. 1974: 164) สรุปลักษณะของบุคลิกภาพแบบเอ และแบบบี ไว้ดังนี้

1. บุคลิกภาพแบบเอ (Type A Behavior Pattern Personality) หมายถึง บุคคลที่มีบุคลิกภาพรีบร้อน ชอบแข่งขัน และก้าวร้าว ชอบทำงานให้ได้มากๆ มีความรู้สึกที่เวลาผ่านไปอย่างรวดเร็ว มีความมานะพยายามในการทำงาน ชอบฝ่าฟันอุปสรรคต่างๆ เพื่อให้ประสบความสำเร็จ ชอบทำงานด้วยความรวดเร็วทนไม่ได้กับงานที่ช้า และถูกกระตุ้นให้เกิดความรู้สึกโกรธและก้าวร้าวได้ง่าย

2. บุคลิกภาพแบบบี (Type B Behavior Pattern Personality) หมายถึง บุคคลที่มีบุคลิกภาพที่มีความผ่อนคลาย และไม่ก้าวร้าว มีลักษณะเรื่อยๆ เฉื่อยๆ ชอบการพักผ่อน ดำเนินชีวิตแบบง่ายๆ และไม่ชอบฝ่าฟันอุปสรรคในการทำงาน

2.6 การวัดบุคลิกภาพแบบเอ และบุคลิกภาพแบบบี

บอร์ทเนอร์ (ยีนยง ไทยใจดี. 2537: 63; อ้างอิงจาก Bortner. 1966: 87-89) ได้สร้างเครื่องมือวัดบุคลิกภาพ 2 อย่าง คือ

1. Short Rating Scale for Pattern A Behavior

2. Type A – Type B Self – Test

แบบวัดบุคลิกภาพที่เรียกว่า Type A – Type B Self – Test เป็นแบบวัดแบบให้รายงานตัวเองเพื่อหาว่าบุคคลนั้นมีบุคลิกภาพแบบเอ หรือแบบบี แบบวัดนี้มี 7 ข้อ ซึ่งเป็นแบบสอบถามความคิดเห็นที่จำแนกความหมายของคำที่แตกต่างกัน (Semantic Differential) โดยมีเนื้อหาเกี่ยวกับ การนัดหมาย การแข่งขัน การรีบเร่ง การทำงานหลายอย่างในเวลาเดียวกัน ความอดทนต่อแรงกดดัน การเก็บความรู้สึก และความสนใจในการทำงาน

แบบวัดบุคลิกภาพแบบเอ และแบบบี ที่ใช้กันในปัจจุบันมี 3 แบบ (จรรยา เกษศรีสังข์. 2537: 15; อ้างอิงจาก Friedman , & Rose man. 1974) ได้แก่

1. แบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง (Structured Interview: SI) ประกอบด้วยข้อคำถาม 25 ข้อ เป็นการถามโดยให้ผู้ตอบรายงานพฤติกรรมตนเองในสถานการณ์ต่างๆ ที่เป็นสถานการณ์ที่ทำให้คนที่มีบุคลิกภาพแบบเอ ไม่สามารถทน เช่น สถานการณ์ที่ทำให้เกิดความโกรธ สถานการณ์ที่มีการแข่งขันอย่างมาก แบบสัมภาษณ์แบบนี้เป็นการวัดการแสดงออกทางด้านกายภาพ

2. มาตรฐานวัดลักษณะบุคลิกภาพแบบเอ ของเฟรมมิงแฮม (Framingham Type A Scale: FTAS) เป็นแบบวัดการรายงานตนเอง เช่นเดียวกับแบบที่หนึ่ง ประกอบด้วยข้อคำถาม 10 ข้อ วัดทางด้านแรงขับมุ่งสัมฤทธิ์ การมีความรู้สึกที่เวลาผ่านไปอย่างรวดเร็ว และการรับรู้ถึงความกดดันในการทำงาน

3. แบบสำรวจการทำกิจกรรมของเจนกินส์ (Jenkins Activity Survey : JAS) เป็นแบบรายงานตนเอง ประกอบด้วยข้อคำถาม 20 ข้อ ซึ่งคล้ายกับแบบวัดชนิดแรก แต่ได้ดัดแปลงเป็นแบบปรนัย และได้วิเคราะห์คุณภาพแล้วสรุปผลจากการใช้แบบวัดนี้ได้ว่า บุคคลที่ได้คะแนนจาก แบบวัดนี้สูงเป็นบุคคลที่มีลักษณะบุคลิกภาพแบบเอ โดยกลุ่มบุคคลนี้รายงานว่ามีความรู้สึกเวลาผ่านไปอย่างรวดเร็ว ทำงานด้วยความรีบเร่ง ไม่ลดละต่อความอ่อนล้าหรือการทำงานที่ประสบความล้มเหลว นอกจากนี้ยังรายงานว่าตนเองทำงานหนักและมีความก้าวหน้าในอาชีพ มีความตั้งใจเพิ่มสถานภาพอาชีพให้สูงขึ้น รับรู้ที่ได้รับแรงเสริมจากการทำงานมากกว่าอีกทั้งยังมีระดับการศึกษาสูงกว่า

จากการศึกษาเอกสาร และแนวคิดที่เกี่ยวกับบุคลิกภาพ พอสรุปได้ว่า บุคลิกภาพหมายถึง ลักษณะเฉพาะของบุคคล หรือพฤติกรรมของคนที่แสดงออกหรือตอบสนองต่อสถานการณ์ต่าง ๆ ในการดำรงชีวิต ซึ่งทำให้บุคคลนั้นมีความแตกต่างจากบุคคลอื่น การวัดบุคลิกภาพในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยสร้างตามแนวคิดของเจนกินส์ (Jenkins) ได้แก่

1. บุคลิกภาพแบบเอ หมายถึง คนที่มีบุคลิกภาพที่รีบร้อน ชอบแข่งขัน ชอบการทำงานให้ได้มาก ๆ ในเวลาน้อย ๆ มีความรู้สึกเวลาผ่านไปอย่างรวดเร็ว มีความมานะพยายามมากในการทำงาน ชอบฝ่าฟันอุปสรรคต่าง ๆ เพื่อให้ประสบความสำเร็จ ชอบทำงานด้วยความรวดเร็ว ไม่ชอบการรอคอย ทนไม่ได้รับการทำงานซ้ำ มีความต้องการพักผ่อนน้อยกว่าคนอื่น และถูกกระตุ้นให้เกิดความรู้สึกโกรธได้ง่าย

2. บุคลิกภาพแบบบี หมายถึง คนที่มีบุคลิกภาพที่มีความผ่อนคลาย ไม่รีบร้อน มีจิตใจเยือกเย็น มีลักษณะเรียบ ๆ เฉื่อย ๆ ชอบการพักผ่อนดำเนินชีวิตแบบง่าย ๆ ไม่หวังผลสัมฤทธิ์ในการทำงาน และไม่ชอบฝ่าฟันอุปสรรคในการทำงาน

3. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

3.1 งานวิจัยต่างประเทศ

โกวิน (Gowin. 1982 : 1366 – 1367 – A) ได้ศึกษาจริยธรรมของครูโรงเรียนราษฎร์ ในเขตรัฐอินดีแอนาตอนใต้ จำนวน 412 คน โดยใช้แบบสอบถามความคิดเห็นของเพอร์ดูว์ (Purdue Teacher Opinionnaire) เกี่ยวกับลักษณะของความมีจริยธรรมของครู ผลปรากฏว่าครูที่สอนในเขตที่มีฐานะทางเศรษฐกิจดีมีจริยธรรมสูงกว่าครูที่สอนอยู่ในเขตที่มีฐานะทางเศรษฐกิจต่ำ ครูที่สอนในคณะวิชาที่มีนักเรียนหญิงเรียนอยู่น้อย และครูหญิงมีจริยธรรมสูงกว่าครูชายอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

เบอร์เกสส์ (Burgess. 1982 : 311 – A) ได้ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างบรรยากาศของโรงเรียนกับจริยธรรมของครูในโรงเรียนมัธยมที่อยู่ในเขตเมือง จำนวน 11 โรงเรียน โดยใช้

ข้อมูลที่เก็บได้จากแบบสอบถาม โอ ซี ดี คิว แบ่งบรรยากาศโรงเรียนเป็น 2 แบบ คือ แบบเปิดมากที่สุด (Most Open) จำนวน 5 โรงเรียนและแบบเปิดน้อยที่สุด (Least Open) จำนวน 6 โรงเรียน ผลจากการศึกษาปรากฏว่า ครูในโรงเรียนที่มีบรรยากาศแตกต่างกันจะมีจริยธรรมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

เบิร์คส์ (Birks. 1982 : 1883 – A) ได้ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างการให้เหตุผลทางจริยธรรมการรับรู้และมโนภาพแห่งตนของนักศึกษาครูที่ลงทะเบียนเรียนวิชาจิตวิทยาการศึกษาในคณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยของรัฐที่เมืองเมมฟิส จำนวน 102 คน โดยใช้แบบทดสอบ 3 ชุด คือ วัดการให้เหตุผลทางจริยธรรม (The Defining Issues Test) วัดทิศทางการรับรู้ (The Human Relations Incident) วัดมโนภาพแห่งตน (The Tennessee Self Concept Scale) ผลปรากฏว่าตัวแปรเกี่ยวกับอายุ เพศ จำนวนหน่วยกิตที่สอบได้ และค่าคะแนนเฉลี่ยสะสมกับตัวแปรเกี่ยวกับทิศทางการรับรู้และมโนภาพแห่งตนมีส่วนช่วยในการให้เหตุผลทางจริยธรรมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

ดี ยิง (De Young. 1982 : 1436 – A) ได้ศึกษาความสัมพันธ์ของระดับการให้เหตุผลทางจริยธรรมระหว่างครูกับนักเรียนในประเทศญี่ปุ่น กลุ่มตัวอย่างเป็นนักศึกษาหญิงชั้นปีที่ 2 จากวิทยาลัยไอวา จูเนียร์ (Eiwa Junior College) จำนวน 47 คน และจากมหาวิทยาลัยชิเซากะ (Shizooka University) อีก 47 คน ครูประจำภาควิชาภาษาอังกฤษจากมหาวิทยาลัยไอวา จูเนียร์ (Eiwa Junior College) จำนวน 10 คน และจากมหาวิทยาลัยชิเซากะ 17 คน และครูชาวอเมริกันที่สอนภาษาอังกฤษในประเทศญี่ปุ่นอีก 30 คน รวมทั้งสิ้น 151 คน โดยใช้แบบสอบถามดีไฟนิง อิชซู (Defining Issue Test) (D I T) ที่สร้างโดย เจมส์ เรสท์ (James Rest) แห่งมหาวิทยาลัยมินเนโซตา ผลปรากฏว่า ครูจากภาควิชาภาษาอังกฤษของทั้งสองสถาบันให้เหตุผลทางจริยธรรมอยู่ในระดับที่สูงกว่านักศึกษาของทั้งสองสถาบัน นักศึกษาจากมหาวิทยาลัยชิเซากะ (Shizooka University) ให้เหตุผลทางจริยธรรมในระดับที่สูงกว่านักศึกษาจากวิทยาลัยไอวา จูเนียร์ (Eiwa Junior College) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ แต่ระดับการให้เหตุผลทางจริยธรรมของครูจากทั้งสองสถาบันไม่แตกต่างกัน และระดับการให้เหตุผลทางจริยธรรมจากภาควิชาภาษาอังกฤษของทั้งสองสถาบันกับครูชาวอเมริกันที่สอนภาษาอังกฤษในประเทศญี่ปุ่นไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

ไนลส์ (Niles. 1983 : 3852 – A) ได้ศึกษาผลของการให้การศึกษาทางจริยธรรมต่อเยาวชนชายกับเด็กหนุ่มที่เริ่มจะเป็นเยาวชนตามทฤษฎีของเพียเจท์ (Piaget) และโคลเบอร์ก (Kohlberg) ผู้วิจัยได้แบ่งกลุ่มตัวอย่างเป็น 2 กลุ่ม คือ เป็นกลุ่มควบคุม และกลุ่มทดลอง โดยจัดให้มีการอภิปรายความคิดเห็นเกี่ยวกับเรื่องทางศีลธรรมตามทฤษฎีของโคลเบอร์ก ผลจากการศึกษาปรากฏว่า การอภิปรายความเห็นทางศีลธรรมมีผลกระทบอย่างมีนัยสำคัญต่อความสามารถในการให้เหตุผลทางจริยธรรมของเยาวชน และผู้ที่เริ่มจะเป็น

ยูวอาชญากร นอกจากนั้นยังพบว่า การที่กลุ่มตัวอย่างมีความสามารถในการให้เหตุผลทางจริยธรรมก็ยังไม่สามารถช่วยปรับปรุงพฤติกรรมที่อยู่ในชั้นเรียนได้

3.2 งานวิจัยในประเทศไทย

โกศล มีคุณ (2524 : 225 – 231) ได้ทำการวิจัยเรื่อง “จริยศึกษาเพื่อการสร้างเสริม การให้เหตุผลเชิงจริยธรรมและทักษะการสวมบทบาท” เป็นการวิจัยที่ต้องการตรวจสอบประสิทธิภาพของวิธีการฝึกฝน 4 แบบโดยทดลองกับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 และ 6 จำนวน 191 คน ซึ่งถูกจัดเข้ากลุ่มต่างๆ 4 กลุ่ม ผลปรากฏว่ากลุ่มที่ได้รับการฝึกเหตุผลเชิงจริยธรรม และกลุ่มที่ฝึกการสวมบทบาท มีประสิทธิภาพของการฝึกสูงกว่ากลุ่มควบคุมอย่างเด่นชัด และยังพบว่าความสามารถในการสวมบทบาทเป็นปัจจัยสำคัญต่อการพัฒนาการการให้เหตุผลเชิงจริยธรรมของบุคคล

เกษิณี ผลประพฤติ (2524 : 91 – 93) ได้ทำการวิจัยเรื่อง “การศึกษาพฤติกรรมทางจริยธรรมของนักศึกษาครูในกลุ่มวิทยาลัยครูภาคกลาง” โดยใช้กลุ่มตัวอย่างเป็นนักศึกษาครูกลุ่มวิทยาลัยครูภาคกลาง จำนวน 694 คน ผลการวิจัยพบว่านักศึกษาที่มีผู้ปกครองประกอบอาชีพต่างกัน เช่น เกษตรกร ค้าขาย รับราชการ รับจ้าง และอื่นๆ มีพฤติกรรมทางจริยธรรมในเรื่องความรับผิดชอบ ความซื่อสัตย์ ความยุติธรรม และความเมตตากรุณา ไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

อักรอนงค์ ปราโมช (2525 : 60 – 62) ได้ศึกษาเรื่อง “การให้เหตุผลเชิงจริยธรรมของพยาบาลวิชาชีพ และเปรียบเทียบระดับการให้เหตุผลเชิงจริยธรรมของพยาบาลวิชาชีพที่มีตำแหน่งหน้าที่และวุฒิการศึกษาต่างกัน โดยใช้แบบสอบถามอะดีไฟนิง อีชซูส์เทสต์ ซึ่งยึดเกณฑ์การจัดชั้นจริยธรรมของโคลเบอร์กกับกลุ่มตัวอย่างจำนวน 430 คน ผลปรากฏว่าพยาบาลวิชาชีพส่วนใหญ่มีการให้เหตุผลเชิงจริยธรรมอยู่ในระดับสูง พยาบาลฝ่ายการศึกษาและพยาบาลฝ่ายบริการพยาบาลมีระดับการให้เหตุผลเชิงจริยธรรมไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และพยาบาลที่มีวุฒิทางการศึกษาสูงมีระดับการให้เหตุผลเชิงจริยธรรมสูงกว่าพยาบาลที่มีวุฒิทางการศึกษาน้อยกว่าอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

มารุต คำชะอม (2525 : 64 – 69) ได้ทำการศึกษาระดับการใช้เหตุผลเชิงจริยธรรมของนักศึกษาวิทยาลัยครูสงขลา เพื่อเปรียบเทียบพัฒนาการทางจริยธรรมของนักศึกษาครูระดับการศึกษา ป.กศ.สูงปีที่ 1 กับ ค.บ. ปีที่ 2 นักศึกษาหญิงกับชายและศึกษาความสัมพันธ์ระหว่าง การใช้เหตุผลเชิงจริยธรรมกับลักษณะมุ่งสื่อนาคตของนักศึกษาโดยใช้แบบสัมภาษณ์ตามโครงสร้างที่กำหนดไว้กับแบบสอบถามวัดลักษณะมุ่งอนาคต อาศัยทฤษฎีของโคลเบอร์กเป็นเกณฑ์พิจารณาระดับเหตุผลเชิงจริยธรรม จากกลุ่มตัวอย่างที่เป็นนักศึกษาครู จำนวน 100 คน ผลปรากฏว่านักศึกษาระดับ ป.กศ. สูงปีที่ 1 มีพัฒนาการทางจริยธรรมต่ำกว่านักศึกษาระดับ

ค.บ.ปีที่ 2 นักศึกษาเพศหญิงและชายมีพัฒนาการทางจริยธรรมไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 และนักศึกษามีความสัมพันธ์ทางลบกับลักษณะมุ่งสู่อนาคต

โพธิ์ทอง จิตอ่อนน้อม (2529 : บทคัดย่อ) ได้ทำการวิจัยเรื่อง “พฤติกรรมทางจริยธรรมของครูพลศึกษาในทัศนะของผู้บริหารในโรงเรียนมัธยมศึกษาและนักเรียนในเขตการศึกษา 7” โดยใช้กลุ่มตัวอย่างเป็นผู้บริหารโรงเรียนและหัวหน้าชั้นทั้งหมด 503 คน ใช้เครื่องมือที่เป็นแบบสอบถามชนิดมาตราส่วนประมาณค่าและแบบสอบถามแบบปลายเปิด ผลการวิจัยพบว่า ครูพลศึกษามีพฤติกรรมทางจริยธรรมตามที่เป็นจริงด้านความรับผิดชอบ ความซื่อสัตย์ ความมีเหตุผล ความกตัญญูกตเวที ความเป็นผู้รักษาระเบียบวินัย ความเสียสละ ความสามัคคี ความมั่งคั่ง ความยุติธรรม ความอดุสาหะ และความเมตตากรุณา สูงกว่าระดับปานกลาง

เจนการณ เพียงปราชญ์ (2540 : บทคัดย่อ) ได้ทำการศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างพฤติกรรมการสอนกับพฤติกรรมด้านคุณธรรมจรรยาบรรณ และเปรียบเทียบพฤติกรรมด้านคุณธรรมจรรยาบรรณของครูผู้สอนในโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานประถมศึกษาอำเภอโนนไทย จังหวัดนครราชสีมา จำแนกตามเพศ ระดับชั้นที่ทำการสอน ระดับการศึกษา อายุ และประสบการณ์การสอน กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยประกอบด้วยผู้บริหารโรงเรียน ครูผู้สอน และนักเรียน รวมทั้งสิ้นจำนวน 773 คน การสุ่มตัวอย่างใช้วิธีการสุ่มแบบแบ่งชั้น เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลเป็นแบบสอบถามและแบบสัมภาษณ์ สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลคือ ค่าเฉลี่ย ค่าร้อยละ ค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐาน ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ของเพียร์สัน และเปรียบเทียบค่าเฉลี่ย จำแนกตามเพศ ระดับชั้นปีที่ทำการสอน และระดับการศึกษา โดยการใช้การทดสอบค่าที (t- test) และเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยจำแนกตามอายุและประสบการณ์การสอน โดยการใช้การทดสอบความแปรปรวนแบบทางเดียว (One-Way Analysis of Variance) ผลการวิจัย พบว่า พฤติกรรมด้านคุณธรรมจรรยาบรรณของครูผู้สอน จำแนกตาม เพศ ระดับชั้นที่ทำการสอน ระดับการศึกษา และอายุ ของครูที่ต่างกัน มีผลทำให้ครูมีพฤติกรรมด้านคุณธรรมจรรยาบรรณแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ส่วนประสบการณ์การสอนของครูที่ต่างกัน ทำให้พฤติกรรมด้านคุณธรรมจรรยาบรรณของครูแตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ท่อมเวลา ดวงประเสริฐ (2540 : บทคัดย่อ) ได้ทำการเปรียบเทียบเหตุผลเชิงจริยธรรมของนักกีฬาบาสเกตบอลหญิง โดยจำแนกตามอายุ ระดับการศึกษา และประสบการณ์ในการเล่นกีฬา กลุ่มตัวอย่างเป็นนักกีฬาบาสเกตบอลหญิงระดับมัธยมศึกษาตอนต้น ตอนปลาย และระดับอุดมศึกษาซึ่งสรุปผลการวิจัยที่เกี่ยวข้อง พบว่า นักกีฬาที่มีประสบการณ์การเล่นต่างกัน มีการใช้เหตุผลเชิงจริยธรรมในด้านความรับผิดชอบ ความซื่อสัตย์ ความสามัคคี และความอดุสาหะ แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

มารศรี จันทรศรี (2540 : บทคัดย่อ) ได้ทำการเปรียบเทียบ และหาความสัมพันธ์ของระดับจริยธรรม 10 ด้าน ของครูและนักเรียนประถมศึกษา โดยจำแนกครูตามเพศ อายุ สถานภาพการปฏิบัติงาน สถานภาพสมรส และสังกัดกลุ่มโรงเรียน ส่วนนักเรียน จำแนกตามเพศ และสังกัดกลุ่มโรงเรียน กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษา คือ ครูประจำชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 และ ปีที่ 6 จำนวน 100 คน และนักเรียนที่อยู่ในชั้นเดียวกับครูประจำชั้น จำนวน 300 คน เครื่องมือที่ใช้เป็นแบบสอบถามวัดจริยธรรม 10 ด้าน คือ ความรับผิดชอบ ความมีระเบียบวินัย ความซื่อสัตย์สุจริต ความเคารพต่อกฎหมายบ้านเมือง ความยุติธรรม ความเสียสละ ความรักชาติ ความเมตตา กรุณา ความสามัคคี คน สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน การทดสอบค่าที (t-test) และการวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว ผลการวิจัยพบว่า จริยธรรมของครูและนักเรียนประถมศึกษา มีความสัมพันธ์กันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 จริยธรรมของครูเพศชายและหญิงต่างกัน และนักเรียนสังกัดกลุ่มโรงเรียนต่างกันมีจริยธรรมแตกต่างกัน

ชูศรี ปัญญามูลงษา (2541 : บทคัดย่อ) ได้ทำการศึกษาและเปรียบเทียบสภาพความเป็นจริง และความคาดหวังเกี่ยวกับพฤติกรรมแบบอย่างด้านคุณธรรมจริยธรรมของครูพลศึกษา ตามการรับรู้ระหว่างผู้บริหารโรงเรียน ครูผู้สอนทั่วไป และครูพลศึกษาในโรงเรียนสังกัดสำนักงานการศึกษาจังหวัดระนอง กลุ่มตัวอย่างประกอบด้วย ผู้บริหารโรงเรียน 171 คน ครูผู้สอนทั่วไป 170 คน และครูพลศึกษา 184 คน รวม 525 คน สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน การทดสอบค่าที (t-test) และการวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว ผลการศึกษาพบว่า สภาพความเป็นจริงเกี่ยวกับพฤติกรรมแบบอย่างด้านคุณธรรมจริยธรรมของครูพลศึกษาโดยรวมไม่แตกต่างกัน เมื่อพิจารณารายด้าน พบว่าด้านความมีระเบียบวินัยมีความแตกต่างกัน ส่วนความคาดหวังเกี่ยวกับพฤติกรรมแบบอย่างด้านคุณธรรมจริยธรรมของครูพลศึกษาโดยรวมไม่แตกต่างกัน และเมื่อพิจารณารายด้านพบว่า ด้านความมีระเบียบวินัย ด้านความซื่อสัตย์ และด้านความอดทนอดกลั้น มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ธีระนาถ กลิ่นชั้น (2541: บทคัดย่อ) ได้ทำการศึกษาพฤติกรรมทางจริยธรรมของครูในโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดกรมสามัญศึกษา จังหวัดนครราชสีมา จำแนกตามสถานภาพ เพศ ค่าใช้จ่ายรายเดือน และประสบการณ์การทำงาน กลุ่มตัวอย่างเป็นข้าราชการครูที่สอนในโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดกรมสามัญศึกษา ขนาดใหญ่พิเศษ จังหวัดนครราชสีมา จำนวน 299 คน ซึ่งได้มาโดยการสุ่มตัวอย่างแบบแบ่งชั้นตามสัดส่วน 1 ใน 5 และเก็บรวบรวมข้อมูลโดยใช้วิธีวัดแบบ projective techniques ผลการวิจัยพบว่า ระดับพฤติกรรมทางจริยธรรมของข้าราชการครูในโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดกรมสามัญศึกษา ขนาดใหญ่พิเศษ จังหวัดนครราชสีมา ในภาพรวม และจำแนกตามสถานภาพ เพศ ค่าใช้จ่ายรายเดือน ประสบการณ์การทำงาน อยู่ในระดับสูงและสูงมาก

วรรณ มณีโชติ (2541: บทคัดย่อ) ได้ทำการศึกษาระดับพฤติกรรมตามจรรยาบรรณของครูในโรงเรียนมัธยมศึกษา ในเขตการศึกษา 2 และเปรียบเทียบพฤติกรรมตามจรรยาบรรณ โดยจำแนกตาม เพศ อายุ ระดับการศึกษา ตำแหน่ง และประสบการณ์ในการทำงาน กลุ่มตัวอย่างเป็นครูในโรงเรียนมัธยมศึกษาในเขตการศึกษา 2 จำนวน 346 คน ซึ่งได้มาโดยการสุ่มแบบหลายขั้นตอน เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล คือ แบบสอบถามวัดพฤติกรรมตามจรรยาบรรณ 9 ด้าน สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล คือ ค่าเฉลี่ย ค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐาน การทดสอบค่าที (t- test) และการทดสอบความแปรปรวนแบบทางเดียว (One Way Analysis of Variance) ผลการวิจัย พบว่า

1. พฤติกรรมตามจรรยาบรรณของครูโรงเรียนมัธยมศึกษาเขตการศึกษา 2 อยู่ในระดับมาก
2. ครูผู้ชายมีพฤติกรรมตามจรรยาบรรณครูมากกว่าครูผู้หญิงอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .001
3. ครูกลุ่มอายุ 41 – 60 ปี มีพฤติกรรมตามจรรยาบรรณครูมากกว่าครูกลุ่มอายุ 22 - 40 ปี อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .001
4. ครูที่มีการศึกษาสูงกว่าปริญญาตรีมีพฤติกรรมตามจรรยาบรรณครูมากกว่าครูที่มีการศึกษาในระดับปริญญาตรีอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .001
5. ครูที่มีตำแหน่งสายบริหารมีพฤติกรรมตามจรรยาบรรณครูมากกว่าครูที่มีตำแหน่งสายผู้สอนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .001
6. ครูที่มีประสบการณ์การทำงานต่างกัันมีพฤติกรรมตามจรรยาบรรณครูไม่แตกต่างกัน

พชรวรรณ ครุฑนาค (2542 : บทคัดย่อ) ได้ทำการสำรวจความคาดหวังของนักเรียน ครู และผู้ปกครอง เกี่ยวกับคุณธรรมจริยธรรมสำหรับบิดา มารดา ครูอาจารย์ และผู้ใหญ่ทั่วไป กลุ่มตัวอย่าง คือ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 จำนวน 100 คน ครูจำนวน 80 คน และผู้ปกครองจำนวน 200 คน จากโรงเรียนราชวินิต เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บข้อมูลเป็นแบบสอบถาม ความคาดหวังเกี่ยวกับคุณธรรมจริยธรรมสำหรับผู้ใหญ่ 3 กลุ่ม คือ บิดามารดา ครูอาจารย์ และผู้ใหญ่ทั่วไป กลุ่มตัวอย่างแต่ละคนจะตอบคำถาม 3 ชุด คือ คุณธรรมจริยธรรมสำหรับบิดามารดา คุณธรรมจริยธรรมสำหรับครู และคุณธรรมจริยธรรมสำหรับผู้ใหญ่ทั่วไป สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลได้แก่ ค่าเฉลี่ยความคาดหวัง และสหสัมพันธ์แบบจัดอันดับเพื่อแสดงความสอดคล้องของความคาดหวังระหว่างกลุ่ม ผลการวิจัย พบว่า

1. คุณธรรมจริยธรรมสำหรับบิดามารดา
 - 1.1 คุณธรรมจริยธรรมสำหรับบิดามารดาตามที่นักเรียนคาดหวัง สูงสุด 10 อันดับแรก ได้แก่ ตัดสินปัญหาโดยใช้เหตุผล ไม่มั่วสุมอบายมุข มีความจริงใจ รักและเอาใจ

ใส่กรอบครัว มีความสามัคคี มีความซื่อสัตย์ มีความเมตตากรุณา มีความเสียสละ มีใจเป็นกลาง และประพฤติตนเป็นแบบอย่างที่ดี

1.2 คุณธรรมจริยธรรมสำหรับบิฑามารดาตามที่ครูคาดหวัง สูงสุด 10 อันดับแรก ได้แก่ ไม่มั่วสุมอบายมุข รักและเอาใจใส่ครอบครัว มีความกตัญญูรู้คุณ มีความซื่อสัตย์ ประพฤติตนเป็นแบบอย่างที่ดี รู้จักให้อภัย มีความยุติธรรม มีความจริงใจ รู้จักควบคุมอารมณ์ และมีความขยันหมั่นเพียร

1.3 คุณธรรมจริยธรรมสำหรับบิฑามารดาตามที่ผู้ปกครองคาดหวัง สูงสุด 10 อันดับแรก ได้แก่ มีความซื่อสัตย์ มีความอดทน มีความรอบคอบ ตัดสินปัญหาโดยใช้เหตุผล มีความจริงใจ มีใจเป็นกลาง ไม่มั่วสุมอบายมุข รักและเอาใจใส่ครอบครัว มีความกตัญญูรู้คุณ และประพฤติตนเป็นแบบอย่างที่ดี

1.4 การจัดอันดับความสำคัญเกี่ยวกับคุณธรรมจริยธรรมสำหรับบิฑามารดาตามความคาดหวังของครู นักเรียน และผู้ปกครอง มีความสอดคล้องกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

2. คุณธรรมจริยธรรมสำหรับครูอาจารย์

2.1 คุณธรรมจริยธรรมสำหรับครูอาจารย์ตามที่นักเรียนคาดหวังสูงสุด 10 อันดับแรก ได้แก่ ตัดสินปัญหาโดยใช้เหตุผล มีความยุติธรรม พุดจาสุภาพ เป็นที่ปรึกษาที่ดี มีความอดทน มีความเสียสละ ประพฤติตนเป็นแบบอย่างที่ดี มีใจเป็นกลาง รู้จักให้อภัย และวางตัวได้เหมาะสม

2.2 คุณธรรมจริยธรรมสำหรับครูอาจารย์ตามที่ครูคาดหวังสูงสุด 10 อันดับแรก ได้แก่ ตรงต่อเวลา มีระเบียบวินัย ไม่มั่วสุมอบายมุข ประพฤติตนเป็นแบบอย่างที่ดี พุดจาสุภาพ มีความตั้งใจจริง มีความยุติธรรม รู้จักควบคุมอารมณ์ เป็นที่ปรึกษาที่ดี และมีความเมตตากรุณา

2.3 คุณธรรมจริยธรรมสำหรับครูอาจารย์ตามที่ผู้ปกครองคาดหวังสูงสุด 10 อันดับแรก ได้แก่ ไม่มั่วสุมอบายมุข ประพฤติตนเป็นแบบอย่างที่ดี มีใจเป็นกลาง มีความยุติธรรม ตรงต่อเวลา พุดจาสุภาพ มีสติปัญญาดี มีความเป็นผู้นำ รักและเอาใจใส่ครอบครัว และมีความเชื่อมั่นในตัวเอง

2.4 การจัดอันดับความสำคัญเกี่ยวกับคุณธรรมจริยธรรมสำหรับครูอาจารย์ตามความคาดหวังของครู นักเรียน และผู้ปกครอง มีความสอดคล้องกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

3. คุณธรรมจริยธรรมสำหรับผู้ใหญ่ทั่วไป

3.1 คุณธรรมจริยธรรมสำหรับผู้ใหญ่ตามที่นักเรียนคาดหวังสูงสุด 10 อันดับแรก ได้แก่ มีความจริงใจ ไม่มั่วสุมอบายมุข ตัดสินปัญหาโดยใช้เหตุผล มีความเมตตากรุณา ประพฤติตนเป็นแบบอย่างที่ดี มีความกตัญญูรู้คุณ มีความเสียสละ รักและเอาใจใส่ครอบครัว รู้จักควบคุมอารมณ์ และมีความซื่อสัตย์

3.2 คุณธรรมจริยธรรมสำหรับผู้ใหญ่ตามที่ครูคาดหวังสูงสุด 10 อันดับแรก ได้แก่ มีความซื่อสัตย์ มีความกตัญญูรู้คุณ ไม่มั่วสุมอบายมุข มีความยุติธรรม รักและเอาใจใส่ ครอบครัว ประพฤติตนเป็นแบบอย่างที่ดี ตัดสินปัญหาโดยใช้เหตุผล มีความเมตตา กรุณา มีความจริงใจ และรู้จักควบคุมอารมณ์

3.3 คุณธรรมจริยธรรมสำหรับผู้ใหญ่ตามที่ผู้ปกครองคาดหวังสูงสุด 10 อันดับแรก ได้แก่ มีความยุติธรรม ไม่มั่วสุมอบายมุข มีความซื่อสัตย์ รักและเอาใจใส่ครอบครัว ตรงต่อเวลา มีความกตัญญูรู้คุณ ตัดสินปัญหาโดยใช้เหตุผล มีระเบียบวินัย มีความสามัคคี และรู้จักให้อภัย

3.4 การจัดอันดับความสำคัญเกี่ยวกับคุณธรรมจริยธรรมสำหรับผู้ใหญ่ ทั่วไปตามความคาดหวังของครู นักเรียน และผู้ปกครอง มีความสอดคล้องกันอย่างมากมีนัยสำคัญทางสถิติ

ธวัฒน์ โควินท์ (2544 : บทคัดย่อ) ได้ทำการศึกษาในระดับบทบาทผู้บริหารในการรักษา วินัยและจรรยาบรรณของข้าราชการครู ระดับพฤติกรรมการณ์มีวินัยและจรรยาบรรณของ ข้าราชการครู และศึกษาบทบาทผู้บริหารในการรักษา วินัยและจรรยาบรรณที่ส่งผลต่อพฤติกรรม การมีวินัยและจรรยาบรรณของข้าราชการครู กลุ่มตัวอย่างเป็นข้าราชการครูในโรงเรียน มัธยมศึกษา สังกัดกรมสามัญศึกษา เขตการศึกษา 5 จำนวน 103 โรงเรียน ประกอบด้วย ผู้บริหารโรงเรียนจำนวน 100 คน และครูที่ปฏิบัติการสอนจำนวน 299 คน รวมทั้งสิ้น 399 คน เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลเป็นแบบสอบถามที่ประยุกต์มาจากแนวคิดเกี่ยวกับ บทบาทผู้บริหารในการรักษา วินัยและจรรยาบรรณของข้าราชการครูของประวิณ ณ นคร และข้อกำหนด พฤติกรรมการณ์มีวินัยและจรรยาบรรณครูของสำนักงานคณะกรรมการข้าราชการครู สติติที่ใช้ใน การวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการถดถอยพหุคูณ ผลการวิจัยพบว่า

1. บทบาทผู้บริหารในการรักษา วินัยและจรรยาบรรณของข้าราชการครูใน ภาพรวมอยู่ในระดับมาก

2. พฤติกรรมการณ์มีวินัยและจรรยาบรรณของข้าราชการครูในภาพรวมอยู่ใน ระดับมาก

3. บทบาทผู้บริหารในการรักษา วินัยและจรรยาบรรณที่ส่งผลต่อพฤติกรรมการณ์ มีวินัยและจรรยาบรรณของข้าราชการครู คือ บทบาทด้านการส่งเสริม

เพียงดาว มีนมนี (2546 : บทคัดย่อ) ได้ทำการวิเคราะห์ และเปรียบเทียบ คุณธรรมของผู้บริหารโรงเรียนเอกชนที่มีประสบการณ์การบริหารงานน้อยและมากกว่า 5 ปี กลุ่ม ตัวอย่างเป็นผู้บริหารโรงเรียนเอกชน สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาเอกชน กรุงเทพมหานคร จำนวน 1,316 คน ซึ่งได้มาโดยการสุ่มแบบแบ่งกลุ่ม ผลการวิจัยพบว่า 1) การวิเคราะห์องค์ประกอบคุณธรรมของผู้บริหารโรงเรียนเอกชน ทั้งที่มีประสบการณ์การบริหารงาน

น้อยกว่า 5 ปี มากกว่า 5 ปี และแต่ละกลุ่ม มีองค์ประกอบ 3 องค์ประกอบที่ตรงกัน คือ ความเมตตา กรุณา ความยุติธรรม และความซื่อสัตย์ 2) การเปรียบเทียบคุณธรรมของผู้บริหารโรงเรียนเอกชน ในแต่ละด้าน พบว่า ผู้บริหารโรงเรียนที่มีประสบการณ์ในการบริหารงานมากกว่า 5 ปี มีคุณธรรมด้านความเมตตา กรุณา และความซื่อสัตย์มากกว่าผู้บริหารโรงเรียนที่มีประสบการณ์ในการบริหารงานน้อยกว่า 5 ปี ส่วนด้านความรับผิดชอบ ความยุติธรรม และความอดทนอดกลั้น ไม่พบความแตกต่าง

สุมาลี วงษ์สุวรรณ (2546 : บทคัดย่อ) ได้ทำการศึกษาตัวแปรที่เกี่ยวข้องกับการใช้เหตุผลเชิงจริยธรรมด้านความเอื้อเฟื้อ ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น กลุ่มตัวอย่างเป็นนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น โรงเรียนสวนกุหลาบวัฒนา กรุงเทพมหานคร จำนวน 250 คน วิเคราะห์ข้อมูลโดยการหาค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ของเพียร์สัน และการวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณ ผลการศึกษา พบว่า ตัวแปรที่มีความสัมพันธ์ทางบวกกับการใช้เหตุผลเชิงจริยธรรมด้านความเอื้อเฟื้อของนักเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ได้แก่ ปัจจัยด้านค่าใช้จ่ายรายวัน สถานภาพสมรสของผู้ปกครอง ระดับการศึกษาของผู้ปกครอง ระดับรายได้ของผู้ปกครอง สัมพันธภาพระหว่างนักเรียนกับผู้ปกครอง สัมพันธภาพระหว่างนักเรียนกับเพื่อน และบุคลิกภาพของนักเรียน

จากการศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่กล่าวมาแล้วข้างต้นพอสรุปได้ว่า บุคลิกภาพ และประสบการณ์การทำงาน เป็นตัวแปรที่เกี่ยวข้องกับคุณลักษณะทางจริยธรรมของครู ผู้วิจัยในฐานะครูผู้สอนนักเรียนในระดับประถมศึกษา จึงมีความสนใจศึกษาและเปรียบเทียบคุณลักษณะทางจริยธรรมของครู จำแนกตามบุคลิกภาพ และประสบการณ์การทำงานของครูในโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดกรุงเทพมหานคร เพื่อนำข้อมูลที่ได้มาใช้ในการพัฒนาคุณลักษณะทางจริยธรรมของครู และเป็นแนวทางในการปรับปรุงคุณภาพของครูให้ตรงกับความต้องการของสังคมต่อไป

บทที่ 3

วิธีดำเนินการวิจัย

ในการวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยดำเนินการตามขั้นตอนดังนี้

1. การกำหนดประชากรและเลือกกลุ่มตัวอย่าง
2. การสร้างเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย
3. การเก็บรวบรวมข้อมูล
4. การวิเคราะห์ข้อมูลในการวิจัย
5. สถิติที่ใช้ในการวิจัย

การกำหนดประชากรและเลือกกลุ่มตัวอย่าง

ประชากร

ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ เป็นครูที่สอนในโรงเรียนประถมศึกษา สังกัด กรุงเทพมหานคร กลุ่มเจ้าพระยา ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2547 จำนวน 9 เขต 43 โรงเรียน มีจำนวนครูทั้งสิ้น 1,596 คน แบ่งเป็นชาย 398 คน หญิง 1,198 คน

การเลือกกลุ่มตัวอย่าง

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ เป็นครูที่สอนในโรงเรียนประถมศึกษา สังกัด กรุงเทพมหานคร กลุ่มเจ้าพระยา ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2547 จำนวน 6 เขต 426 คน ได้มาโดยการสุ่มแบบสองขั้นตอน (Two-stage Random Sampling) โดยมีวิธีการสุ่มดังนี้

1. ประมาณขนาดกลุ่มตัวอย่าง โดยกำหนดขนาดของความคลาดเคลื่อนไม่เกิน $\pm 5\%$ ที่ระดับความเชื่อมั่น 95% เมื่อเทียบกับตารางขนาดกลุ่มตัวอย่าง (ศิริชัย กาญจนวาสี และคณะ. 2540: 124) ต้องใช้กลุ่มตัวอย่างอย่างน้อย 316 คน

2. สุ่มกลุ่มตัวอย่างแบบสองขั้นตอน ดังนี้

ขั้นที่ 1 ทำการสุ่มตัวอย่างแบบแบ่งกลุ่ม (Cluster Random Sampling) จากสำนักงานเขตทั้งหมด 9 เขต สุ่มมาจำนวน 2 ใน 3 ด้วยวิธีการจับฉลาก ได้กลุ่มตัวอย่าง 6 เขต คือ เขตยานนาวา เขตห้วยขวาง เขตพระโขนง เขตบางคอแหลม เขตคลองเตย และเขตวัฒนา

ขั้นที่ 2 ทำการสุ่มตัวอย่างแบบแบ่งชั้น (Stratified Random Sampling) โดยมีขนาดโรงเรียนเป็นชั้น (Strata) และมีโรงเรียนเป็นหน่วยการสุ่ม (Sampling Unit) โดยแบ่งโรงเรียนออกเป็น 3 ขนาด คือ โรงเรียนขนาดใหญ่ จำนวน 17 โรงเรียน โรงเรียนขนาดกลาง จำนวน 10 โรงเรียน และโรงเรียนขนาดเล็ก จำนวน 4 โรงเรียน รวม 31 โรงเรียน มีจำนวนครูทั้งสิ้น 992 คน แล้วทำการสุ่ม

โรงเรียนในแต่ละขนาดขนาดละ 40% ได้จำนวนโรงเรียนทั้งสิ้น 13 โรงเรียน จำนวนครูทั้งสิ้นจำนวน 426 คน รายละเอียดดังตาราง 2

ตาราง 2 กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย จำแนกตามขนาดโรงเรียน

เขต	ขนาดโรงเรียน	โรงเรียน	จำนวน กลุ่มตัวอย่าง
ยานนาวา	ใหญ่	วัดดอกไม้	38
	เล็ก	คลองภูมิ	19
ห้วยขวาง	ใหญ่	ประชากรราษฎร์บำเพ็ญ	56
พระโขนง	ใหญ่	บางจาก	37
	ใหญ่	วัดราษฎร์ศรัทธาธรรม	40
	กลาง	วัดธรรมมงคล	30
บางคอแหลม	ใหญ่	วัดราชสิงขร	37
	ใหญ่	วัดไทร	36
	กลาง	วัดลาดบัวขาว	25
	เล็ก	วัดบางโคล่นอก	10
คลองเตย	ใหญ่	ศูนย์รวมน้ำใจ	53
	กลาง	วัดสะพาน	25
วัฒนา	กลาง	สุเหร่าบ้านดอน	20
รวม		13	426

เมื่อได้ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลแล้ว ผู้วิจัยได้จำแนกบุคลิกภาพของครูในโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดกรุงเทพมหานคร กลุ่มเขตเจ้าพระยา ตามเกณฑ์ที่กำหนดไว้ คือ ครูที่ได้คะแนนจากแบบสอบถามวัดบุคลิกภาพตั้งแต่ 50 คะแนนขึ้นไป จัดได้ว่ามีบุคลิกภาพแบบเอ ส่วนครูที่ได้คะแนนต่ำกว่า 50 คะแนนลงมา จัดได้ว่ามีบุคลิกภาพแบบบี ได้จำนวน และร้อยละของครู จำแนกตามบุคลิกภาพ ดังปรากฏในตาราง 3

ตาราง 3 จำนวน และร้อยละ ของครูในโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดกรุงเทพมหานคร กลุ่มเขตเจ้าพระยา จำแนกตามบุคลิกภาพ และประสบการณ์การทำงาน

ข้อมูลส่วนตัว	จำนวน	ร้อยละ
บุคลิกภาพ		
แบบเอ	405	95.1
แบบบี	21	4.9
รวม	426	100
ประสบการณ์การทำงาน		
ต่ำกว่า 6 ปี	122	28.6
6 – 15 ปี	121	28.4
มากกว่า 15 ปี	183	43.0
รวม	426	100

จากตาราง 3 พบว่า ครูในโรงเรียนประถมศึกษาสังกัดกรุงเทพมหานคร กลุ่มเขตเจ้าพระยา ที่ใช้เป็นกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 426 คน ส่วนใหญ่มีบุคลิกภาพแบบเอ (ร้อยละ 95.1) นอกนั้นเป็นบุคลิกภาพแบบบี (ร้อยละ 4.9) ส่วนใหญ่มีประสบการณ์การทำงานมากกว่า 15 ปี (ร้อยละ 43.0) รองลงมา มีประสบการณ์การทำงานต่ำกว่า 6 ปี และประสบการณ์การทำงาน 6 – 15 ปี มีจำนวนใกล้เคียงกัน (ร้อยละ 28.6 และ 28.4 ตามลำดับ)

จำนวนครูที่สามารถจำแนกเป็นบุคลิกภาพแบบเอ กับบุคลิกภาพแบบบี มีจำนวนแตกต่างกันมาก กล่าวคือ ครูส่วนใหญ่มีบุคลิกภาพแบบเอ มีจำนวน 405 คน ร้อยละ 95.1 ดังนั้นผู้วิจัยจึงเลือกเฉพาะครูที่มีบุคลิกภาพแบบเอมาใช้ในการเปรียบเทียบคุณลักษณะทางจริยธรรมของครู โดยการจำแนกตามประสบการณ์การทำงาน ดังปรากฏในตาราง 4

ตาราง 4 จำนวน และร้อยละ ของครูในโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดกรุงเทพมหานคร กลุ่มเขตเจ้าพระยา
จำแนกตามประสบการณ์การทำงาน

ประสบการณ์การทำงาน	จำนวน	ร้อยละ
น้อยกว่า 6 ปี	115	28.4
6 – 15 ปี	114	28.1
มากกว่า 15 ปี	176	43.5
รวม	405	100

จากตาราง 4 พบว่า ครูในโรงเรียนประถมศึกษาสังกัดกรุงเทพมหานคร กลุ่มเขตเจ้าพระยา ที่ใช้เป็นกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 405 คน ส่วนใหญ่มีประสบการณ์การทำงานมากกว่า 15 ปี (ร้อยละ 43.5) รองลงมา มีประสบการณ์การทำงานต่ำกว่า 6 ปี และประสบการณ์การทำงาน 6 – 15 ปี มีจำนวนใกล้เคียงกัน (ร้อยละ 28.4 และ 28.1 ตามลำดับ)

จากรวบรวมข้อมูล พบว่า ครูในโรงเรียนประถมศึกษาสังกัดกรุงเทพมหานคร กลุ่มเขตเจ้าพระยา มีบุคลิกภาพแบบเอมากที่สุด และแบบบีน้อยมาก ผู้วิจัยจึงปรับเปลี่ยนบริบทและกำหนดให้ตัวแปรบุคลิกภาพเป็นตัวแปรคงที่ และปรับเปลี่ยนจุดประสงค์และสมมติฐานในการวิจัยใหม่ ดังนี้

จุดประสงค์ของการวิจัย

ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยประสงค์ที่จะศึกษาคูณลักษณะทางจริยธรรมของครูในโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดกรุงเทพมหานคร กลุ่มเขตเจ้าพระยา ที่มีบุคลิกภาพแบบเอ โดยการจำแนกตามประสบการณ์การทำงาน จึงกำหนดจุดประสงค์เพื่อนำไปสู่การวิจัย ดังนี้

1. เพื่อศึกษาคูณลักษณะทางจริยธรรมของครูโดยรวมและรายด้าน จำแนกตามประสบการณ์การทำงาน
2. เพื่อเปรียบเทียบคูณลักษณะทางจริยธรรมของครูโดยรวมและรายด้าน ที่มีประสบการณ์การทำงานต่างกัน

สมมติฐานในการวิจัย

ครูในโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดกรุงเทพมหานคร กลุ่มเขตเจ้าพระยา ที่มีประสบการณ์การทำงานต่างกัน มีคูณลักษณะทางจริยธรรมโดยรวมและรายด้านแตกต่างกัน

การสร้างเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ มี 1 ฉบับ แบ่งเป็น 3 ตอน ดังนี้

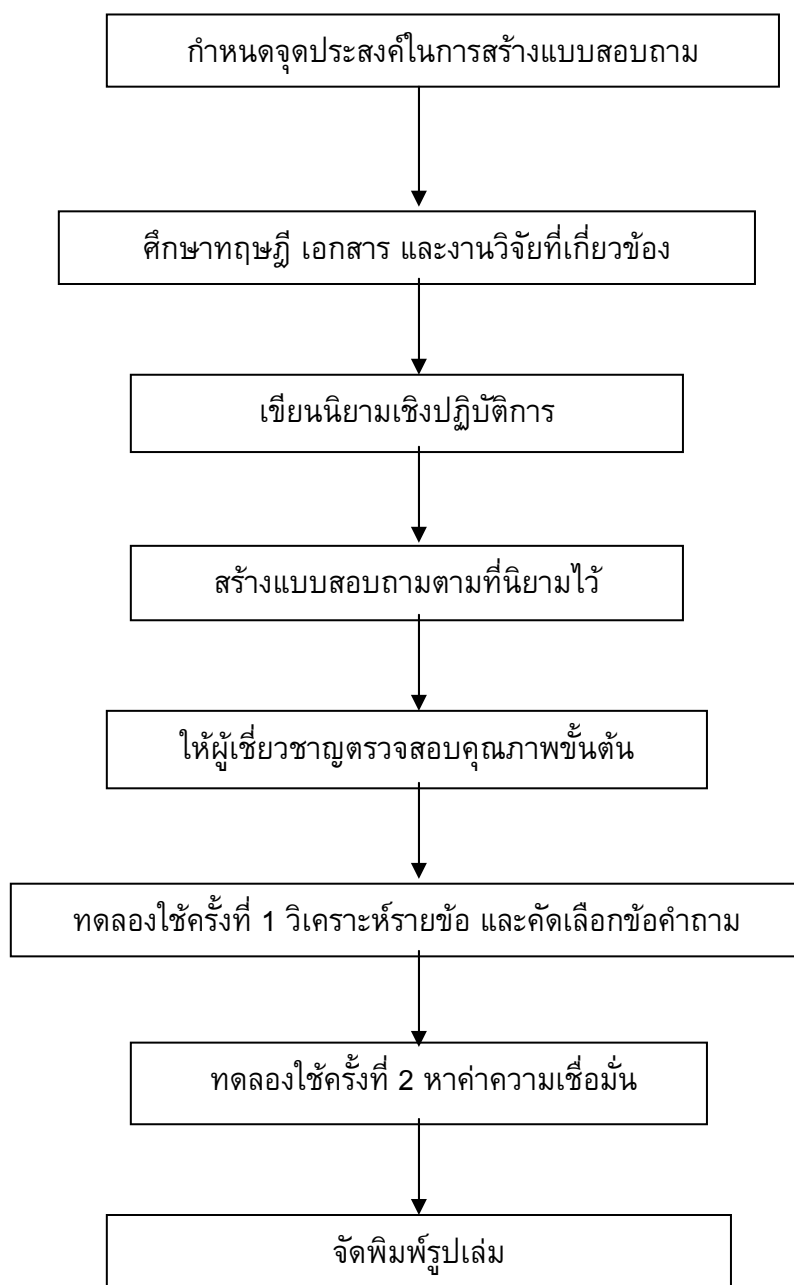
ตอนที่ 1 แบบสอบถามข้อมูลส่วนตัว ได้แก่ เพศ และประสบการณ์การทำงาน

ตอนที่ 2 แบบสอบถามวัดบุคลิกภาพ จำนวน 20 ข้อ ผู้วิจัยสร้างตามแนวแบบสำรวจบุคลิกภาพของเจนกินส์ (Jenkins Activity Survey หรือ JAS) มีลักษณะคำถามเป็นมาตราส่วนประมาณค่า (Rating scale) มี 4 ระดับ คือ มากที่สุด มาก น้อย น้อยที่สุด

ตอนที่ 3 แบบสอบถามวัดคุณลักษณะทางจริยธรรมของครู จำนวน 30 ข้อ ซึ่งครอบคลุมจริยธรรม 6 ด้าน ได้แก่ ความซื่อสัตย์ ความรับผิดชอบ ความเมตตากรุณา ความเสียสละ ความยุติธรรม และความมีระเบียบวินัย มีลักษณะคำถามเป็นมาตราส่วนประมาณค่า (Rating scale) มี 4 ระดับ คือ มากที่สุด มาก น้อย น้อยที่สุด

ขั้นตอนการดำเนินการสร้างแบบสอบถาม

การดำเนินการสร้างแบบสอบถามที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยดำเนินการตามลำดับขั้น ดังนี้

ภาพประกอบ 1 ขั้นตอนการดำเนินการสร้างแบบสอบถาม

จากภาพประกอบ 1 ขั้นตอนในการสร้างแบบสอบถามมีรายละเอียด ดังนี้

1. กำหนดจุดประสงค์ในการสร้างแบบสอบถามวัดบุคลิกภาพ และคุณลักษณะทางจริยธรรมของครู

2. ศึกษาทฤษฎี เอกสาร และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับบุคลิกภาพ และคุณลักษณะทางจริยธรรมของครู เพื่อเป็นแนวทางในการสร้างแบบสอบถาม

3. กำหนดนิยามเชิงปฏิบัติการของบุคลิกภาพ และคุณลักษณะทางจริยธรรมของครู

4. เขียนข้อคำถาม ให้มีความเที่ยงตรงและครอบคลุมนิยามเชิงปฏิบัติการ ดังนี้

4.1 แบบสอบถามวัดบุคลิกภาพ ข้อคำถามผู้วิจัยสร้างตามแนวแบบสำรวจบุคลิกภาพของเจนกินส์ ในแต่ละข้อต้องการให้ผู้ตอบพิจารณาพฤติกรรมของตนเองที่แสดงออกถึงบุคลิกภาพประกอบด้วยข้อความทางบวก (แบบเอ) และข้อความทางลบ (แบบบี) โดยครูที่ได้คะแนนตั้งแต่ 50 คะแนนขึ้นไป แสดงว่ามีบุคลิกภาพแบบเอ และครูที่ได้คะแนนต่ำกว่า 50 คะแนน ลงมา แสดงว่ามีบุคลิกภาพแบบบี ลักษณะข้อคำถามเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating scale) มี 4 ระดับ คือ มากที่สุด มาก น้อย น้อยที่สุด จำนวน 40 ข้อ

4.2 แบบสอบถามวัดคุณลักษณะทางจริยธรรมของครู ในแต่ละข้อต้องการให้ผู้ตอบพิจารณาพฤติกรรมของตนเองที่แสดงถึงคุณลักษณะทางจริยธรรม ซึ่งครอบคลุมจริยธรรม 6 ด้าน ได้แก่ ความซื่อสัตย์ จำนวน 13 ข้อ ความรับผิดชอบ จำนวน 13 ข้อ ความเมตตากรุณา จำนวน 11 ข้อ ความเสียสละ จำนวน 11 ข้อ ความยุติธรรม จำนวน 10 ข้อ และความมีระเบียบวินัย จำนวน 11 ข้อ รวมจำนวน 69 ข้อ ลักษณะข้อคำถามเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating scale) มี 4 ระดับ คือ มากที่สุด มาก น้อย น้อยที่สุด

5. นำแบบสอบถามวัดบุคลิกภาพ และคุณลักษณะทางจริยธรรมของครู ที่สร้างขึ้นให้ผู้เชี่ยวชาญจำนวน 5 ท่าน ตรวจสอบความเที่ยงตรงเชิงพินิจ (Face Validity) ของแบบสอบถาม แล้วพิจารณาความสอดคล้อง (IOC) โดยใช้เกณฑ์ค่าดัชนีความสอดคล้อง เท่ากับหรือมากกว่า .50 จากนั้นทำการคัดเลือกข้อคำถาม ดังนี้

5.1 แบบสอบถามวัดบุคลิกภาพ จำนวน 40 ข้อ คัดเลือกไว้ จำนวน 30 ข้อ มีค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC) ตั้งแต่ .60 ถึง 1.00

5.2 แบบสอบถามวัดคุณลักษณะทางจริยธรรมของครู จำนวน 69 ข้อ คัดเลือกไว้ จำนวน 56 ข้อ มีค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC) ตั้งแต่ .60 ถึง 1.00

6. นำแบบสอบถามในข้อที่ 5 ที่คัดเลือกข้อคำถามที่อยู่ในเกณฑ์และผ่านการปรับปรุงแก้ไขแล้วไปทดลองใช้ครั้งที่ 1 กับครูในโรงเรียนประถมศึกษาที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่างจำนวน 120 คน นำผลที่ได้มาวิเคราะห์รายข้อเพื่อหาค่าอำนาจจำแนก โดยใช้สูตรสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์แบบเพียร์สัน

(Pearson Product Moment Correlation) ใช้เกณฑ์ข้อคำถามที่ค่า r มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 คือ มีค่าอำนาจจำแนก (r) ตั้งแต่ .20 ขึ้นไป จากนั้นทำการคัดเลือกข้อคำถาม ดังนี้

6.1 แบบสอบถามวัดบุคลิกภาพ จำนวน 30 ข้อ คัดเลือกไว้ จำนวน 20 ข้อ มีค่าอำนาจจำแนก (r) อยู่ระหว่าง .22 ถึง .59

6.2 แบบสอบถามวัดคุณลักษณะทางจริยธรรมของครู จำนวน 56 ข้อ คัดเลือกไว้ จำนวน 30 ข้อ มีค่าอำนาจจำแนก (r) อยู่ระหว่าง .49 ถึง .74

7. นำแบบสอบถามที่คัดเลือกไว้ในข้อ 6 ไปทดลองใช้ครั้งที่ 2 กับครูในโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดกรุงเทพมหานคร กลุ่มเขตเจ้าพระยา ที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 120 คน นำผลของการทดสอบมาวิเคราะห์ค่าความเชื่อมั่นโดยการหาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา (α -Coefficient) ของครอนบาค (Cronbach) จากการวิเคราะห์พบว่า ค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถาม ดังนี้

7.1 แบบสอบถามวัดบุคลิกภาพ จำนวน 20 ข้อ มีค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ .84

7.2 แบบสอบถามวัดคุณลักษณะทางจริยธรรมของครู จำนวน 30 ข้อ มีค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ .90

8. นำแบบทดสอบที่ได้มาจัดพิมพ์เป็นรูปเล่ม เพื่อนำไปใช้ในการวิจัย

ตัวอย่างแบบสอบถาม

ตอนที่ 1 แบบสอบถามข้อมูลส่วนตัว

1. เพศ () ชาย () หญิง
2. ประสบการณ์การทำงาน.....ปี.....เดือน

ตอนที่ 2 แบบสอบถามวัดบุคลิกภาพ

คำชี้แจง ให้ท่านอ่านข้อความในแบบสอบถามทีละข้ออย่างละเอียดรอบคอบแล้วพิจารณาตนเองว่าเป็นจริงตามข้อความนั้นๆ มากน้อยเพียงใด เมื่อพิจารณาแล้วใส่เครื่องหมาย $\checkmark$ ลงในช่องที่ตรงกับความเป็นจริงของท่านมากที่สุด

ข้อความ	ระดับการปฏิบัติ/ความคิดเห็น			
	มากที่สุด	มาก	น้อย	น้อยที่สุด
(0) ข้าพเจ้าจะรีบเร่งทำงานต่างๆ ให้เสร็จโดยเร็ว.....				
(00) ข้าพเจ้าไม่ชอบทำงานที่มีการแข่งขันกับคนอื่น.....				

เกณฑ์การให้คะแนน

ข้อความทางบวก

ถ้าตอบในช่อง	มากที่สุด	ให้	4	คะแนน
ถ้าตอบในช่อง	มาก	ให้	3	คะแนน
ถ้าตอบในช่อง	น้อย	ให้	2	คะแนน
ถ้าตอบในช่อง	น้อยที่สุด	ให้	1	คะแนน

ข้อความทางลบ

ถ้าตอบในช่อง	มากที่สุด	ให้	1	คะแนน
ถ้าตอบในช่อง	มาก	ให้	2	คะแนน
ถ้าตอบในช่อง	น้อย	ให้	3	คะแนน
ถ้าตอบในช่อง	น้อยที่สุด	ให้	4	คะแนน

เกณฑ์การแปลความหมาย

คะแนนตั้งแต่ 50 คะแนนขึ้นไป	หมายความว่า	ครูมีบุคลิกภาพแบบเอ
คะแนนต่ำกว่า 50 คะแนน ลงมา	หมายความว่า	ครูมีบุคลิกภาพแบบบี

ตอนที่ 3 แบบสอบถามวัดคุณลักษณะทางจริยธรรมของครู

คำชี้แจง ให้ท่านอ่านข้อความในแบบสอบถามทีละข้ออย่างละเอียดรอบคอบแล้วพิจารณาตนเองว่าเป็นจริงตามข้อความนั้นๆ มากน้อยเพียงใด เมื่อพิจารณาแล้วใส่เครื่องหมาย ✓ ลงในช่องที่ตรงกับความเป็นจริงของท่านมากที่สุด

ข้อความ	ระดับการปฏิบัติ/ความคิดเห็น			
	มากที่สุด	มาก	น้อย	น้อยที่สุด
ก. ความซื่อสัตย์				
(0) ข้าพเจ้าถ่ายทอดความรู้โดยไม่บิดเบือน ปิดบัง อำพราง.....				
(00) ข้าพเจ้าปฏิบัติหน้าที่เต็มกำลังความสามารถทั้งต่อหน้า และลับหลังผู้บังคับบัญชา.....				
ข. ความรับผิดชอบ				
(0) ข้าพเจ้าปฏิบัติหน้าที่ที่ได้รับมอบหมายได้ทันตามกำหนด.....				
(00) ข้าพเจ้าค้นคว้าหาความรู้ใหม่เพื่อเตรียมการสอน.....				

ค. ความเมตตากรุณา (0) ข้าพเจ้าให้อภัยและเปิดโอกาสให้นักเรียนแก้ตัวเมื่อกระทำความผิด. (00) ข้าพเจ้าสนใจ เอาใจใส่ และให้กำลังใจนักเรียน.....				
ข้อความ	ระดับการปฏิบัติ/ความคิดเห็น			
	มากที่สุด	มาก	น้อย	น้อยที่สุด
ง. ความเสียสละ (0) ข้าพเจ้าแบ่งปันทรัพย์สินตามสมควร เพื่อให้กิจการของนักเรียนหรือหน่วยงานประสบความสำเร็จ..... (00) ข้าพเจ้าร่วมกิจกรรมที่ก่อให้เกิดการพัฒนาทางการศึกษากับนักเรียนทั้งในและนอกเวลาราชการ.....				
จ. ความยุติธรรม (0) ข้าพเจ้าให้ความรู้แก่นักเรียนด้วยความเสมอภาคโดยไม่คำนึงถึงสัมพันธ์ส่วนตัว..... (00) ข้าพเจ้าให้คะแนนนักเรียนด้วยความเที่ยงธรรมและมีเหตุผล.....				
ฉ. ความมีระเบียบวินัย (0) ข้าพเจ้าแต่งกาย สะอาด เรียบร้อย เหมาะสมกับความเป็นครู..... (00) ข้าพเจ้าปฏิบัติตามระเบียบข้อบังคับของหน่วยงาน.....				

เกณฑ์การให้คะแนน

ข้อความทางบวก

ถ้าตอบในช่อง	มากที่สุด	ให้	4	คะแนน
ถ้าตอบในช่อง	มาก	ให้	3	คะแนน
ถ้าตอบในช่อง	น้อย	ให้	2	คะแนน
ถ้าตอบในช่อง	น้อยที่สุด	ให้	1	คะแนน

ข้อความทางลบ

ถ้าตอบในช่อง	มากที่สุด	ให้	1	คะแนน
ถ้าตอบในช่อง	มาก	ให้	2	คะแนน
ถ้าตอบในช่อง	น้อย	ให้	3	คะแนน
ถ้าตอบในช่อง	น้อยที่สุด	ให้	4	คะแนน

เกณฑ์การแปลความหมาย

- คะแนนเฉลี่ย 3.51-4.00 หมายความว่า มีคุณลักษณะทางจริยธรรมอยู่ในระดับดี
 คะแนนเฉลี่ย 2.51-3.50 หมายความว่า มีคุณลักษณะทางจริยธรรมอยู่ในระดับค่อนข้างดี
 คะแนนเฉลี่ย 1.51-2.50 หมายความว่า มีคุณลักษณะทางจริยธรรมในระดับค่อนข้างไม่ดี
 คะแนนเฉลี่ย 1.00-1.50 หมายความว่า มีคุณลักษณะทางจริยธรรมในระดับไม่ดี

การเก็บรวบรวมข้อมูล

ในการเก็บรวบรวมข้อมูลมากระทำการวิเคราะห์นั้น ผู้วิจัยดำเนินงานเป็นขั้นตอน ดังนี้

1. ทำหนังสือขอความร่วมมือในการทำวิจัยจากบัณฑิตวิทยาลัย ถึงผู้บริหารสถานศึกษาของโรงเรียนที่ใช้เป็นกลุ่มตัวอย่าง
2. ผู้วิจัยนำหนังสือขอความร่วมมือถึงผู้บริหารสถานศึกษาของโรงเรียนที่ใช้เป็นกลุ่มตัวอย่าง เพื่อขออนุญาตในการเก็บรวบรวมข้อมูล พร้อมนำแบบสอบถามไปเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยตัวเอง โดยชี้แจงวิธีการตอบแบบสอบถามให้ผู้ที่ได้รับผิดชอบทราบ และนัดวัน เวลา ในการขอรับแบบสอบถามคืน ดำเนินการในช่วงเดือนมกราคม ถึงเดือนมีนาคม 2548
3. ติดตามแบบสอบถามกลับคืน ตามวัน เวลา ที่กำหนดด้วยตัวเอง ในส่วนที่ยังไม่ได้รับคืนจะนัดเก็บแบบสอบถามอีกครั้งหนึ่ง
4. นำแบบสอบถามที่ได้จากกลุ่มตัวอย่างมาตรวจให้คะแนนตามเกณฑ์ที่กำหนดแล้วนำมาวิเคราะห์ข้อมูลและทดสอบสมมติฐาน

การวิเคราะห์ข้อมูลในการวิจัย

1. ตรวจให้คะแนนแบบสอบถามตามเกณฑ์การตรวจให้คะแนนที่ตั้งไว้
2. วิเคราะห์ประสิทธิภาพการทำงานของครูเพื่อแบ่งกลุ่มเป็น 3 กลุ่ม ได้แก่ ประสิทธิภาพการทำงานน้อยกว่า 6 ปี, 6-15 ปี, และมากกว่า 15 ปี
3. วิเคราะห์คะแนนจากแบบสอบถามวัดบุคลิกภาพ เพื่อแบ่งบุคลิกภาพของครูเป็นบุคลิกภาพแบบเอ และบุคลิกภาพแบบบี ตามเกณฑ์ที่ตั้งไว้
4. วิเคราะห์หาค่าสถิติพื้นฐาน ได้แก่ ค่าเฉลี่ย และค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐาน
5. วิเคราะห์หาค่าความแปรปรวนแบบทางเดียว (One-way analysis of variance) เพื่อเปรียบเทียบคุณลักษณะทางจริยธรรมของครูที่มีบุคลิกภาพแบบเอจำแนกตามประสิทธิภาพการทำงาน (ตามวัตถุประสงค์ที่ได้ปรับเปลี่ยน ในหน้า 48) และในกรณีที่มีความแตกต่างกันใช้การทดสอบภายหลังโดยวิธีของเซฟเฟ (Scheffe') ในการวิจัยครั้งนี้ การคำนวณค่าสถิติใช้โปรแกรม SPSS (Statistical Package for the social Science)

สถิติที่ใช้ในการวิจัย

1. สถิติพื้นฐาน ได้แก่

1.1 ค่าเฉลี่ย (Mean)

1.2 ค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation)

2. สถิติที่ใช้ในการหาคุณภาพเครื่องมือ

2.1 ค่าดัชนีความสอดคล้อง (ล้วน สายยศ และอังคณา สายยศ. 2543 : 249;

อ้างอิงจาก Rovinelli; & Hambleton.1977) เพื่อหาค่าความเที่ยงตรงเชิงพินิจ (Face Validity)

$$IOC = \frac{\sum R}{N}$$

เมื่อ	IOC	แทน	ค่าดัชนีความสอดคล้อง
	$\sum R$	แทน	ผลรวมของการพิจารณาของผู้เชี่ยวชาญ
	N	แทน	จำนวนผู้เชี่ยวชาญ

2.2 วิเคราะห์ข้อคำถามรายข้อ (Item Analysis) เพื่อหาค่าอำนาจจำแนก

โดยใช้สูตรของเพียร์สัน (Pearson Product Moment Correlation) (บุญเชิด ภิญโญนนตพงษ์. 2545 : 84)

$$r_{xy} = \frac{N\sum XY - \sum X\sum Y}{\sqrt{[N\sum X^2 - (\sum X)^2][N\sum Y^2 - (\sum Y)^2]}}$$

เมื่อ	r_{xy}	แทน	ค่าอำนาจจำแนกรายข้อ
	$\sum X$	แทน	ผลรวมของคะแนนชุด X
	$\sum Y$	แทน	ผลรวมของคะแนนชุด Y
	$\sum X^2$	แทน	ผลรวมของคะแนน X แต่ละตัวยกกำลังสอง
	$\sum Y^2$	แทน	ผลรวมของคะแนน Y แต่ละตัวยกกำลังสอง
	$\sum XY$	แทน	ผลรวมของผลคูณระหว่าง X กับ Y -
	N	แทน	จำนวนคนในกลุ่มตัวอย่าง
	X	แทน	คะแนนของข้อคำถาม
	Y	แทน	คะแนนผลรวมของข้อคำถาม

2.3 วิเคราะห์ค่าความเชื่อมั่น (Reliability) ของแบบสอบถามโดยการหาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา (α -Coefficient) ของครอนบาค (Cronbach) จากสูตร (ล้วน สายยศ และ อังคณา สายยศ. 2538 : 200; อ้างอิงจาก Cronbach. 1970 : 161)

$$\alpha = \frac{n}{n-1} \left[1 - \frac{\sum S_i^2}{S_t^2} \right]$$

เมื่อ	α	แทน	ค่าสัมประสิทธิ์ของความเชื่อมั่น -
	n	แทน	จำนวนข้อของแบบสอบถาม
	S_i^2	แทน	ความแปรปรวนของคะแนนแต่ละข้อ
	S_t^2	แทน	ความแปรปรวนของคะแนนทั้งฉบับ

3. สถิติที่ใช้ทดสอบสมมติฐาน

ทดสอบสมมติฐานข้อที่ 1-3 โดยการวิเคราะห์ความแปรปรวนแบบทางเดียว (One-way analysis of variance) และในกรณีที่มีความแตกต่างกันใช้การทดสอบภายหลังโดยวิธีของเชฟเฟ้ (Scheffe') ในการวิจัยครั้งนี้ การคำนวณค่าสถิติใช้โปรแกรม SPSS (Statistical Package for the social Science)

บทที่ 4

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

ในการวิจัยครั้งนี้ หลังจากที่ได้ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 426 คน พบว่า ครูส่วนใหญ่มีบุคลิกภาพแบบเอ มีจำนวน 405 คน คิดเป็นร้อยละ 95.1 ซึ่งในการวิเคราะห์ความแปรปรวนนั้นมีข้อตกลงที่สำคัญข้อหนึ่งคือ กลุ่มตัวอย่างแต่ละกลุ่มต้องได้มาจากการสุ่มที่มีความแปรปรวนเท่ากัน ดังนั้นผู้วิจัยจึงปรับจุดประสงค์ของการวิจัยที่ตั้งไว้เพื่อให้ได้สารสนเทศที่เป็นประโยชน์และสอดคล้องกับลักษณะของครูในโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดกรุงเทพมหานคร กลุ่มเขตเจ้าพระยา ดังนี้

จุดประสงค์ของการวิจัย

ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยประสงค์ที่จะศึกษาคูณลักษณะทางจริยธรรมของครูในโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดกรุงเทพมหานคร กลุ่มเขตเจ้าพระยา ที่มีบุคลิกภาพแบบเอ โดยการจำแนกตามประสบการณ์การทำงาน จึงกำหนดจุดประสงค์เพื่อนำไปสู่การวิจัย ดังนี้

1. เพื่อศึกษาคูณลักษณะทางจริยธรรมของครู จำแนกตามประสบการณ์การทำงาน
2. เพื่อเปรียบเทียบคูณลักษณะทางจริยธรรมของครู ที่มีประสบการณ์การทำงานต่างกัน

สัญลักษณ์ที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

การเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูลในการวิจัยครั้งนี้ เพื่อให้เกิดความเข้าใจในการสื่อความหมายที่ตรงกัน ผู้วิจัยจึงกำหนดสัญลักษณ์ในการวิเคราะห์ข้อมูล ดังนี้

n	แทน	จำนวนกลุ่มตัวอย่าง
$\bar{X}$	แทน	ค่าเฉลี่ย
S	แทน	ค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐาน
F	แทน	ค่าสถิติที่ใช้ในการพิจารณาใน F- Distribution
df	แทน	ชั้นแห่งความเป็นอิสระ
SS	แทน	ผลบวกกำลังสองของคะแนน
MS	แทน	ค่าเฉลี่ยของผลบวกกำลังสองของคะแนน
$*$	แทน	มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

การนำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูล

ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูลและนำเสนอตามลำดับ ดังนี้

1. ค่าเฉลี่ย และค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐาน ของคุณลักษณะทางจริยธรรมของครูในโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดกรุงเทพมหานคร กลุ่มเขตเจ้าพระยา
2. เปรียบเทียบคุณลักษณะทางจริยธรรมของครูในโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดกรุงเทพมหานคร กลุ่มเขตเจ้าพระยา ที่มีประสบการณ์การทำงานต่างกัน โดยการวิเคราะห์ความแปรปรวนแบบทางเดียว (One-way analysis of variance) และในกรณีที่มีความแตกต่างกันใช้การทดสอบภายหลังโดยวิธีของเชฟเฟ

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

1. ค่าเฉลี่ย และค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐาน ของคุณลักษณะทางจริยธรรมของครูในโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดกรุงเทพมหานคร กลุ่มเขตเจ้าพระยา

1.1 ค่าเฉลี่ย และค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐาน ของคุณลักษณะทางจริยธรรมของครูในโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดกรุงเทพมหานคร กลุ่มเขตเจ้าพระยา ดังปรากฏในตาราง 4

ตาราง 5 ค่าเฉลี่ย และค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐาน ของคุณลักษณะทางจริยธรรมของครู
ในโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดกรุงเทพมหานคร กลุ่มเขตเจ้าพระยา

คุณลักษณะทางจริยธรรม	n = 405			การแปล ความหมาย
	$\bar{X}$	S	$S_{\bar{x}}$	
1. ความซื่อสัตย์	3.575	.409	.020	ดี
2. ความรับผิดชอบ	3.421	.415	.021	ค่อนข้างดี
3. ความเมตตากรุณา	3.491	.425	.021	ค่อนข้างดี
4. ความเสียสละ	3.263	.426	.021	ค่อนข้างดี
5. ความยุติธรรม	3.421	.500	.025	ค่อนข้างดี
6. ความมีระเบียบวินัย	3.431	.396	.020	ค่อนข้างดี
โดยรวม	3.434	.322	.016	ค่อนข้างดี

จากตาราง 5 พบว่า คุณลักษณะทางจริยธรรมของครูแต่ละด้านมีค่าเฉลี่ยอยู่ระหว่าง 3.263 - 3.575 ค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐานมีค่าอยู่ระหว่าง .396 - .500 และค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐานของค่าเฉลี่ยอยู่ระหว่าง .020 - .025 ซึ่งมีค่าใกล้เคียงกัน และครูมีคุณลักษณะทางจริยธรรมโดยรวมอยู่ในระดับค่อนข้างดี เมื่อพิจารณาคูณลักษณะทางจริยธรรมรายด้าน พบว่า คุณลักษณะทางจริยธรรมด้านความซื่อสัตย์อยู่ในระดับดี ส่วนด้านความรับผิดชอบ ความเมตตากรุณา ความเสียสละ ความยุติธรรม

และควมมีระเบียบวินัยอยู่ในระดับค่อนข้างดี เมื่อพิจารณาการกระจายของคะแนนจากค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐาน พบว่า มีการกระจายของคะแนนใกล้เคียงกัน

1.2 ค่าเฉลี่ย และค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐาน ของคุณลักษณะทางจริยธรรมของครูในโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดกรุงเทพมหานคร กลุ่มเขตเจ้าพระยา จำแนกตามประสบการณ์การทำงาน ดังปรากฏในตาราง 6

ตาราง 6 ค่าเฉลี่ย และค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐาน ของคุณลักษณะทางจริยธรรมของครูในโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดกรุงเทพมหานคร กลุ่มเขตเจ้าพระยา จำแนกตามประสบการณ์การทำงาน

คุณลักษณะทางจริยธรรม	ประสบการณ์การทำงาน								
	น้อยกว่า 6 ปี			6 – 15 ปี			มากกว่า 15 ปี		
	n = 115			n = 114			N = 176		
	$\bar{X}$	S	การแปลความหมาย	$\bar{X}$	S	การแปลความหมาย	$\bar{X}$	S	การแปลความหมาย
1.ความซื่อสัตย์	3.588	.390	ดี	3.559	.424	ดี	3.577	.413	ดี
2. ความรับผิดชอบ	3.364	.375	ค่อนข้างดี	3.441	.423	ค่อนข้างดี	3.446	.433	ค่อนข้างดี
3. ความเมตตากรุณา	3.451	.403	ค่อนข้างดี	3.454	.447	ค่อนข้างดี	3.540	.421	ดี
4. ความเสียสละ	3.137	.430	ค่อนข้างดี	3.311	.422	ค่อนข้างดี	3.313	.405	ค่อนข้างดี
5. ความยุติธรรม	3.459	.431	ค่อนข้างดี	3.366	.550	ค่อนข้างดี	3.432	.508	ค่อนข้างดี
6.ความมีระเบียบวินัย	3.379	.385	ค่อนข้างดี	3.474	.405	ค่อนข้างดี	3.438	.395	ค่อนข้างดี
โดยรวม	3.396	.294	ค่อนข้างดี	3.434	.325	ค่อนข้างดี	3.458	.337	ค่อนข้างดี

จากตาราง 6 พบว่า คุณลักษณะทางจริยธรรมของครูที่มีประสบการณ์การทำงานน้อยกว่า 6 ปี มีค่าเฉลี่ยอยู่ระหว่าง 3.137 - 3.588 ค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐานมีค่าอยู่ระหว่าง .375 - .431 ส่วนครูที่มีประสบการณ์การทำงาน 6 - 15 ปี มีค่าเฉลี่ยอยู่ระหว่าง 3.311 - 3.559 ค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐานมีค่าอยู่ระหว่าง .405 - .550 และครูที่มีประสบการณ์การทำงานมากกว่า 15 ปี มีค่าเฉลี่ยอยู่ระหว่าง 3.313 - 3.577 ค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐานมีค่าอยู่ระหว่าง .395 - .508 ดังนั้นครูที่มีประสบการณ์การทำงานน้อยกว่า 6 ปี และ 6 - 15 ปี มีคุณลักษณะทางจริยธรรมสอดคล้องกันทั้งโดยรวมและรายด้าน คือ ด้านความรับผิดชอบต่อความเมตตากรุณา ความเสียสละ ความยุติธรรม และความมีระเบียบวินัย อยู่ในระดับค่อนข้างดี ยกเว้นด้านความซื่อสัตย์ซึ่งอยู่ในระดับดี ส่วนครูที่มีประสบการณ์การทำงานมากกว่า 15 ปี มีคุณลักษณะทางจริยธรรมโดยรวม และรายด้าน คือ ด้านความรับผิดชอบต่อความเสียสละ ความยุติธรรม ความมีระเบียบวินัย อยู่ในระดับค่อนข้างดี ส่วนด้านความซื่อสัตย์ และความเมตตากรุณา อยู่ในระดับดี สำหรับการกระจายของคะแนนพิจารณาจากค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐาน พบว่า มีการกระจายของคะแนนใกล้เคียงกัน

2. เปรียบเทียบคุณลักษณะทางจริยธรรมของครูในโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดกรุงเทพมหานคร กลุ่มเขตเจ้าพระยา ที่มีประสิทธิภาพการทำงานต่างกัน โดยการวิเคราะห์ความแปรปรวนแบบทางเดียว (One-way analysis of variance) ดังปรากฏในตาราง 7

ตาราง 7 การวิเคราะห์ความแปรปรวนคุณลักษณะทางจริยธรรม ของครูในโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดกรุงเทพมหานคร กลุ่มเขตเจ้าพระยา ที่มีประสิทธิภาพการทำงานต่างกัน

คุณลักษณะทางจริยธรรม	แหล่งความแปรปรวน	df	SS	MS	F
1. ความซื่อสัตย์	ระหว่างกลุ่ม	2	.051	.025	.152
	ภายในกลุ่ม	402	67.525	.168	
	รวม	404	67.576		
2. ความรับผิดชอบ	ระหว่างกลุ่ม	2	.540	.270	1.575
	ภายในกลุ่ม	402	68.995	.172	
	รวม	404	69.536		
3. ความเมตตากรุณา	ระหว่างกลุ่ม	2	.748	.374	2.081
	ภายในกลุ่ม	402	72.213	.180	
	รวม	404	72.961		
4. ความเสียสละ	ระหว่างกลุ่ม	2	2.518	1.259	7.141*
	ภายในกลุ่ม	402	70.878	.176	
	รวม	404	73.396		
5. ความยุติธรรม	ระหว่างกลุ่ม	2	.541	.271	1.082
	ภายในกลุ่ม	402	100.529	.250	
	รวม	404	101.070		
6. ความมีระเบียบวินัย	ระหว่างกลุ่ม	2	.525	.263	1.681
	ภายในกลุ่ม	402	62.782	.156	
	รวม	404	63.307		
โดยรวม	ระหว่างกลุ่ม	2	.262	.131	1.266
	ภายในกลุ่ม	402	41.634	.104	
	รวม	404	41.896		

จากตาราง 7 พบว่า ครูในโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดกรุงเทพมหานคร กลุ่มเขตเจ้าพระยา ที่มีประสบการณ์การทำงานน้อยกว่า 6 ปี ประสบการณ์การทำงาน 6–15 ปี และประสบการณ์การทำงานมากกว่า 15 ปี มีคุณลักษณะทางจริยธรรมโดยรวมแตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ

เมื่อเปรียบเทียบคุณลักษณะทางจริยธรรมของครูรายด้าน พบว่า ด้านความซื่อสัตย์ ความรับผิดชอบ ความเมตตา กรุณา ความยุติธรรม และความมีระเบียบวินัย พบว่า แตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ ส่วนด้านความเสียสละมีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

เมื่อพบความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ผู้วิจัยจึงทำการเปรียบเทียบรายคู่โดยวิธีการของเชฟเฟ (Sceffe') ดังปรากฏในตาราง 8

ตาราง 8 การเปรียบเทียบเป็นรายคู่ของคะแนนเฉลี่ยคุณลักษณะทางจริยธรรมด้านความเสียสละของครูในโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดกรุงเทพมหานคร กลุ่มเขตเจ้าพระยา ที่มีประสบการณ์การทำงานต่างกัน

ประสบการณ์การทำงาน				
	$\bar{X}$	น้อยกว่า 6 ปี	6 – 15 ปี	มากกว่า 15 ปี
		3.137	3.311	3.313
น้อยกว่า 6 ปี	3.137	-	-.173*	-.176*
6 – 15 ปี	3.311		-	.003
มากกว่า 15 ปี	3.313			-

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จากตาราง 8 พบว่า ครูที่มีประสบการณ์การทำงานน้อยกว่า 6 ปี มีคุณลักษณะทางจริยธรรมด้านความเสียสละต่ำกว่าครูที่มีประสบการณ์การทำงาน 6 – 15 ปี และครูที่มีประสบการณ์การทำงานมากกว่า 15 ปี อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ส่วนครูที่มีประสบการณ์การทำงาน 6 – 15 ปี กับครูที่มีประสบการณ์การทำงานมากกว่า 15 ปี มีคุณลักษณะทางจริยธรรมด้านความเสียสละแตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ

บทที่ 5

สรุปผล อภิปราย และข้อเสนอแนะ

สังเขปจุดประสงค์ สมมุติฐาน และวิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยมีจุดประสงค์เพื่อศึกษาและเปรียบเทียบระดับคุณลักษณะทางจริยธรรมของครูในโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดกรุงเทพมหานคร กลุ่มเขตเจ้าพระยา โดยจำแนกตามบุคลิกภาพ และประสบการณ์การทำงานที่ต่างกัน รวมถึงศึกษาปฏิสัมพันธ์ระหว่างบุคลิกภาพกับประสบการณ์การทำงานที่มีผลต่อคุณลักษณะทางจริยธรรมของครู และจากแนวคิด ทฤษฎี ข้อค้นพบของงานวิจัยที่ผ่านมา ผู้วิจัยได้กำหนดสมมุติฐานในการวิจัยว่า ครูที่มีบุคลิกภาพและประสบการณ์การทำงานที่ต่างกันจะมีคุณลักษณะทางจริยธรรมแตกต่างกัน และปฏิสัมพันธ์ระหว่างบุคลิกภาพกับประสบการณ์การทำงานมีผลต่อคุณลักษณะทางจริยธรรมของครู กลุ่มตัวอย่างที่ใช้เป็นครูที่สอนในโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดกรุงเทพมหานคร กลุ่มเขตเจ้าพระยา ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2547 จำนวน 426 คน ซึ่งได้มาโดยการสุ่มแบบสองขั้นตอน (Two-stage Random Sampling) เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ประกอบด้วย แบบสอบถามข้อมูลส่วนตัว ได้แก่ เพศ และประสบการณ์การทำงาน แบบสอบถามวัดบุคลิกภาพ จำนวน 20 ข้อ โดยผู้วิจัยสร้างตามแบบสำรวจบุคลิกภาพของเจนกินส์ (Jenkins Activity Survey หรือ JAS) มีค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ .84 และแบบสอบถามวัดคุณลักษณะทางจริยธรรมของครู จำนวน 30 ข้อ ซึ่งครอบคลุมคุณลักษณะทางจริยธรรมของครู 6 ด้าน ได้แก่ ความซื่อสัตย์ ความรับผิดชอบ ความเมตตากรุณา ความเสียสละ ความยุติธรรม และความมีระเบียบวินัย มีค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ .90 ในการเก็บรวบรวมข้อมูลเพื่อทำการวิเคราะห์นั้น ผู้วิจัยดำเนินการตามขั้นตอน กล่าวคือ ทำหนังสือขอความร่วมมือในการทำวิจัยจากบัณฑิตวิทยาลัย ถึงผู้บริหารสถานศึกษาของโรงเรียนที่ใช้เป็นกลุ่มตัวอย่าง เพื่อขออนุญาตเก็บรวบรวมข้อมูล พร้อมนำแบบสอบถามไปเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยตัวเอง โดยชี้แจงวิธีการตอบแบบสอบถามให้ผู้ที่เกี่ยวข้องและครูที่เป็นกลุ่มตัวอย่างทราบ และนัดวัน เวลา ในการขอรับแบบสอบถามคืน ซึ่งดำเนินการในช่วงเดือนมกราคม ถึง เดือนมีนาคม 2548 จากนั้นนำแบบสอบถามที่ได้จากกลุ่มตัวอย่างมาวิเคราะห์คะแนนบุคลิกภาพเพื่อแบ่งบุคลิกภาพของครูเป็นบุคลิกภาพแบบเอและบุคลิกภาพแบบบีตามเกณฑ์ที่ตั้งไว้จากการวิเคราะห์ พบว่า ครูมีบุคลิกภาพแบบเอ มีจำนวน 405 คน คิดเป็นร้อยละ 95.1 ดังนั้นผู้วิจัยจึงเลือกเฉพาะกลุ่มตัวอย่างที่เป็นครูบุคลิกภาพแบบเอมาใช้ในการศึกษาระดับคุณลักษณะทางจริยธรรมของครูทั้งโดยรวมและรายด้าน จำแนกตามประสบการณ์การทำงาน โดยการวิเคราะห์หาค่าสถิติพื้นฐาน ได้แก่ ค่าเฉลี่ย และค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐาน และเปรียบเทียบคุณลักษณะทางจริยธรรมของครู จำแนกตามประสบการณ์การทำงานที่ต่างกัน โดยการวิเคราะห์หาค่าความแปรปรวนแบบทางเดียว (One-way analysis of variance) และทดสอบความแตกต่างภายหลังโดยวิธีของเชฟเฟ (Scheffe')

สรุปผลการวิจัย

จากการดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลในการวิจัยครั้งนี้ พบว่า ครูมีบุคลิกภาพแบบเอ จำนวน 405 คน คิดเป็นร้อยละ 95.1 ซึ่งสรุปผลได้ดังนี้

1. คุณลักษณะทางจริยธรรมของครูในโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดกรุงเทพมหานคร กลุ่มเขตเจ้าพระยา โดยรวมอยู่ในระดับค่อนข้างดี ส่วนคุณลักษณะทางจริยธรรมรายด้าน พบว่า คุณลักษณะทางจริยธรรมด้านความซื่อสัตย์อยู่ในระดับดี ส่วนด้านความรับผิดชอบ ความเมตตา กรุณา ความเสียสละ ความยุติธรรม และความมีระเบียบวินัยอยู่ในระดับค่อนข้างดี เมื่อเปรียบเทียบกับ ประสิทธิภาพการทำงานของครู พบว่า

1.1 ครูที่มีประสิทธิภาพการทำงานน้อยกว่า 6 ปี มีคุณลักษณะทางจริยธรรมโดยรวม และรายด้าน คือ ความรับผิดชอบ ความเมตตา กรุณา ความเสียสละ ความยุติธรรม และความมีระเบียบวินัย อยู่ในระดับค่อนข้างดี ส่วนด้านความซื่อสัตย์ซึ่งอยู่ในระดับดี

1.2 ครูที่มีประสิทธิภาพการทำงานอยู่ในระหว่าง 6–15 ปี มีคุณลักษณะทางจริยธรรมโดยรวม และรายด้าน คือ ความรับผิดชอบ ความเมตตา กรุณา ความเสียสละ ความยุติธรรม และความมีระเบียบวินัย อยู่ในระดับค่อนข้างดี ส่วนด้านความซื่อสัตย์ซึ่งอยู่ในระดับดี

1.3 ครูที่มีประสิทธิภาพการทำงานมากกว่า 15 ปี มีคุณลักษณะทางจริยธรรมโดยรวม และรายด้าน คือ ด้านความรับผิดชอบ ความเสียสละ ความยุติธรรม และความมีระเบียบวินัย อยู่ในระดับค่อนข้างดี ส่วนด้านความซื่อสัตย์ และความเมตตา กรุณา อยู่ในระดับดี

2. คุณลักษณะทางจริยธรรมของครูในโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดกรุงเทพมหานคร กลุ่มเขตเจ้าพระยา ที่มีประสิทธิภาพการทำงานน้อยกว่า 6 ปี ประสิทธิภาพการทำงาน 6–15 ปี และ ประสิทธิภาพการทำงานมากกว่า 15 ปี โดยรวมแตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ เมื่อเปรียบเทียบกับประสิทธิภาพการทำงานของครู พบว่า

2.1 ครูที่มีประสิทธิภาพการทำงานน้อยกว่า 6 ปี ประสิทธิภาพการทำงาน 6–15 ปี และประสิทธิภาพการทำงานมากกว่า 15 ปี มีคุณลักษณะทางจริยธรรมรายด้าน คือ ความซื่อสัตย์ ความรับผิดชอบ ความเมตตา กรุณา ความยุติธรรม และความมีระเบียบวินัย แตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ

2.2 ครูที่มีประสิทธิภาพการทำงานน้อยกว่า 6 ปี มีคุณลักษณะทางจริยธรรมด้าน ความเสียสละต่ำกว่าครูที่มีประสิทธิภาพการทำงาน 6 – 15 ปี และประสิทธิภาพการทำงานมากกว่า 15 ปี อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

อภิปรายผล

จากผลการวิจัยคุณลักษณะทางจริยธรรมของครูในโรงเรียนประถมศึกษา สังกัด กรุงเทพมหานคร กลุ่มเขตเจ้าพระยา สามารถอภิปรายผลได้ดังนี้

1. ผลการศึกษาคุณลักษณะทางจริยธรรมของครูในโรงเรียนประถมศึกษา สังกัด กรุงเทพมหานคร กลุ่มเขตเจ้าพระยา ในภาพรวม พบว่า คุณลักษณะทางจริยธรรมของครูโดยรวมอยู่ในระดับค่อนข้างดี ส่วนคุณลักษณะทางจริยธรรมรายด้าน พบว่า คุณลักษณะทางจริยธรรมด้านความซื่อสัตย์อยู่ในระดับดี ส่วนด้านความรับผิดชอบ ความเมตตา กรุณา ความเสียสละ ความยุติธรรม และความมีระเบียบวินัยอยู่ในระดับค่อนข้างดี ทั้งนี้จากข้อค้นพบในการดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูล พบว่า ครูส่วนใหญ่มีบุคลิกภาพแบบเอ คิดเป็นร้อยละ 95.1 ซึ่งจากการสังเกตพฤติกรรมของครู พบว่า มีลักษณะตรงกันกับบุคลิกภาพแบบเอ คือ มีลักษณะของความมานะพยายามในการทำงาน ชอบฝ่าฟันอุปสรรคต่าง ๆ เพื่อให้ประสบความสำเร็จ ชอบทำงานด้วยความรวดเร็ว จึงอาจเป็นสาเหตุให้ครูในโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดกรุงเทพมหานคร กลุ่มเขตเจ้าพระยา ในภาพรวมมีคุณลักษณะทางจริยธรรมโดยรวมและรายด้านอยู่ในระดับค่อนข้างดีและดี ซึ่งคล้ายกับงานวิจัยของ สุมาลี วงษ์สุวรรณ (2546: บทคัดย่อ) ที่ได้ศึกษาตัวแปรที่เกี่ยวข้องกับการใช้เหตุผลเชิงจริยธรรมของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น แล้วพบว่าบุคลิกภาพมีความสัมพันธ์ทางบวกกับการใช้เหตุผลเชิงจริยธรรม

เมื่อจำแนกตามประสบการณ์การทำงาน พบว่า ครูที่มีประสบการณ์การทำงานน้อยกว่า 6 ปี และประสบการณ์การทำงานอยู่ในระหว่าง 6 – 15 ปี มีคุณลักษณะทางจริยธรรมโดยรวม และรายด้านอยู่ในระดับค่อนข้างดี ยกเว้นด้านความซื่อสัตย์ซึ่งอยู่ในระดับดี ส่วนครูที่มีประสบการณ์การทำงานมากกว่า 15 ปี มีคุณลักษณะทางจริยธรรมโดยรวมและรายด้าน ได้แก่ ความรับผิดชอบ ความเสียสละ ความยุติธรรม และความมีระเบียบวินัย อยู่ในระดับค่อนข้างดี ส่วนด้านความซื่อสัตย์ และความเมตตา กรุณา อยู่ในระดับดี การที่ครูในโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดกรุงเทพมหานคร กลุ่มเขตเจ้าพระยา ที่มีประสบการณ์การทำงานต่างกัน มีคะแนนเฉลี่ยคุณลักษณะทางจริยธรรมโดยรวมและรายด้านทุกด้านอยู่ในระดับค่อนข้างดีถึงระดับดีและมีค่าใกล้เคียงกัน อาจเป็นเพราะว่าคุณลักษณะทางจริยธรรมเป็นคุณลักษณะพื้นฐานที่สำคัญสำหรับผู้ประกอบวิชาชีพครูต้องยึดถือเป็นแนวทางปฏิบัติเพื่อให้เกิดจรรยาบรรณในวิชาชีพครู ดังที่ผู้ทรงคุณวุฒิ และระเบียบคุรุสภาว่าด้วยจรรยาบรรณวิชาชีพครู (คุรุสภา. 2526 : 2 - 3) ได้กล่าวถึงคุณลักษณะทางจริยธรรมของครูซึ่งสรุปรวม ได้ 6 ด้าน คือ ความซื่อสัตย์ ความรับผิดชอบ ความเมตตา กรุณา ความเสียสละ ความยุติธรรม และความมีระเบียบวินัย ที่ผู้ประกอบวิชาชีพครูทุกคนต้องประพฤติปฏิบัติเพื่อรักษา ส่งเสริมชื่อเสียงเกียรติคุณ และฐานะของความเป็นครู ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของธีระนาถ กลิ่นชั้น (2541:บทคัดย่อ) ที่ศึกษาระดับพฤติกรรมเกี่ยวกับจริยธรรมของครูในโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดกรมสามัญศึกษา จังหวัดนครราชสีมา แล้วพบว่า ระดับพฤติกรรมเกี่ยวกับจริยธรรมของครูในภาพรวม และจำแนกตามประสบการณ์การทำงานอยู่ในระดับสูง

และสูงมาก และการศึกษาของธวัจน์ โควินท์. (2544: บทคัดย่อ) ที่พบว่า พฤติกรรมการมีวินัยและจรรยาบรรณของข้าราชการครูในโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดกรมสามัญศึกษา เขตการศึกษา 5 ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก

2. ผลการศึกษาคุณลักษณะทางจริยธรรมของครูในโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดกรุงเทพมหานคร กลุ่มเขตเจ้าพระยา ที่มีประสบการณ์การทำงานน้อยกว่า 6 ปี ระหว่าง 6 – 15 ปี และมากกว่า 15 ปี พบว่า มีคุณลักษณะทางจริยธรรมโดยรวมและรายด้าน คือ ความซื่อสัตย์ ความรับผิดชอบ ความเมตตากรุณา ความยุติธรรม และความมีระเบียบวินัย ไม่แตกต่างกัน ทั้งนี้ อาจเป็นเพราะว่าบุคคลที่ประกอบวิชาชีพครูโดยทั่ว ๆ ไปต้องประพฤติปฏิบัติตนตามจรรยาบรรณของวิชาชีพครูอยู่แล้ว ดังนั้นพฤติกรรมที่แสดงออกซึ่งคุณลักษณะทางจริยธรรมของครูที่มีประสบการณ์ต่างกันจึงไม่แตกต่างกัน ซึ่งตรงกันกับงานวิจัยของเจนการณีย์ เพียงปราษฎ์ (2540: บทคัดย่อ) ที่ได้ศึกษาเปรียบเทียบพฤติกรรมด้านคุณธรรมจรรยาบรรณของครูผู้สอนในโรงเรียนประถมศึกษา จังหวัดนครราชสีมา แล้วพบว่า ประสบการณ์การสอนที่ต่างกันทำให้พฤติกรรมด้านคุณธรรมจรรยาบรรณของครูไม่แตกต่างกัน และงานวิจัยของวรรณ มณีโชติ (2541: บทคัดย่อ) ที่ได้เปรียบเทียบพฤติกรรมตามจรรยาบรรณของครูในโรงเรียนมัธยมศึกษาที่มีประสบการณ์การทำงานต่างกันแล้วพบว่า มีพฤติกรรมตามจรรยาบรรณของครูไม่แตกต่างกัน และสอดคล้องกับงานวิจัยของเพ็ญดาว มินมณี (2546: บทคัดย่อ) ที่ได้เปรียบเทียบคุณธรรมของผู้บริหารโรงเรียนเอกชนที่มีประสบการณ์การทำงานน้อยกว่า 5 ปี และมากกว่า 5 ปี แล้วพบว่า ผู้บริหารโรงเรียนที่มีประสบการณ์การทำงานต่างกันมีคุณธรรมด้านความรับผิดชอบ ด้านความยุติธรรม และด้านความอดทนอดกลั้นไม่แตกต่างกัน ส่วนผลการศึกษาคุณลักษณะทางจริยธรรมด้านความเสียสละของครูในโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดกรุงเทพมหานคร กลุ่มเขตเจ้าพระยา ที่มีประสบการณ์การทำงานน้อยกว่า 6 ปี ระหว่าง 6 – 15 ปี และมากกว่า 15 ปี พบว่า ครูที่มีประสบการณ์การทำงานน้อยกว่า 6 ปี มีคุณลักษณะทางจริยธรรมด้านความเสียสละต่ำกว่าครูที่มีประสบการณ์การทำงาน 6 – 15 ปี และประสบการณ์การทำงานมากกว่า 15 ปี อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ทั้งนี้ อาจเป็นเพราะว่า ครูที่มีประสบการณ์การทำงานน้อยกว่า 6 ปี มีวุฒิภาวะทางอารมณ์ และฐานะทางเศรษฐกิจ ซึ่งมีความพร้อมน้อยกว่าครูที่มีประสบการณ์การทำงานที่มากกว่า

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

1.1 ครูในโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดกรุงเทพมหานคร กลุ่มเขตเจ้าพระยา ควรพัฒนาตนเองให้มีคุณลักษณะทางจริยธรรมในด้านต่าง ๆ ให้สูงขึ้น เพราะคุณลักษณะทางจริยธรรมเป็นคุณลักษณะพื้นฐานที่ครูทุกคนต้องประพฤติปฏิบัติตนเพื่อให้เป็นไปตามจรรยาบรรณในวิชาชีพของตัวเอง

1.2 เนื่องจากผลการวิจัยครั้งนี้ พบว่า ครูในโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดกรุงเทพมหานคร กลุ่มเขตเจ้าพระยา ที่มีประสบการณ์การทำงานน้อยกว่า 6 ปี มีคุณลักษณะทางจริยธรรมด้านความเสียสละน้อยกว่าครูที่มีประสบการณ์การทำงาน 6 – 15 ปี และประสบการณ์การทำงานมากกว่า 15 ปี ดังนั้นผู้ที่เกี่ยวข้องกับการเตรียมบุคคลที่จะเป็นครูในอนาคตควรจะต้องปลูกฝังคุณลักษณะทางจริยธรรมด้านความเสียสละมากเป็นพิเศษ

2. ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

2.1 เนื่องจากการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยศึกษาเปรียบเทียบเฉพาะครูในโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดกรุงเทพมหานคร กลุ่มเขตเจ้าพระยา ที่มีบุคลิกภาพแบบเอ และมีประสบการณ์การทำงานจำแนกเป็น 3 กลุ่ม คือ น้อยกว่า 6 ปี, 6 – 15 ปี และมากกว่า 15 ปี ผลการวิจัยจึงสรุปได้ตามตัวแปรที่ศึกษาเท่านั้น ฉะนั้น ผู้ที่จะศึกษาครั้งต่อไปควรศึกษาเปรียบเทียบคุณลักษณะทางจริยธรรมของครู จำแนกตามตัวแปรอื่น ๆ เช่น วุฒิทางการศึกษา สถานภาพการสมรส หรือตัวแปรด้านจิตลักษณะอื่น ๆ เช่น การรับรู้ความสามารถของตนเอง คุณลักษณะความเป็นผู้นำ เป็นต้น

2.2 ผู้ที่สนใจศึกษาคุณลักษณะทางจริยธรรมควรศึกษาคุณลักษณะทางจริยธรรมตามแนวความคิดหรือทฤษฎีอื่น ๆ เช่น แนวคิดเกี่ยวกับการเป็นกัลยาณมิตรของผู้สอนตามหลักธรรมในพระพุทธศาสนาตามแนวของพระราชวรมุนี เพื่อจะได้นำผลจากการศึกษาไปใช้ประโยชน์ได้อย่างกว้างขวางยิ่งขึ้น

2.3 ผู้ที่สนใจคุณลักษณะทางจริยธรรมควรศึกษาคุณลักษณะทางจริยธรรมของบุคคลกลุ่มอื่น ๆ จำแนกตามตัวแปรที่สนใจ เช่น กลุ่มเด็กพิเศษ กลุ่มนักเรียนในสังกัดที่ต่างกัน กลุ่มนักศึกษาในมหาวิทยาลัยต่าง ๆ กลุ่มคนวัยทำงานที่มีลักษณะการทำงานที่ต่างกัน ฯลฯ

บรรณานุกรม

บรรณานุกรม

- เกษินี ผลประพฤติ. (2524). การศึกษาพฤติกรรมทางจริยธรรมของนักศึกษาครูในกลุ่มวิทยาลัยครูภาคกลาง. วิทยานิพนธ์ ศศ.ม. กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์. ถ่ายเอกสาร.
- โกวิท ประวาลพฤกษ์. (2528). เอกสารประกอบการสอนชุดวิชาจริยศึกษา หน่วยที่ 10. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.
- โกศล มีคุณ. (2524). การวิจัยเชิงทดลองฝึกอบรมการใช้เหตุผลทางจริยธรรมและทักษะในการสวมบทบาทของเด็กนักเรียนชั้นประถมศึกษา. วิทยานิพนธ์ กศ.ด. (การวิจัยและพัฒนาหลักสูตร) กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
- _____. (2533). การวัดจริยธรรม. ราชบุรี: วิทยาลัยครูหมู่บ้านจอมบึง ราชบุรี.
- คณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ, สำนักงาน. (2524). รายงานการประชุมปฏิบัติการเรื่องจรรยาครู. กรุงเทพฯ: สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ. ถ่ายเอกสาร.
- _____. (2540). พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542. กรุงเทพฯ: สำนักนายกรัฐมนตรี.
- คณะกรรมการข้าราชการครู. (2529). ชุดปฏิบัติการการพัฒนายุทธศาสตร์ข้าราชการครู. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์คุรุสภา.
- คุรุสภา. (2524). ประวัติครู 2524. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์คุรุสภา.
- _____. (2526). จรรยาบรรณและวินัยตามระเบียบประเพณีครู พ.ศ. 2526. ม.ป.ท.: ม.ป.ป. ถ่ายเอกสาร.
- _____. (2529). สรุปรายงานการสัมมนาทางวิชาการเรื่อง คุณธรรมสำหรับผู้ประกอบอาชีพครู. กรุงเทพฯ: กองมาตรฐานวิชาชีพครู สำนักเลขาธิการคุรุสภา. ถ่ายเอกสาร.
- _____. (2532). เกณฑ์มาตรฐานวิชาชีพครู. กรุงเทพฯ: คณะอนุกรรมการส่งเสริมวิชาชีพครู. ถ่ายเอกสาร.
- จรรยา เกษศรีสังข์. (2537). วิธีเผชิญปัญหาของนักเรียนนายร้อยตำรวจ. วิทยานิพนธ์ กศ.ม. (จิตวิทยาการแนะแนว). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
- จิราภรณ์ ไทยกิ่ง. (2541). ตัวแปรที่เกี่ยวข้องกับแรงจูงใจในการปฏิบัติงานของข้าราชการสำนักงานคณะกรรมการข้าราชการครู กระทรวงศึกษาธิการ. สารนิพนธ์ กศ.ม. (จิตวิทยาการศึกษา). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.

- เจนการณื เพียงปราชญ์. (2540). ความสัมพันธ์ระหว่างพฤติกรรมการสอนกับพฤติกรรมด้านคุณธรรม จรรยาบรรณของครูผู้สอน ในโรงเรียนประถมศึกษาสังกัดสำนักงานประถมศึกษา อำเภอโนนไทย จังหวัดนครราชสีมา. วิทยานิพนธ์ ศษ.ม. (การประถมศึกษา). ขอนแก่น : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยขอนแก่น. ถ่ายเอกสาร.
- ฉลอง ภิมย์รัตน์. (2521). จิตวิทยาสังคม. กรุงเทพฯ: ม.ป.พ.
- ชาญชัย อินทรประวัติ. (2535). การศึกษาความคิดเห็นเกี่ยวกับการปลูกฝังจริยธรรมของนักศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ วิทยาเขตสงขลา. รายงานการวิจัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ สงขลา.
- ชูศรี ปัญญามูลงษา. (2541). สภาพความเป็นจริงและความคาดหวังเกี่ยวกับพฤติกรรมแบบอย่าง ด้านคุณธรรมจริยธรรมของครูพลศึกษา ตามการรับรู้ของผู้บริหารโรงเรียน ครูผู้สอนทั่วไป และครูพลศึกษา ในโรงเรียนสังกัดสำนักงานการประถมศึกษา จังหวัดระนอง. วิทยานิพนธ์ กศ.ม. (พลศึกษา). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
- ชูศรี วงศ์รัตน์. (2544). เทคนิคการใช้สถิติเพื่อการวิจัย. พิมพ์ครั้งที่ 8. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- เชิดศักดิ์ ไชวสินธุ์. (2520). การวัดทัศนคติและบุคลิกภาพ. กรุงเทพฯ: สำนักทดสอบทางการศึกษาและ จิตวิทยา มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- ธวัฒน์ โควินท์. (2544). บทบาทผู้บริหารที่ส่งผลต่อพฤติกรรมการมีวินัยและจรรยาบรรณของ ข้าราชการครูในโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดกรมสามัญศึกษา เขตการศึกษา 5. วิทยานิพนธ์ ศษ.ม. (การบริหารการศึกษา). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร. ถ่ายเอกสาร.
- ธีระนาถ กลิ่นชั้น. (2541). การศึกษาพฤติกรรมเกี่ยวกับจริยธรรมของครูโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดกรมสามัญศึกษา จังหวัดนครราชสีมา. วิทยานิพนธ์ ศษ.ม. (การบริหารการศึกษา). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์. ถ่ายเอกสาร.
- ดวงเดือน พันธุมนาวิน. (2524). จิตวิทยาจริยธรรมและจิตวิทยาภาษา. กรุงเทพฯ: ไทยวัฒนาพานิช.
- ดิเรก พรสีมา. (2541). รายงานการวิจัยประกอบการร่างพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ. กรุงเทพฯ: สำนักคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ.
- ห่มเวลา ดวงประเสริฐ. (2540). เหตุผลเชิงจริยธรรมของนักกีฬาบาสเกตบอลหญิง ระดับมัธยมศึกษา ตอนต้น มัธยมศึกษาตอนปลายและอุดมศึกษา. วิทยานิพนธ์ กศ.ม. (พลศึกษา). กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
- นพคุณ ภูขาว. (2539). จริยธรรมของครูพลศึกษาในทัศนะของผู้บริหารและครูผู้สอนในโรงเรียน ประถมศึกษา สังกัดกรุงเทพมหานคร. วิทยานิพนธ์ กศ.ม. (พลศึกษา). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.

- นวลละอ อสุภาผล. (2527). *ทฤษฎีบุคลิกภาพ*. กรุงเทพฯ: ภาควิชาจิตวิทยา คณะมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- บุญเชิด ภิญโญนนท์. (2545). *ประมวลสาระชุดวิชาการพัฒนาเครื่องมือสำหรับการประเมินผล การศึกษา (หน่วยที่ 3)*. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช สาขาวิชาศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.
- ประภาพรรณ สุวรรณสุข. (2537). *เอกสารการสอนชุดวิชาการระบบการเรียนการสอน เล่มที่ 2 หน่วยที่ 8-15. พิมพ์ครั้งที่ 7*. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.
- ผ่องพรรณ เกิดพิทักษ์. (2530). *สุขภาพจิตเบื้องต้น*. กรุงเทพฯ: บัณฑิตการพิมพ์.
- พชรวรรณ ครุฑนาค. (2542). *ความคาดหวังเกี่ยวกับคุณธรรมจริยธรรมสำหรับบิดามารดา ครู และ ผู้ใหญ่ทั่วไปในทัศนะของครู ผู้ปกครอง และนักเรียนในโรงเรียนราชวินิต มัธยม กรุงเทพมหานคร. ปรินิพนธ์ กศ.ม. (การศึกษาผู้ใหญ่)*. กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
- พระราชวรมนี. (2523). *พุทธจริยธรรม*. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์การศาสนา.
- พุทธทาสภิกขุ. (2530). *ธรรมสำหรับครู*. กรุงเทพฯ: นิพพาน.
- เพ็ญดาว มินมณี. (2546). *การวิเคราะห์องค์ประกอบคุณธรรมของผู้บริหารโรงเรียนเอกชน สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาเอกชน กรุงเทพมหานคร. ปรินิพนธ์ กศ.ม. กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.*
- โพธิ์ทอง จิตอ่อนน้อม. (2529). *พฤติกรรมทางจริยธรรมของครูพลศึกษาในทัศนะของผู้บริหาร โรงเรียนมัธยมศึกษาและนักเรียนในเขตการศึกษา 7. ปรินิพนธ์ กศ.ม. กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.*
- มารศรี จันทรศมี. (2540). *การศึกษาจริยธรรมของครูและนักเรียนประถมศึกษา. ปรินิพนธ์ กศ.ม. (จิตวิทยาพัฒนาการ)*. กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
- มารุต คำชะอม. (2525). *ระดับการใช้เหตุผลเชิงจริยธรรมของนักศึกษามหาวิทยาลัยศรีสงขล. วิทยานิพนธ์. ค.ม. กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. ถ่ายเอกสาร.*
- ยีนยง ไทยใจดี. (2537). *ปัจจัยที่สัมพันธ์กับความเครียดและวิธีจัดการกับความเครียด ในการปฏิบัติงานของผู้บริหารโรงเรียนมัธยมศึกษา ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ. ปรินิพนธ์ กศ.ม. (การบริหารการศึกษา)*. กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
- ราชบัณฑิตยสถาน. (2526). *พจนานุกรม ฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2525*. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์อักษรเจริญทัศน์.

- ล้วน สายยศ; และ อังคณา สายยศ. (2538). *เทคนิควิจัยทางการศึกษา*. พิมพ์ครั้งที่ 5. กรุงเทพฯ ฯ: สุวีริยาสาสน์.
- _____. (2543). *เทคนิคการวัดผลการเรียนรู้*. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ ฯ: สุวีริยาสาสน์.
- วริยา ชินวรรณ. (2546). *จริยธรรมในวิชาชีพ*. กรุงเทพฯ ฯ: โรงพิมพ์ชวนพิมพ์.
- วรรณ มณีโชติ. (2541). *พฤติกรรมตามจรรยาบรรณของครูโรงเรียนมัธยมศึกษาในเขตการศึกษา 2*. ปรินูญานิพนธ์ ศษ.ม. (ศึกษาศาสตร์เพื่อพัฒนาชุมชน). กรุงเทพฯ ฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์. ถ่ายเอกสาร.
- ศรีเรือน แก้ววังวล. (2538). *จิตวิทยาพัฒนาการ*. กรุงเทพฯ: แพร่พิทยา.
- ศิริชัย กาญจนวาสี และคณะ. (2540). *การเลือกใช้สถิติที่เหมาะสมสำหรับการวิจัย*. พิมพ์ครั้งที่ 3. กรุงเทพฯ: บุญศิริการพิมพ์.
- สมศักดิ์ ดำศรี. (2534). *จิตวิทยาการศึกษา*. มหาสารคาม: วิทยาลัยครูมหาสารคาม.
- สาโรช บัวศรี. (2526). *จริยธรรมศึกษา*. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์คุรุสภา.
- สุชา จันทน์เอม และสุรางค์ จันทน์เอม. (2518). *หลักการศึกษาจิตวิทยาการสอน*. กรุงเทพฯ ฯ: สำนักพิมพ์แพร่พิทยา.
- สุมาลี วงษ์สุวรรณ. (2546). *ตัวแปรที่เกี่ยวข้องกับการให้เหตุผลเชิงจริยธรรมด้านความเอื้อเฟื้อของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น โรงเรียนกุหลาบวัฒนา เขตสัมพันธวงศ์ กรุงเทพมหานคร.. ปรินูญานิพนธ์ กศ.ม. (จิตวิทยาการศึกษา). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.*
- อักรอนงค์ ปราโมช. (2525). *การให้เหตุผลทางจริยธรรมของนักศึกษาพยาบาลวิชาชีพใน กรุงเทพมหานคร. วิทยานิพนธ์ ค.ม. กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. ถ่ายเอกสาร.*
- อานวย ทะพิงค์แก และชยันต์ วรรณะภูติ. (2522). *ปัญหาจริยธรรมในสังคมไทยในทัศนคติของนักศึกษา. รายงานการสัมมนาจริยธรรมในสังคมไทยปัจจุบัน. กรุงเทพฯ: สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ สำนักนายกรัฐมนตรี.*
- Birks, Mary Dutcher. (1982). The relationships among moral reasoning perceptual orientation and self concept. *Dissertation Abstracts International*.
- Burgess, Donald. (1982). A study of the relationships between school climate and teacher Morale in Urban secondary school. *Dissertation Abstracts International*.
- De Young, Anna Marie. (1982). A study of the relationships between teacher and student Levels of moral reasoning in a Japanese setting. *Dissertation Abstracts International*.
- Gowin, Charles Barry. (1982). A study of teacher moral in southern Illinois. *Dissertation Abstracts International*.
- Hilgard, Ernest R. (1962). *Introduction to Psychology*. 3rd ed. New York : Harcourt Blace & World Inc.

- Kohlberg, L. (1969). *Stage and Sequence: The Cognitive Development Approach to Socialization*, in Gosling D.A. *Handbook of Socialization: Theory and Research*. Chicago. Rand McNally
- Niles, William Jeremiah. (1983). The effects of moral education on delinquents and Predelinquents. *Dissertation Abstracts In termination*.
- Piaget, Jean. (1951). *The Psychology of Intelligence*. London: Rutledge & Lagan Paul.

ภาคผนวก

ภาคผนวก ก
รายชื่อผู้เชี่ยวชาญ

รายชื่อผู้เชี่ยวชาญ

1. อาจารย์ ดร. สุวพร เข้มแข็ง	ภาควิชาการวัดผลและวิจัยการศึกษา
คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
2. รองศาสตราจารย์ชูศรี วงศ์รัตน์	ภาควิชาการวัดผลและวิจัยการศึกษา
คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
3. อาจารย์ ดร. ละเอียด รักษ์เฝ้า	ภาควิชาการวัดผลและวิจัยการศึกษา
คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
4. ศาสตราจารย์ ดร. ผ่องพรรณ เกิดพิทักษ์	ภาควิชาการแนะแนวและจิตวิทยาการศึกษา
คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
5. อาจารย์ มณฑิรา จารุเพ็ง	ภาควิชาการแนะแนวและจิตวิทยาการศึกษา
คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

ภาคผนวก ข
ผลการวิเคราะห์ข้อคำถามรายข้อ

ตาราง 9 ค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC) ของแบบสอบถามวัดบุคลิกภาพ

ข้อ	IOC	ผลการคัดเลือก
1	0.60	คัดเลือกไว้
2	0.40	ตัดทิ้ง
3	0.60	คัดเลือกไว้
4	0.60	คัดเลือกไว้
5	0.60	คัดเลือกไว้
6	0.60	คัดเลือกไว้
7	0.60	คัดเลือกไว้
8	0.40	ตัดทิ้ง
9	0.40	ตัดทิ้ง
10	0.60	คัดเลือกไว้
11	0.60	คัดเลือกไว้
12	0.60	คัดเลือกไว้
13	0.60	คัดเลือกไว้
14	0.60	คัดเลือกไว้
15	0.60	คัดเลือกไว้
16	0.60	คัดเลือกไว้
17	0.60	คัดเลือกไว้
18	0.60	คัดเลือกไว้
19	1.00	คัดเลือกไว้
20	0.60	คัดเลือกไว้

ตาราง 9 (ต่อ)

ข้อ	IOC	ผลการคัดเลือก
21	0.40	ตัดทิ้ง
22	0.60	คัดเลือกไว้
23	0.60	คัดเลือกไว้
24	0.60	คัดเลือกไว้
25	0.60	คัดเลือกไว้
26	0.60	คัดเลือกไว้
27	0.60	คัดเลือกไว้
28	0.40	ตัดทิ้ง
29	0.60	คัดเลือกไว้
30	0.60	คัดเลือกไว้
31	0.60	คัดเลือกไว้
32	0.60	คัดเลือกไว้
33	0.60	คัดเลือกไว้
34	0.60	คัดเลือกไว้
35	0.40	ตัดทิ้ง
36	0.40	ตัดทิ้ง
37	0.40	ตัดทิ้ง
38	0.60	คัดเลือกไว้
39	0.40	ตัดทิ้ง
40	0.40	ตัดทิ้ง

ตาราง 10 ค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC) ของแบบสอบถามวัดคุณลักษณะทางจริยธรรมของครู

ข้อ	IOC	ผลการคัดเลือก
ก. ความซื่อสัตย์		
1	0.80	คัดเลือกไว้
2	0.60	คัดเลือกไว้
3	0.60	คัดเลือกไว้
4	0.80	คัดเลือกไว้
5	0.60	คัดเลือกไว้
6	0.60	คัดเลือกไว้
7	0.80	คัดเลือกไว้
8	0.80	คัดเลือกไว้
9	0.40	ตัดทิ้ง
10	1.00	คัดเลือกไว้
11	0.60	คัดเลือกไว้
12	0.40	ตัดทิ้ง
13	0.40	ตัดทิ้ง
ข. ความรับผิดชอบ		
1	0.80	คัดเลือกไว้
2	0.40	ตัดทิ้ง
3	0.80	คัดเลือกไว้
4	0.80	คัดเลือกไว้
5	0.80	คัดเลือกไว้
6	0.60	คัดเลือกไว้
7	0.80	คัดเลือกไว้
8	0.60	คัดเลือกไว้
9	0.60	คัดเลือกไว้
10	0.80	คัดเลือกไว้
11	0.80	คัดเลือกไว้
12	0.60	คัดเลือกไว้
13	0.60	คัดเลือกไว้

ตาราง 10 (ต่อ)

ข้อ	IOC	ผลการคัดเลือก
ค. ความเมตตากฎหมาย		
1	0.80	คัดเลือกไว้
2	0.80	คัดเลือกไว้
3	0.80	คัดเลือกไว้
4	0.40	ตัดทิ้ง
5	0.80	คัดเลือกไว้
6	0.80	คัดเลือกไว้
7	0.80	คัดเลือกไว้
8	0.80	คัดเลือกไว้
9	0.80	คัดเลือกไว้
10	0.80	คัดเลือกไว้
11	0.80	คัดเลือกไว้
ง. ความเสียสละ		
1	0.40	ตัดทิ้ง
2	0.60	คัดเลือกไว้
3	0.60	คัดเลือกไว้
4	0.60	คัดเลือกไว้
5	0.60	คัดเลือกไว้
6	0.60	คัดเลือกไว้
7	0.60	คัดเลือกไว้
8	0.40	ตัดทิ้ง
9	0.60	คัดเลือกไว้
10	0.60	คัดเลือกไว้
11	0.60	คัดเลือกไว้

ตาราง 10 (ต่อ)

ข้อ	IOC	ผลการคัดเลือก
จ. ความยุติธรรม		
1	0.40	ตัดทิ้ง
2	0.40	ตัดทิ้ง
3	0.80	คัดเลือกไว้
4	0.60	คัดเลือกไว้
5	0.60	คัดเลือกไว้
6	0.40	ตัดทิ้ง
7	0.40	ตัดทิ้ง
8	0.40	ตัดทิ้ง
9	0.60	คัดเลือกไว้
10	0.60	คัดเลือกไว้
ฉ. ความมีระเบียบวินัย		
1	0.60	คัดเลือกไว้
2	0.60	คัดเลือกไว้
3	0.60	คัดเลือกไว้
4	0.60	คัดเลือกไว้
5	0.60	คัดเลือกไว้
6	0.60	คัดเลือกไว้
7	0.60	คัดเลือกไว้
8	0.60	คัดเลือกไว้
9	0.60	คัดเลือกไว้
10	0.60	คัดเลือกไว้
11	0.40	ตัดทิ้ง

ตาราง 11 ค่าอำนาจจำแนก (r) ของแบบสอบถามวัดบุคลิกภาพ

ข้อ	r	ผลการคัดเลือก
1	0.42	คัดเลือกไว้
2	0.20	ตัดทิ้ง
3	0.42	คัดเลือกไว้
4	0.56	คัดเลือกไว้
5	0.59	คัดเลือกไว้
6	0.36	คัดเลือกไว้
7	0.18	ตัดทิ้ง
8	0.50	คัดเลือกไว้
9	0.52	คัดเลือกไว้
10	0.45	คัดเลือกไว้
11	0.12	ตัดทิ้ง
12	0.43	คัดเลือกไว้
13	0.34	คัดเลือกไว้
14	0.34	คัดเลือกไว้
15	0.38	คัดเลือกไว้
16	0.43	คัดเลือกไว้
17	0.25	คัดเลือกไว้
18	0.06	ตัดทิ้ง
19	0.31	คัดเลือกไว้
20	0.22	คัดเลือกไว้
21	0.35	คัดเลือกไว้
22	0.41	คัดเลือกไว้
23	0.21	ตัดทิ้ง
24	0.14	ตัดทิ้ง
25	0.01	ตัดทิ้ง
26	0.11	ตัดทิ้ง
27	0.12	ตัดทิ้ง
28	0.25	คัดเลือกไว้
29	0.14	ตัดทิ้ง
30	0.30	คัดเลือกไว้

ตาราง 12 ค่าอำนาจจำแนก (r) ของแบบสอบถามวัดคุณลักษณะทางจริยธรรมของครู

ข้อ	r	ผลการคัดเลือก
ก. ความซื่อสัตย์		
1	0.46	คัดเลือกไว้
2	0.23	ตัดทิ้ง
3	0.14	ตัดทิ้ง
4	0.49	คัดเลือกไว้
5	0.18	ตัดทิ้ง
6	0.27	ตัดทิ้ง
7	0.36	ตัดทิ้ง
8	0.44	คัดเลือกไว้
9	0.47	คัดเลือกไว้
10	0.53	คัดเลือกไว้
ข. ความรับผิดชอบ		
11	0.60	ตัดทิ้ง
12	0.70	คัดเลือกไว้
13	0.23	ตัดทิ้ง
14	0.53	ตัดทิ้ง
15	0.61	ตัดทิ้ง
16	0.72	คัดเลือกไว้
17	0.73	คัดเลือกไว้
18	0.63	ตัดทิ้ง
19	0.74	คัดเลือกไว้
20	0.61	ตัดทิ้ง
21	0.38	ตัดทิ้ง
22	0.67	คัดเลือกไว้

ตาราง 12 (ต่อ)

ข้อ	r	ผลการคัดเลือก
ค. ความเมตตากรุณา		
23	0.66	คัดเลือกไว้
24	0.67	คัดเลือกไว้
25	0.61	คัดเลือกไว้
26	0.54	ตัดทิ้ง
27	0.73	คัดเลือกไว้
28	0.58	ตัดทิ้ง
29	0.38	ตัดทิ้ง
30	0.56	ตัดทิ้ง
31	0.56	ตัดทิ้ง
32	0.60	คัดเลือกไว้
ง. ความเสียสละ		
33	0.60	คัดเลือกไว้
34	0.08	ตัดทิ้ง
35	0.68	คัดเลือกไว้
36	0.38	คัดเลือกไว้
37	0.44	คัดเลือกไว้
38	0.33	คัดเลือกไว้
39	0.32	ตัดทิ้ง
40	0.21	ตัดทิ้ง
41	0.15	ตัดทิ้ง

ตาราง 12 (ต่อ)

ข้อ	r	ผลการคัดเลือก
จ. ความยุติธรรม		
42	0.20	คัดเลือกไว้
43	0.22	คัดเลือกไว้
44	0.50	คัดเลือกไว้
45	0.28	คัดเลือกไว้
46	0.59	คัดเลือกไว้
ฉ. ความมีระเบียบวินัย		
47	0.47	ตัดทิ้ง
48	0.68	คัดเลือกไว้
49	0.47	ตัดทิ้ง
50	0.25	ตัดทิ้ง
51	0.29	ตัดทิ้ง
52	0.67	คัดเลือกไว้
53	0.24	ตัดทิ้ง
54	0.52	คัดเลือกไว้
55	0.52	คัดเลือกไว้
56	0.70	คัดเลือกไว้

ภาคผนวก ค
แบบสอบถามที่ใช้ในการวิจัย

แบบสอบถาม

คุณลักษณะทางจริยธรรมของครูในโรงเรียนประถมศึกษาสังกัดกรุงเทพมหานคร

คำชี้แจง

1. แบบสอบถามฉบับนี้แบ่งเป็น 3 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 ข้อมูลส่วนตัว

ตอนที่ 2 แบบสอบถามวัดบุคลิกภาพของครู

ตอนที่ 3 แบบสอบถามวัดคุณลักษณะทางจริยธรรมของครู

2. แบบสอบถามฉบับนี้จัดทำขึ้นเพื่อการศึกษาวิจัยเท่านั้น ข้อคำตอบจึงไม่มี

ผลกระทบใด ๆ

กับผู้ตอบทั้งสิ้น จึงใคร่ขอความร่วมมือจากท่านตอบแบบสอบถามทุกข้อตามความเป็นจริง เพื่อประโยชน์ในการพัฒนาระบบการศึกษาต่อไป

ตอนที่ 1 ข้อมูลส่วนตัว

1. เพศ

☐

หญิง

☐

ชาย

2. ประสบการณ์การทำงาน.....ปี.....เดือน

ตอนที่ 2 แบบสอบถามวัดบุคลิกภาพของครู

โปรดทำเครื่องหมาย ✓ ลงในช่องว่างที่ตรงกับความเป็นจริงเกี่ยวกับตัวท่าน

ข้อ	ข้อความ	ระดับการปฏิบัติ/ความคิดเห็น			
		มากที่สุด	มาก	น้อย	น้อยที่สุด
1	เมื่อมีนัด ข้าพเจ้าจะไปถึงที่นัดหมายก่อนเวลา				
2	ข้าพเจ้ารู้สึกว่าเป็นการเสียเวลามากถ้าต้องไปรอซื้อสินค้าในร้านค้าที่มีลูกค้ามาก.....				
3	ข้าพเจ้ารู้สึกไม่สบายใจ ถ้างานของข้าพเจ้าดำเนินไปอย่างล่าช้า...				
4	ข้าพเจ้าเป็นคนที่เริ่มต้นทำสิ่งใดแล้วต้องทำให้เสร็จ.....				
5	ข้าพเจ้ารู้สึกว่าจะต้องทำสิ่งต่าง ๆ อย่างรวดเร็วเพื่อแข่งกับเวลา....				
6	ข้าพเจ้าไม่ชอบให้มีใครหรืออะไรมาขัดจังหวะการทำงาน.....				
7	ข้าพเจ้ารู้สึกทนไม่ได้ ถ้าต้องทำงานร่วมกับคนที่ทำงานอย่างขอไปที.....				
8	เพื่อน ๆ เห็นว่าข้าพเจ้าเป็นคนที่จริงจังกับการทำงาน.....				
9	ถ้าต้องฟังคนที่พูดไม่รู้จบ ข้าพเจ้าจะรู้สึกทนไม่ได้.....				
10	ข้าพเจ้าเป็นคนที่ต้องทำงานที่รับผิดชอบให้เสร็จก่อนกำหนดเวลา				
11	เมื่อกำลังฟังคนพูดไร้สาระ ข้าพเจ้าจะรู้สึกเบื่อและหาทางเลี่ยงออกมา.....				
12	เมื่อต้องทำสิ่งต่าง ๆ ซ้ำซาก ข้าพเจ้ารู้สึกหงุดหงิด.....				
13	ข้าพเจ้าไม่เห็นความจำเป็นที่จะต้องกระตือรือร้นในการทำงาน...				
14	ข้าพเจ้ารู้สึกรำคาญถ้าต้องทำกิจกรรมร่วมกับคนที่ทำอะไรชักช้า..				
15	เมื่อมีเรื่องผิดพลาดในขณะปฏิบัติงานข้าพเจ้ามักจะอารมณ์เสีย.				
16	ข้าพเจ้าจะแสดงอารมณ์โกรธเมื่อเพื่อนมาไม่ตรงเวลานัดหมาย..				
17	ข้าพเจ้ามีความแคล่วคล่องว่องไวในการทำงาน.....				
18	ข้าพเจ้าชอบทำงานน้อยเพื่อไม่ต้องรับผิดชอบมาก.....				
19	เมื่อข้าพเจ้าได้รับมอบหมายให้ทำงานมากกว่า 1 อย่าง ข้าพเจ้าจะหงุดหงิด.....				
20	ข้าพเจ้าจะทำงานแบบสบาย ๆ ไม่ต้องรีบเมื่อไรก็ได้ยังมีเวลา....				

ตอนที่ 3 แบบสอบถามวัดคุณลักษณะทางจริยธรรมของครู

โปรดทำเครื่องหมาย ✓ ลงในช่องว่างที่ตรงกับความเป็นจริงเกี่ยวกับตัวท่าน

ข้อ	ข้อความ	ระดับการปฏิบัติ/ความคิดเห็น			
		มากที่สุด	มาก	น้อย	น้อยที่สุด
	ก. ความซื่อสัตย์				
1	ข้าพเจ้าถ่ายทอดความรู้โดยไม่บิดเบือน ปิดบังอำพราง.....				
2	ข้าพเจ้าใช้เวลาราชการเพื่อประโยชน์ของทางราชการ.....				
3	ข้าพเจ้าปฏิบัติหน้าที่เต็มกำลังความสามารถทั้งต่อหน้าและ ลับหลังผู้บังคับบัญชา				
4	ข้าพเจ้าปฏิบัติตรงกับคำที่พูด.....				
5	ข้าพเจ้าสอนเต็มเนื้อหาตามหลักสูตร				
	ข. ความรับผิดชอบ				
6	เมื่อเกิดปัญหาใด ๆ ในการสอน ข้าพเจ้าจะรีบแก้ไข ปัญหานั้น.....				
7	ข้าพเจ้าจะค้นคว้าหาความรู้เพิ่มเติมหากตนเองไม่มีความรู้ เกี่ยวกับเรื่องที่รับผิดชอบ				
8	ข้าพเจ้าจะรับเร่งทำงานที่รับผิดชอบให้เสร็จทันเวลาที่กำหนด				
9	ข้าพเจ้าเต็มใจแก้ไขข้อผิดพลาดจากการปฏิบัติงาน.....				
10	ข้าพเจ้าจะประเมินตนเองเพื่อปรับปรุงแก้ไขตนเอง.....				
	ค. ความเมตตากรุณา				
11	ข้าพเจ้าเอาใจใส่ทุกข์และสุขของนักเรียน.....				
12	ข้าพเจ้าจะแสดงความยินดีเมื่อนักเรียนประสบความสำเร็จ....				
13	ข้าพเจ้าซักถามข่าวคราวของนักเรียนที่เจ็บป่วยหรือ เดือดร้อน.....				
14	ข้าพเจ้าให้คำแนะนำแก่นักเรียนที่มีปัญหา.....				
15	ข้าพเจ้าให้กำลังใจช่วยเหลือกับความรู้สึกลูกศิษย์ ของนักเรียน.....				

ข้อ	ข้อความ	ระดับการปฏิบัติ/ความคิดเห็น			
		มากที่สุด	มาก	น้อย	น้อยที่สุด
	ง. ความเสียสละ				
16	ข้าพเจ้าช่วยเหลือกิจกรรมของทางโรงเรียนอย่างเต็มความสามารถโดยไม่เห็นแก่ความเหน็ดเหนื่อย				
17	ข้าพเจ้าให้คำปรึกษาแก่นักเรียน ในการแก้ปัญหาต่างๆ ทั้งในและนอกเวลาราชการ				
18	ข้าพเจ้าให้คำปรึกษาแก่นักเรียนเฉพาะในเวลาราชการเท่านั้น.....				
19	ข้าพเจ้าไม่เคยบริจาคเงินสนับสนุนการศึกษาให้เด็กนักเรียนยากจน				
20	ข้าพเจ้าบริจาคเงินให้กับนักเรียนที่ประสบภัยในด้านต่าง ๆ...				
	จ. ความยุติธรรม				
21	ข้าพเจ้าให้ความสนใจเฉพาะนักเรียนที่เรียนเก่ง.....				
22	ข้าพเจ้าเอาใจใส่เป็นพิเศษต่อนักเรียนที่มีฐานะดี.....				
23	ข้าพเจ้าไม่ให้อภิสิทธิ์แก่นักเรียนคนใดคนหนึ่งโดยเฉพาะ.....				
24	ข้าพเจ้าจะให้คะแนนมากเป็นพิเศษแก่นักเรียนที่ข้าพเจ้าสนิทด้วย.....				
25	ข้าพเจ้าจะลงโทษผู้กระทำความผิดที่มีหลักฐานชัดว่ากระทำความผิดจริงเท่านั้น				
	ฉ. ความมีระเบียบวินัย				
26	ข้าพเจ้าปฏิบัติตามคำสั่งของทางราชการอย่างเคร่งครัด.....				
27	ข้าพเจ้าเข้าสอนและเลิกสอนตรงตามเวลา.....				
28	ข้าพเจ้าดูแลอุปกรณ์ทางการศึกษาและสถานที่ทำงานให้สะอาด เป็นระเบียบเรียบร้อย.....				
29	ข้าพเจ้าจัดเก็บสื่อการเรียนการสอนอย่างเป็นระเบียบเรียบร้อย.....				
30	ข้าพเจ้าจัดเก็บอุปกรณ์ต่างๆ อย่างมีระเบียบทำให้สะดวกในการใช้สอย.....				

ประวัติย่อผู้วิจัย

ประวัติย่อผู้วิจัย

ชื่อ ชื่อสกุล	นางสาวจุฑาทิพย์ เจริญนำ
วันเดือนปีเกิด	4 กันยายน 2500
สถานที่เกิด	จังหวัดสุพรรณบุรี
สถานที่อยู่ปัจจุบัน	11/35 แพลต 11 ถนนอาจณรังค์ แขวงคลองเตย เขตคลองเตย กรุงเทพฯ 10110
สถานที่ทำงานในปัจจุบัน	133/1 โรงเรียนศูนย์รวมน้ำใจ ถนนอาจณรังค์ แขวงคลองเตย เขตคลองเตย กรุงเทพฯ 10110
ตำแหน่ง	อาจารย์ 2 ระดับ 7
ประวัติการศึกษา	
พ.ศ. 2522	ปกศ. สูง (คณิตศาสตร์) วิทยาลัยครูบ้านสมเด็จเจ้าพระยา
พ.ศ. 2526	กศ.บ. (คณิตศาสตร์) มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ บางเขน
พ.ศ. 2548	กศ.ม. (การวิจัยและสถิติทางการศึกษา) มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ